

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ORTANCAALAR

Felisberto Hernandez

Türkçesi

MUHTEREM ANIT

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

**Bu Kitap 1984 yılında Özdem Kardeşler Basımevinde
dizilip basıldı.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ORTANCALAR

Felisberto Hernandez

ÖYKÜLER

Sunuş Yazısı
CORTAZAR

Türkçesi
MUHTEREM ANIT

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Ankara Caddesi 40, Kat 2, Cağaloğlu - İstanbul
Telefon : 528 61 13
Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Özgün Adı
Las Hortensias

Bu kitabın yayın hakları ONK Copyright

Ajansından alınmıştır. (1984)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

SUNUŞ

Çoğu edebiyat eleştirmenini kendime güldüreceğimi bile bile, derim ki, Uruguaylı Felisberto Hernandez'in yapıtı ancak Amerikan dünyasının ta öteki kutbunda yer alan ve Hernandez'in kesinkes tanımadığı bir başka yaratıcının, José Lezama Lima'nın yapıtıyla kıyaslanabilir.

Anlatılması bile zor yakınlıklardan, şöyle bir dokunup geçmelerden, üstü örtülü olandan sözediyorum elbette. Kübalı romancı ve ozan José Lezama Lima gibi, Felisberto da, hani Sokrat-öncesi diye adlandırdığım o zekâ soyundan geliyor ve o soy zihinsel işlemleri, gerçeğin algılanmasındaki ayrı bir biçimin vurgulanması ve belirlenmesi gibi araya sokuyor ancak. O eski Yunan düşünürleri gibi, Lezama ve Felisberto şey'lerle bağ kuruyorlar (öyle ya, garip de olsa, her ne varsa bir şey onların gözünde, sözcükler de eşya da, düşünceler de tutkular da hem anlatılamaz, hem de elle tutulur gibidir aynı anda, uykuyla uyanıklık gibidir) şiirsel bir görüntünün, dikiş makinesinin ya da teşrih masası üzerindeki şemsiyenin hiç de rastlantı olmayan rastlaşması araya sokulduğunda ancak dile getirilebilen bir önseziden yola çıkarak kurulan bağ. O düşünürlerde de olduğu gibi, duyular, algılamak amacıyla zihinsel yeteneklerin eli altında değiller, şeylere ciğerlerdeki havanın temposuyla girip çıkıyorlar ve bu algılamamanın söze, konuşmaya geçişi, solumanın temposuyla başabaş geliyor, hem de o anda. Bu engelsiz ilişki kuruldu ya, geri kalanlar -gözler önüne sermek, anlatım, öykü-işte o zaman, ikincil bir çalışmaya çağrılan aklı, düşünceyi ve konuşmayı kullanıyor elbette; böylece batı geleneği değerler çizelgesinin altüst olduğunu görüyor her an ve sonuç hemen

1. Eleat'lar olarak adlandırılan, bellibaşlıları Xenofanes, Parmenides ve Zenon olan, hareketi yadsıyan eski Yunan düşünürleri.

hemen hep aynı: Lezama Lima'nın Cennetindeki ana bildirinin kaç kişi farkında acaba, Felisberto Hernandez'in öykülerindeki birbirine geçmeli, derin şifreyi çözebilen kaç kişi?

Benzerlik burada bitiyor, ondan sonrası, bu iki büyük Latin Amerikan yazarının yapıtlarını ayıran ve zenginleştiren geniş ve mutluluk verici farklılıklar. Ülkesi Uruguay'da bir başına ortaya çıkarılmayı bekleyen etkilere karşılık vermeyen Felisberto tüm yaşamını kendine kapatarak yaşar, onu günlük eğlencelerden ve kayıtsızlıktan çekip alan iç hesaplaşmalara tetiktedir yalnız. Öykülerinin büyük çoğunluğunun birinci kişi ağzından yazılmış olması bir rastlantı değildir. ('Ortancalar', büyük istisna, yine de öykünün ana kişisine, belki de ortamının ve zamanının toplu koşullarında hiçbir zaman açıklanamayacak, bedensel eğilimlerin ta derinlerdeki kör güdüsünü getirmektedir.) Felisberto'nun yazdıklarından birini okumaya başlamak, onun, hemen oracıkta oluvermesine yeter; taşranın küçük çevrelerinde piyano konserleri vererek yaşayan hüznü ve yoksul bir adam, her zaman yaşadığı gibi yani, daha ilk paragrafta bize anlattığı gibi. Gelgelelim daha onu tanımamızla (-Merhaba Felisberto! Nasılsın bu aralar, biraz paran var mı bari, otellerindeki odalar daha mı az ürkütücü, tiyatrolarda kahvelerde alkış topluyor musun, hani o hep baktığın kadın sevecek mi dersin seni?) clacıklar belli olmuştur, onun gözünde önemi olan tek şeye sığıracaktır şimşek gibi: Göç, 'hemen'le, dile getirilemeyen bir bağlantı kuruvermek, diyeceğim, sürekli farkedemediğimiz her şey, ya da yaşama adına ardımızda bıraktığımız her ne varsa onlarla işte.

Alışılmışın öyküsü denebilecek, bulanık bir öyküyü, daha başlamasıyla, başdöndürücü yabancılaşmaların yer aldığı başka başka tabakalardan geçiren, doğal olduğunca kaçamak da olan bu sapış, ancak, dümdüzlüğü, acayip şeylerin yer aldığı bir öykünün sıradan garipliğini reddetmeye hazır okuyucu tarafından izlenir ve farkedilir. Doğrusu Felisberto'nun öykülerinde acayip denebilecek hiçbir şey yoktur, yoktur da gördükleri hayallere körükörüne bağlı, bunu açıklamak için en küçük bir çaba göstermeyen, onu bölüşmeye yardım edecek sözcükler köprüsünü kurmaya bile yanaşmayan başoyuncuları kabullendiğimiz

ölçüde yoktur. Eleştirmen ve okuyucunun en zor beğenen kısmının giderek daha kavgacı bir gerçekçilik aradığı bu Latin Amerikan çağında, 'fantastik edebiyat' adlandırması bana yanlış ve hattâ biraz aşırı yüreklice gelmiştir. Felisberto'yu yeni baştan okudukça, 'fantastik' yakıştırmasına karşı çıkmanın en üst noktasına ulaştım; demek istediğim, fantastik deneni, yalnız kanıtlanabilmeyi içermekle kalmayarak, Hindu evren biliminin dünyayı fil sırtına yüklemesi gibi bilinmeyenin sırtına vuran akıllara durgunluk veren bir bütünsel gerçek zenginliğinde eritmekte, Felisberto'ya bir eş bulunamaz. Latin Amerika, devrimini tamamladığı gün, bütün dünya, bugün çoğu okuyucuda eksik olan içtenlikle okuyabilecektir Felisberto'yu; ı zaman işte, yaşam ve insanın gerçek toprağının habercisi Felisberto gibi yazarların yer aldığı bu ilişki sınırlarını yapay yazın oyunlarının yardımıyla tanımlamaya gerek duymayan insansal boyutlara girmiş olacağız.

Sürekli bir iç sıkıntısı çekmekte olan yazınsal eleştiri, Felisberto Hernandez'inki gibi bir yapıtı, bulunması gereken yere oturtmaya çağrıldığında silindir şapkadaki gerçeküstünün koskocaman beyaz tavşanını çıkarmayı yönlir; başka bir şeye geçmeden görüntünün dondurulmasıdır bu, üstelik tavşan canlıdır ve Felisberto'nun piyanosunun üzerinde geziniyordur. Gözkapaklarının iç tarafında, Leonora Carrington'un, Remedios Varo'nun, Hans Bellmer'in, Paul Delvaux'nun, Magritte'in resimlerinin canlanması için 'Batık Ev' ya da 'Ortancalar'ı okumak yeterlidir; daha uzaklarda kalan o canım gölgeleri Nerval ile Von Arnim'i saymadık henüz. Gelgelelim burada da başta Felisberto'nun karşı çıkacağı, büyük insan gruplarını birbirinden ayırıcı manevralar harekete geçiyor. Gerçeküstücülük, ne zamana kadar yanlışla dayalı ayrıcalıkların tanındığı bir alanda yerini alsın diye direnilecektir? Bu, onu daha önemli ve kaçınılmaz varsayılan bir gerçeğin karşısına çıkarak marjinal değerlendirmeye gitmek demek değil de nedir? Zamanında Breton'un ortaya attığı, sonraları mirasçılarının ve basite indirgeyici yakıştırmalara aç kimi eleştirmenlerin sürdürdüğü, şu anlamsız gerçeküstücülük efsanesi ne zamana dek sürecek? Felisberto'nun Paris'e bir kez geldiği ve geldiğinde de büyük olasılıkla kimseyi görmediğini anımsamakta yarar var; bana kalsa, tarih sırasına falan

aldırmadan, benzerleriyle karşılaşmak isteseydi eğer, gerçeküstücülüğün tapınağını arayacağına, gider Jarry ile Raymond Roussel'i görürdü diye düşünesim geliyor. Ve bu sonuncusu, canlı tablolarını bu büyük ustası, Canterel'deki ulaşılmaz yaratıları kadar güzel olan, Ortancalar'daki o kocaman taşbebekleri ve 'Batık Ev'in yüzer kalıplarını, inanın, kimselerin sevmeyeceği kadar severdi.

Bizlerin, Rio da la Plata insanların kimi için, Felisberto'nun öykülerinde ilgimizi çeken, bu anlık benzemeler değildir, değildir de bu öyküleri yabancı bir dilden ilk kez okuyacaklar için bunları vurgulamak yararlı olur derim. Onun sevdiğimiz yanı, yalınlığı, çağının edebiyatını alabildiğine kalıplaştıran o törensellikten kesin olarak yoksun oluşudur. Kendini, alışlagelmiş durumlardan çekip olarak, başka bir varlıklar ve nesneler düzenine sokan bir düşe kaptıran Felisberto'nun, ülkesi ve tarihsel alanda yaşamakta olanlar üzerine düşünmek, aklından bile geçmemektedir, bakışları onu çevreleyen duvarda durup kalır denebilir, ülkenin genel görünüm ya da toplum yapısında konumlandırma yolunda deneyimlerini değerlendirmek için kendini zorlamaz bile. Durum böyleyken -kimileri, genel kanıya karşı çıkma yoluyla diye düşünecektir ya, hiç değil_ öykülerinin her biri, okuyucuyu, çağının Uruguay'ının ta içine götürüp yerleştirme gibi müthiş bir güce sahip; bana gelince, kendimi yeniden alabildiğine Montevideo sokaklarında, kahvelerinde ve otellerinde, onun konserlerini ödenemeyen faturalar, kiralık giysiler ve güveli piyanolarla vermek zorunda kalışı gibi her şeyin kendini pişmancasına verdiği, içerilerin küçük kentlerinde hissetmem için, onları yeni baştan okumak bana yetiyor. Bu ikisinin de aynı şey olabileceğini gösterme yolunda, günlük olanla istisnanın bir aradalığını sağlayan bir yazardan daha fazlası istenebilir mi? Uruguay'ın günlük dramı, Felisberto'larda güçlü bir biçimde bulunuyor zaten, üstünkörü de olsa tarihe el atan bir başka yazarın, Onetti'nin yapıtında da var ya, aynısı. Hatâlarımız -Arjantin ve Uruguay'dan tek bir ülkeymiş gibi sözediyorum, öyle de ondan, milliyetçiler istediklerini desinler-, gizli ya da gem vurulmamış gücümüz, dünyanın yazgısı karşısında takındığımız ağır-dan ve tembelce tutum, bir yoksul ev avlusundaki ya da eş dost arasındaki bir kâğıt oyununun güzellik ve hüznü,

Felisberto'nun öykülerini doğuran o yenilmesi zor düşkünlüğünde belirginleşir. İstemese de tanık, kaçamak seyirci, mahzun ve özenli. kadınlara tangolar çalar; tüm büyük yazarlarımız gibi lâf kalabalığına getirmeden uyarırken bizi, geleceğin kapılarını açarak özgür havaya çıkmamız için, bir anahtar uzatır.

JULIO CORTAZAR

SUNUŞ

Sayın bayım,

Sizi okumak, 'konu önünde alçakgönüllülük' sayesinde, güzelliğe ve hatta büyüklüğe ulaşan gerçekten yeni bir yazarla tanışmış olmak ne zevk.

Siz özgürlüğü, peşine düşmeksizin, derinlere doğru şöyle bir eğilerek buluyorsunuz. Günü geldiğinde klasik olarak değerlendirilecek, yaradılıştan gelen bir duygu bu. Hayalleriniz anlamlı hep ve bir gerekliliğin karşılığı oldukları gibi, akılda iz bırakmaya da hazırlar.

Kitabınız, en seçkin antolojilere yakışır sayfalar taşıyor; kesinkes hayranlık duyulacaklar var içinde daha, bu kitabı bize verdiğiniz için, sizi bütün yüreğimle kutlarım. Bu yapıtı yayımlama onuruna erişen dostlarınıza da teşekkürler.

Saygılarımla
Jules SUPERVIELLE

BATIK EV

O günlerde aklıma hemen, çiçekler dikili küçük bir adanın çevresinde kayıkla o dolaşmalarımız geliveriyor. Çiçekler oradan pek hoşlanmazlardı ki sık sık değiştirilirdi. Bayan Margarita'nın uçsuz bucaksız gövdesinin ardına sığınır, öyle kürek çekerdim. Adaya uzunca bir zaman baktığında, bana bir şey söylemesini beklerdim; hayır, bana söz verdiği şeyi anlatmasını değil; çiçeklerden başka şeyden konuşmazdı o, öteki düşündüklerini saklamak mı isterdi ne. Onca düşünükliğinden usanırdım sonunda, sürekli aynı damlacıkları saymaktan yorgun düşmüş eller örneği, küreklerimi kaldırırdım. Yine de bir başka sandal gezintisinde, bir kez daha, bu usancın az bir şey mutluluğun içine gizlenmiş minnacık bir yalan olduğunu, yeniden çözeceğimi bilirdim. O zaman işte, sızlayan ellerimin suyun üzerinde döndürdüğü, bu yüzü gizlenmiş, bu hemen hemen dilsiz dünyadan bana gelecek olan konuşmayı beklemekten vazgeçerdim.

Bir akşam gün batımından az önce, Bayan Margarita'nın kocası gömülüdür belki de adada, diye düşündüm -belki de bu yüzden beni adanın çevresinde dolaştırıyordu, geceleri ay çıkmışsa, yeniden dolaşmamız için bu yüzden çağırıyordu beni. Gelgelelim, koca orada olamazdı, öyle ya, Alcidesi -Bayan Margarita'nın yeğeninin nişanlısı-

bayanın onu İsviçre’de bir felâkette yitirdiğini fısıldamamış mıydı kulağıma. Batık eve gelişimin akşamı, kılavuzun anlattıklarını anımsadım. Yol boyunca çift taraflı, dikenli toprakları üzerinde çınarların sıralandığı su yolunda ağır ağır kürek çekiyordu. Başka bir sürü şeyle birlikte, avlunun ortasındaki havuzdan bir ada yapmak için, bahçevanın da yardımıyla içini toprakla doldurduğunu öğrenmiştim. Öte yandan, diyordum kendi kendime, Bayan Margarita’nın baş hareketlerinin, hanı o, akşamları kitabından adaya, sonra adadan yeniden kitabına kayan bakışının da çiçeklerin altına gizlenmiş bir ölüyle pek öyle ilgisi yok. Doğrusunu söylemeli, onu tam karşıdan gördüğüm bir kez, gözlüklerinin kalın camı duygularını gizlemeye yarıyor gibime gelmişti ve avluyla adayı örten kubbe biçimindeki o büyük camekân da ölülerin içinde saklandığı sessizliği korumaya özgüydü sanki.

Derken, bu camekânı yaptıranın o olmadığını anımsadım. Bu arada, bu evin, bir insanmış gibi çeşitli rollere bürünmüş olduğunu bilmek hoşuma gidiyordu: Yazlık evmiş önce, sonradan gözlemevi; gelgelelim, Birleşik Devletler’e ismarlanan teleskop Almanların eliyle denizin dibini boylayınca, avluyu bir seraya dönüştürmeye karar vermişler, derken, Bayan Margarita burayı sulara gömmek için satın almış.

Şimdi, adanın çevresinde döndüğümüz süreçte, bu hanıma ona pek de yakıştıramayacak kuşuklar yüklemeye çalışıyordum. Gelgelelim çıplak bir yalınlıkla kutsanmış bu sonsuz gövde, bulanık bir geçmiş düşletmeye doğru itiyordu beni. Akşamları daha bir büyüyordu sanki, sessizlik

uyuyan bir fili örtercesine kaplıyordu onu ve zaman zaman öyle garip bir öksürüşü vardı ki arka arkaya, hırıltılı bir soluktu sanki.

Onu sevmeye başlamıştım, öyle ya, yoksulluktan bolluğa kavuşturmuştu beni ve sırtını bir yolcuya buyur eden beyaz fil örneği-tüm saçmalıklarına başegerek sınırsız bir rahatlık içinde yaşamama izin vermişti.

Beni yaşamım üzerine hiç sorguya çekmemesi bir yana, benimle her karşılaştığında kaşlarını biraz sonra havalanıp gideceklermiş gibi kaldırıyor ve camların ardından gözleri soruyordu: «Bir şey yok ya, yavrum?»

İşte bu yüzden, ona karşı yönlenmede yanılgıya düşen bir dostluk besliyordum, ne ki şimdilerde belleğimi şöyle bir dolansın diye bıraktığımda, karşılaştığı, o birinci Bayan Margarita oluyor ilk ağızda -çünkü öbürü, gerçek olanı bana öyküsünü anlattığında tanıdığım, bir garip biçimde ulaşılmaz gibi göstermişti kendini.

Başımdan geçenleri düzenleyip de bu öyküye ta başından başlamak istiyorsam, belleğin bu taraf tutmalarına öyle uzun boylu kulak vermeme liyim.

Alcides, Buenos Aires'te rastlamıştı bana bir gün, bitkin ve işsizdim. Bir düğüne götürdü beni, orada yedirdi, içirdi. Tören boyunca bana bir iş düşündü durdu ve katıla katıla gülerek bana yardım elini uzatabilecek bir iyilikseverden sözetti. Sözlerini bitirirken bu bayanın Sevil kentinden bir mimarın projesine uygun olarak evine su bastırdığını da anlatıverdi; proje daha önceden çölün kuraklığından oç almak isteyen zengin bir Arap için gerçekleştirilmişti. Sonradan, Alcides nişan-

lısıyla Bayan Margarita'ya gitti, daha çok kitaplarından sözetti, «güvenilir bir uyurgezer» olduğunu anlattı ona. Bayan Margarita bana yardım etmeye hemen karar verdi, para gönderdi ve yazın, kürek çekmeyi biliyorsam beni evine çağıracaktı. Alcides, neden bilmem, o sırada kendisini görme-ye götürmedi beni; sonradan da, Bayan Margarita hastalandı. Yaz gelince Alcides'le sevgilisi, Bayan Margarita daha iyileşmeden batık eve gittiler, ilk günler eve kurutoprağa basarak girmişler. Gelgelelim ben tam vanalar açıldığı sıralarda çağrıldım. Küçük bir taşra kentine kadar trenle gittim, oradan eve kısa bir otomobil yolculuğu yaptım. Bölge kurak göründü gözüme, gelgelelim akşam çökmüş olduğundan gölgeliklerde gizlenmiş ağaçlar olabilir diye düşündüm.

Sürücü, bir çınar ağacına asılı çingırağı çaldıktan sonra beni valizlerimle, su yolunun başladığı küçük bir iskelede bıraktı; bir kayığın baş tarafındaki solgun ışık, çoktan evden ayrılmıştı o sıralar. Uzakta ışıklandırılmış bir kubbe seçiliyordu ve hemen yanıbaşında onun kadar yüksek kara bir canavar -su deposu oydu işte-. Gemici fenerinin ardından yeşile çalan bir kayık geliyordu; beyazlar içinde bir adam iskeleye yanaşmadan önce bana bir şeyler söyledi. Yol boyunca da ko nuştı durdu; toprakla doldurulmuş havuzun öyküsünü bana anlatan işte oydu. Derken, kubbenin söndüğünü gördüm. Kılavuzum tam o sırada şunları anlatıyordu bana: «Suyun kirletilmesini istemez, kâğıt falan atılmasından hoşlanmaz. Yemek salonundan odasına kadar kapı yoktur, bir sabah erkenden uyandığında, karımın yemek salonunda kazara düşürdüğü bir ekmek parçasının akıntıyla

odasına girdiğini görmüş. Delirtti bu onu, anında yol verildi karıma; yeryüzünde suda yüzen bir ek-mek parçasından daha çirkin bir şey olamayacağını söylüyordu...»

Evin cephesi sarmaşık kaplıydı. Sarıya çalan bir ışığım zar zor aydınlattığı büyük bir geçide girdik, sularla kaplı geniş avlunun bir köşesiyle ada görünüyordu buradan. Su, sol taraftan kapalı bir kapının altından doluydu içeriye. Kılavuz kayı-ğı kaldırımın kenarına yerleştirilmiş bronzdan, büyük bir kurbağaya bağladı, valizlerimizle bir-likte beton bir merdivene vardık. Birinci katta ge-niş bir mutfakın buğusunda son bulan iki yanı camlı büyük bir koridor vardı. Topuzunda çiçek-ler, iri kıyım bir kadın çıktı mutfaktan. İspanyol olmalıydı. Bayanın beni ertesi gün kabul edeceğini, ancak bu akşam telefonla görüşeceğini bildir-di.

Odamın hantal ve iç kapayıcı eşyaları, tava-nın ortasından sarkan kirli ve çıplak ampulün ışığında, insanın üzerine üzerine gelen beyaz du-varların arasında, rahatsız bir görünüşteydiler. İspanyol kadın valizimi kaldırdı ve ağırlığına şa-şırdı. Bunların kitap olduğunu söyledim. O zaman bunun, «bunca kitabın» hanımına yaptığı kötülü-ğü, dahası hanımını sağır ettiğini, gelgelelim ha-nımının yine de bağırarak konuşulmasından hoş-lanmadığını anlatmaya koyuldu. Işığın azlığından zorlandığımı yüzümden anlamış olmalı ki,

— Yaa, dedi, sizi de rahatsız etti, öyle mi, bu ışık? Tıpkı hanım gibi, dedi. Başucu lâmbasını yaktım. Üzerindeki başlık yeşildi tatlı bir ışık ve-riyor olmalıydı. Tam lâmbayı yaktığım sırada, lâmbanın hemen arkasında duran telefon çaldı,

telefonu İspanyol kadın açtı. Bir sürü «evet» dedi, topuzundaki beyaz çiçekler başının hareketlerine her seferinde heyecanla eşlik ettiler. Arada, bir hece ya da bir iç çekmeyle dudaklarına kadar gelen sözcükleri tutuyordu. Almacı yerine bıraktığında yeniden içini çekti ve sessizce odadan çıktı.

Yemeğimi yedim, iyi bir şarap içtim. İspanyol kadın anlatıyordu boyuna, gelgelelim ben bu evde işlerin nasıl gideceğini kestirmeye çalıştığımından ona arada bir, o da yerine oturmamış bir mobilya gibi başımı sallayarak karşılık veriyordum. Her an zil sesini bekleyerek telefona bakıyordum, gelgelelim, telefon artık beklemediğim bir sırada çaldı. Bayan Margarita, alçak ve hoş bir sesle yolculuğumu, yorgun düşüp düşmediğimi sordu. İyiden iyiye yüksek bir sesle, sözcüklerin üzerine basa basa karşılık verdim.

«Normal sesinizle konuşun,» dedi. «Maria'ya niçin sağırım dediğimi açıklayacağım size. Bu evde uyum içinde yaşamınızı dilerdim, konuğumsunuz, benim sizden arada bir kürek çekmenizi ve size söyleyeceklerim varsa onları dinleme sabrınızı göstermenizi isteyeceğim, o kadar. Bana gelince, aydan aya bir ödeme yapacağım size ve yararlı olmayı deneyeceğim. Tüm öykülerinizi okudum, yayınlandıkça elbette. Kendisiyle aynı kanıda olmayacağımından korktuğum için Alcides'e bundan söz etmek istemedim; alınganımdır ben, neyse bunları konuşuruz...»

Kesinkes etkilenmişim. Beni, hemen ertesi sabah altıdan sonra her an çağırabileceğini söyledi. Batık evdeki bu ilk gece Bayan Margarita'nın bana söyleyebileceği ne olabilirdi, onu düşündüm daha çok; şaşkındım, gerilmişim, uyumak-

ta zorlanıyordum. Sabahın altısında böcek sokması gibi kesik bir zil sesiyle yatağımdan fırladım. Durup zilin yeniden çalmasını bekledim. Öyle oldu. Almacı kaldırdım hemen.

— Uyanmış mıydınız?

— Elbette.

Görüşmek için bir saat belirledikten sonra, pijamamla inebileceğimi, beni merdivenin dibinde bekleyeceğini söyledi. İşte o sırada kendimi bir anlık özgürlüğünü nasıl değerlendireceğini bilemeyen bir memur gibi hissettim.

Akşamın alacasında karanlık, bir sürü ağacın neden olduğu bir karanlıkmış gibime gelmişti; ve şimdi pencereyi açınca sabahla birlikte ağaçlar da çekip gitmişler diye düşündüm. Pırıl Pırıl bir havada sonsuz bir ovoidan başka şey görünmüyordu; ağaç olarak da su yolunun çınarları vardı, o kadar. Hafif bir esinti, yapraklarının parıltısını kimildatıyor ve uçları dokundu dokunacak, suya eğiliyorlardı. Burada, kimbilir belki de tembel bir sevinçle yaşamaya yeniden başlayabilirdim. Bu yeni görüntüyü daha sonra iyice seyredebilmek için bir yere kilitlermiş gibi pencereyi özenle kapadım.

Koridorun ucunda mutfağın açık kapısını gördüm ve traş için sıcak su istemeye gittim; Maria bana saygılı bir biçimde iyi günler dileyen gençten bir adama kahve dolduruyordu; su işine bakan adamdı bu ve motorlardan konuşuyordu. İspanyol kadın, gülümseyerek kolumdan tuttu beni ve bütün her şeyi odama getireceğini söyledi. Dönerken merdivenin en alt basamağının orada uzun boylu ve dimdik duran Bayan Margarita'yı gördüm. Koskocamandı ve gövdesi ufak yüzlü bir

ayakkabıdan çıkan kalın bir bacak gibi yükseliyordu küçücük kayıktan. Başı önüne eğikti, bir takım kâğıtlar okuyordu çünkü ve tepesindeki saç örgüsü topuz, bir tacı düşündürüyordu. Tüm bunları gözücuyla kaydettim içime, öyle ya onu süzdüğümü farketmesinden korkmuştum. O andan buluşma saatine dek rahatım kaçtı. Ayağımı daha ilk basamağa basmamla apaçık beni seyretmeye başlaması bir oldu ve ben dar bir fıçıya akıtılan koyu bir sıvının güçlüğüyle, indim. Daha en alt basamağa inmeden elini uzattı bana ve konuştu:

— Umduğum gibi değilsiniz... bu hep böyle olur. Öykülerinizi yüzünüzle bağdaştırmakta güçlük çekeceğim.

Ben gülümseyemeden, dizgini çekilmiş bir at gibi başımı salladım. Ve karşılık verdim sözlerine:

— Sizi tanımayı ve neler olacağını öğrenmeyi büyük bir merakla bekliyordum.

Sonunda eline ulaştım. Kürekçiye ayrılan yere oturduğumu görmeden elimi bırakmadı, sonra biraz zorlanarak bana sırtı dönük düşen yere yerleşti. Kimsesiz anneler için bir yerin hazırlıklarına girişmiş olduğunu ve şimdilik bana daha önce söylediği şeyi yapamayacağını söyledi. Kürek çekiyordum, dümeni o tutuyordu ve ikimiz de suyun üzerinde bıraktığımız izi seyrediyorduk. Bir ara bu işte bir terslik var diye düşündüm: Kayıkçı değildim bir kere ben ve bu sürüklediğim ağırlık dev gibi bir şeydi. Ellerimin boyutunu ve gövdesinin ağırlığını hesaba katmaksızın kimsesiz analara kuracağı yeri düşünmekteydi o. Harcadığım çabanın sıkıntısıyla, gözlerimi oturduğu yerin sırtlığına takılıp kalmış buldum: Tahtanın koyu renk verniği ve arı peteğini andıran delikli hasır, altı

yaşlarımdayken büyükbabamın beni götürdüğü berber salonunu anımsattı bana. Gelgelelim, bu delikler, Bayan Margarita'nın kitlesi ve beyaz gysisiyle doluydu şimdi. Tam o sırada konuştu:

— Acele etmeyin, yoksa yorulursunuz.

Hemen bıraktım kürekleri, bir tür boşluğa, mutlu bir boşluğa düştüm, ilk olarak suyun sessizliğinde onunla birlikte kaydığımı algıladım. Ardından yeniden küreklere asılmamın bilincine vardım, gelgelelim uzunca bir zaman geçmiş olmalıydı. Belki de yorgunluktan beni uyandıran. Sonunda eliyle işaret etti bana, vedalaşma gibi bir şey, ama en yakın kurbağada onu durdurmam içindi bu. Gölü çevreleyen taş duvar boyunca, belirgin aralıklarla bronzdan yapılma kurbağalar vardı kayıkların bağlanması için. Tam durmuştuk; işte o zaman yutamadığı bir şey boğazında kalmış gibi ve derin bir solukla sona eren o garip öksürüğü duyurdu. Kayığı bağladığımız kurbağaya baktım, baktım ama kurbağayla birlikte kımıldamaksızın duran ayaklarını da görüyordum. Bütün bunlar bayan Margarita'nın konuşacağını akla getiriyordu. Bakarsın yeniden öksürmeye de başlayabilirdi. O da olsa bu da olsa, ilk söyleyeceklerini kaçırmamak için ciğerlerime doldurduğum havayı verebilirdim. Bekleme uzadıkça içinde uyunmuş bir odanın kapısını açık bırakmaları gibi ben de soluğumu açık tuttum havaya. Bu bekleme ona bakmam gerektiği anlamında mıydı, bilemiyordum, yine de gerektiğince orada öyle kımıldamadan durmaya karar kıldım. Gözlerim yeniden kurbağa ve ayaklarla karşılaştılar, dikkatimi onların üzerinde yoğunlaştırdım, ama uluorta bakmadan. Ayakkabının içine hapsedilmiş kısım küçüktü,

ama üstünden kalın beyaz bilek ve şişman baldır henüz biçimlenmemiş bir bebeğin tatlı tombulluğuyla taşıyordu. Bu ayaklardan yukarıya başlayan enginlik düşüncesi, bir çocuğun olağandışı düşlerine benziyordu. Öksürüğü beklerken oldukça uzun bir zaman geçirmişim, ilk sözcükleri duyduğumda nerelerdeydim, hangi düşüncelerdeydim bilmiyorum. Tam o sırada ilk aklıma gelen, sessizce doldurulmuş ve aralıklı hafif bir gürültüyle taşmaya bırakılmış bir testi oldu.

— Konuşuruz demiştim size... ama bugün yapamayacağım... düşüneceğim şeyler dağ gibi yığıldı.

O bana «dağ» derken ben ona bakmaksızın, gövdesinin eğrilerini gördüm.

«Hem sonra, kendi kusurunuz değil elbette, düşlediğimden çok ayrı olmanız rahatsız etti beni.»

Gözleri açılıp kapandılar ve umulmadık bir gülümseme açtı yüzünden. Üst dudak, tiyatro perdesi gibi iki yana doğru yükseldi öyle ve dişler ileri çıktı, düzgün pırıl pırıl iri dişler.

— Ama ben, olduğunuz gibi olmanıza seviniyorum.

Bunları meydan okuyan bir gülümsemeyle söylemiş olmalıyım ki, kendi kendimi başında tüllü şapkası, bir başka yüzyılın savaşıncısı gibi gördüm. Gözlüklerinin ardında yeşil gözlerini aradım. Ama kımıldamayan dalgalarıyla bu cam göllerinin dibinde, gözkapakları kapalıydılar. Dudaklar dişlerin üzerine indiler yeniden ve bütün yüz bir zamanlar Japon fenerlerinde gördüğüm kırmızı bir renkle kaplandı. Anlaşılmazlığın sessizliği oldu bir an ve yeniden kayığa binmek isterken ayaklarının biri kurbağaya çarptı. Yeniden geriye

dönmek istiyordum, her şeyin bambaşka olmasını. Söylediğim sözcükler beni hüzne boğan kaba bir anlam gizliyorlardı içinde. Adayla camekân arasındaki alan, bir saldırı alanı olup çıkmıştı ve nesneler beni aralarından itelemek için birbirleriyle bakışıyorlardı. Yazık oluyordu, çünkü onları sevmeye başlamıştım. Derken Bayan Margarita konuştu ansızın:

— Merdivenin önünde durup odanıza çıkın. Bir ara sizinle söyleşmeye büyük bir istek duyacağımı sanıyorum.

Gölün üzerindeki gölgelere daldım ve bitkileri seyretmeye gerek duymadan, yeniden ne kadar hoşuma gittiklerini algıladım; beyaza çalan beton merdivenleri, tarihöncesi bir hayvanın omurgalarından tırmanan bir çocuk gibi mutlu, çıktım.

Kitaplarımı, dolabın yaydığı ahşap kokusuna yerleştirmeye koyuldum, ağırbaşlılıkla, telefon çaldı: «Bir dakika inebilir misiniz; sessiz sedasız yeniden kayıkla dolaşacağız biraz, sonra size işaret ettiğim zaman odanıza çıkmak üzere merdivenin dibinde duracaksınız ve en azından iki gün sizi rahatsız etmeyeceğim.»

Her şey dediği gibi geçti, yalnız bir ara, adanın iyice kıyısından geçerken, bitkilere baktığı sırada konuşuvorecek sandım.

Böylece bir anlamsız günler dizisi başladı, bekleyiş ve tembellik, ayışığında sıkıntı ve kocası konusunda türlü varsayımlarla dolu. Başkalarını anlamakta zorluk çektiğimi biliyordum. Bayan Margarita'yı Alcides'in ya da ne bileyim Maria'nın yaptığı gibi düşünmeyi deniyordum; gelgelelim boyuna kendini gözlemenin beni yoracağının da bilincindeydim. Öyleyse bırakmalı bencilliği-

min yamacında kayıp gideyim. Onunla birlikte olduğum zamanlar, hoşgörüle ve giderek tembel bir sevgiyle benimle konuşmaya karar vermesini, acele etmeksizin benim hoşgörüme katılmasını bekliyordum. Onun yanıbaşında tatlı bir kayıtsızlık içinde yaşarken belki, bakarsın bu hoşgörünün onda da biçimlendiğini ve tüm kişiliğini kapladığını görürdüm. Bakarsın odama çıktığımda ovayı Bayan Margarita'yı düşünmeden, seyredeceğim zaman da gelirdi. Ve bu olduğunda, hiçbir kötülük yoktu bunda, yaz sona erdiği zaman yanımda götürmek için, bu yerlerin görüntüsünü çalıverirdim.

Derken başka bir şey oldu. Bir sabah su adamını, önünde mavi bir plan, masaya oturmuş buldum. Gözleri ve elleri, duvarların içine ve parkelelerin altına solucan gibi yerleşmiş boruların kıvrıntılarını izliyordu. Güvensizlik duygusuyla her yöne dikilmiş diken diken saçlarına karşın beni görmemişti. Sonunda gözlerini kaldırdı, ama boruların görüntüsünün benim görüntümle değişmesi bir zaman aldı. Neden sonra makinelerin evin içinde yapay bir fırtına oluşturmak için suyu nasıl çekip nasıl yeniden verdiklerini anlatmaya başladı. Bu fırtınaları görmemiştim henüz. Demir plakalardan başka şey görmemiştim, işte o plakalar şimdi önümde, bazıları suyu yutarken bazıları dışarı atan, karşılıklı açılıp kapanan birer ağız oluvermişlerdi. Birkaç vananın arasındaki uyumu anlamakta güçlük çektim ve adam her şeyi silbaştan açıklamaya başladı. Derken Maria girdi içeri:

«Bu eğri büğrü boruları ortalara sermemen gerektiğini öğrenmedin daha! Bağırsağa benzeti-

yor bunları... bakarsın geçen yılki gibi kalkıp geliverir... Ve siz bayım -banaydı bu sözler- ne bir şey gördünüz ne de işittiniz. Bu akşam yatma saatine doğru bir ölüm âyini yapılacağından haberiniz yoktur belki de... Evet, pasta kalıplarına diktiği mumları çepeçevre etrafında yüzdürtür ve kendini ölü döşeginde hayal eder. Neden sonra suyun dolaşımı sağlanır ve akıntı kalıpları alır götürür.»

Akşam Maria'nın adımlarını, gong sesleri ve motor gürültüsü buydum. Gelgelelim kayıtsız ve hiçbir şeye şaşırmmamaya kararlıyım artık.

Çok yiyip çok içtiğim bir başka akşam, her zaman onun arkasında kürek çekmek olan bu hayat, garip bir düş gibi göründü bana; sessizlikte, gökyüzü varlıklarına özgü bir sessizlik içinde kayıp giden bir dağın arkasına gizlenip kalmak zorundaydım; ama ne olursa olsun, dağın benim yardımım kımıldadığını düşünmek bana hoş geliyordu. O akşam adanın karşısında durmamızı istedi. Küçük şemsiyeler gibi sarkan ve ayın camekân üzerinden akan ışığını bizden gizleyen yeşil bitkiler yerleştirilmişti bu kez. Sıcaktan ve üzerimizi kaplayan bitkilerden terliyordum, suya kayıvermek geçti içimden, ne var ki, Bayan Margarita kayığın birdenbire hafiflemesinden bunun farkına varabiliirdi, bu düşünceyi aklımdan çıkardım. Kafam kendi hesabına bir şeyler düşünerek becerebildiğimce eğlendiriyordu kendini. Zor inanılır şeydi bu, kasabanın üzerinde kopkoyu bir gece ve biz burada birbirimizin yanbaşıda ve Tanrı bilir kafalarımızın içinde hangi saçmalıklar. Sabahın ikisi olmalıydı... ve biz boşuboşuna uyanıktık, sandalla dolaşmaktan bitkindik. Bu kadının yalnızlığındaki bu kararlılık neydi böyle?

Derken, ne zamandı bilemeyeceğim, yaprakların arasından beni ürperten bir böğürtü geldi. Bunun konuşmayı deneyen Bayan Margarite olduğunu anlamakta geciktim. Ardından şu sözcükleri duydum: «Bana hiçbir şey sormayın.»

Durdu. Boğuluyordum sanki, eski orkestra arkadaşlarımdan akordeon çalan birinin sözleri geldi dudaklarımdan ucuna kadar: «Bir şey soran mı var sana? Gidip yatsak daha iyi olmaz mı?» Ama o sözlerini tamamlamıştı: «...ben size her şeyi anlatmadıkça.»

Sonunda söz verilen öykü ortaya çıkıyordu hiç beklemediğim şu anda. Sessizlik dalların altında iyice yakından sarmıştı bizi, ama kayığı daha öteye götürmeye cesaret edemiyordum. Bir yastıkla ağzım tıkanmış gibi içime boğduğum sözcüklerle Bayan Margarita'yı düşünmeye zaman bulmuştum.

Zavallı, diyordum kendi kendime, birine içini dökmek istiyor olmalı. Ve böyle bir gövdeyi, üstelik kederliyken, oradan oraya taşımak kolay değil.

Konuşmaya başladığında, sözcükleri benim içimde titreşiyor gibime geldi, onları ben kendim söylüyordum sanki. İşte bu yüzden olmalı, şimdi onun bana söylediğiyle benim kendi düşündüğümü karıştırıyorum. Öte yandan, Bayan Margarita'nın o sırada söylediği sözcükleri toparlamak zor olacak benim için ve içlerine kendiminkileri karıştırmak zorunda kalacağım.

«Dört yıl oldu, İsviçre'den ayrılırken tren yolculuğunun gürültüsü dayanılmaz bir hale geldi. O zaman küçük bir İtalyan kentinde kaldım.»

Kiminle olduğunu söyleyeceğini sandım, ama sustu. Uzun bir süre geçti ve bu akşam daha

fazla anlatmayacağını düşündüm. Sesi sürükleniyordu; arada duraklayarak, yararlı bir hayvanın izi gibi. Dallar karmaşasından taşan sessizlik içinde, dinlediklerimi yeni baştan şöyle bir içimden geçirmek geldi aklıma: Sesinin sıkıntısını belleğime yerleştirevermişim, onu alıp yalnızlığıma taşımak ve orada sevip okşamak için. Gelgelelim, hemen o an, biri bu düşünceyi kafamdan atmaya zorlamış gibi başka düşünceler izlediler birbirlerini: İtalya'nın o küçük kentine ilk kez onunla birlikte gitmiş olmalıydı. Onu İsviçre'de kaybettikten sonra, az bir şey de olsa umut var mı yok mu bilmeden, ayrılmıştı oradan -Alcides cesedin bulunmadığını söylemişti- ve oraları geride bırakmakta olan trenin gürültüsü onu deli etmeye yetmişti. O zaman işte, daha çok uzaklaşmamak için, bu küçük İtalyan kentinde durmaya karar vermişti. Ne var ki, yeni umutsuzluklara neden olan anılar bulmuş olmalıydı orada. Tüm bunları bana anlatamazdı elbette, utançtan ya da Alcides bana her şeyi nasılsa anlatmıştır diye. Alcides kocasının kaybından bu yana biraz garip olduğunu söylemedi oysa, «Margarita'nın akli her zaman biraz karışık olmuştur,» dedi, o kadar; Maria da hanımının bu garipliklerini «bütün o kitaplara» bağlıyordu. Bayan Margarita derdinden hiçbir zaman söz etmediği için ikisi de yanılıyorlardı belki de. Bana netice, daha önceden Alcides'den bir şeyler duymamış olsaydım, öyküsünden hiçbir şey anlamayacaktım, çünkü kocasıyla ilgili tek bir söz bile etmemişti.

Birbirine benzer bir sürü şey geçti aklımdan, sözcükleri yeniden belirlediğinde, gece geldiği o küçük İtalyan kentinde, bir otelin birinci katın-

daki odasında idi. Yatar yatmaz gürültüler duyduğu için kalkmıştı; avluya bakan pencereye gitti. Ayın yansımalarını, başka ışıkları gördü. Ve birden kendini gözleyen birini görüvermiş gibi, bir havuz farkettiler. Taş havuzun karanlık yüzündeki saf bir bakış mıydı su, o anda bilemedi; derken yavaş yavaş suyun içtenliğini algıladı ve yatağına dönerken bulandırmamak için özenle yürüyerek onu da göz kapaklarının altında birlikte yatağına götürdü. Ertesi akşam gürültü falan olmadı, ama o kalktı yine de: Pek az bir su vardı ve bu su kirliydi; bir önceki gece gibi, yatağına dönerken su bakışıyla onu izliyor gibi geldi, bu kez üzerinde kıpırdamadan duran yaprakların ardından. Bayan Margarita gözkapaklarının altından görüyordu suyu ve her ikisinin de bakışları aynı derin düşünceye dalıyordu. İşte bu yüzden Bayan Margarita, yatmadan az önce içine doğan şeyin ruhundan mı, yoksa sudan mı geldiğini bilemedi. Ne ki, birinin onunla bir konuşmaya girmek istediğini, suya bir haber bıraktığını algıladı; bu yüzden su ona bu denli bakmayı ve kendisine de bu denli bakılmasını istiyordu. O zaman Bayan Margarita kalktı yatağından ve yalınayak, şaşkın, odasında ve koridorda dolaşmaya başladı; gelgelelim bu kez ışık ve nesneler farklıydılar, kendini başka bir hava ve başka bir anlam içinde bulduğu uzay, biri tarafından bozulmuştu sanki. Bu kez havuzun suyuna bakmayı göze alamadı ve yatağına dönerken uzun zamandır beklenen gerçek gözyaşlarının geceliğine süzüldüğünü hissetti.

Ertesi sabah, suyun yüksek sesle konuşan kadınların arasında kirlendiğini görünce gecenin

sessizliğıyle yanılığa düştüğünden korktu: Su hiçbir haber getirmeyecekti ona, kimseyle ilişki kurdurmayacaktı. Kadınların konuştuklarını dinledi dikkatle ve seslerini sersemce sözcüklerle kullandıklarını farkettiler, pis kâğıtlar gibi üzerine atılan bu sözcüklere su ne yapabiliirdi? Gün ışığıyla cesaretini yitirmenin gereğı yoktu. Şöyle bir dolaşmaya çıktı, yolda elinde süzgeçli bahçe kovasıyla bir adamcağız gördü; adam kovayı eğdiği zaman fışkıran, mırıldanan, buğulu bir su belirdi. Duygulandı, düşündü: «Hayır, sudan ayrılmamalıyım; derdini anlatamayan bir kız çocuğı gibi bu direnmesi onun, boşuna olmamalı.»

O gece havuza bakmaya gitmedi, başı çok ağrıyordu. Bir ilâç eritti, tam içeceği sırada odanın yarı karanlığında bardağın ardından suyu gördü ve suyun ne yapıp yapıp ona yaklaşmanın bir yolunu bulduğunu, dudaklarının arasına, bir giz akıtacağını düşündü. İşte o zaman şöyle dedi kendi kendine Bayan Margarita: «Bunu uzun boylu düşünmeli. Suyu ruhuna kadar ulaştırmak için geceyi bekleyen biri var.»

Gün doğarken gizlice havuza bakmaya gitti, suyla arasında olanı tüm ayrıntısıyla gözlemek için. Gözlerini suya diktğinde, tam o sırada, bakışın boyunca bir düşüncenin indiğini algıladı. Ve sözlerini sürdürdü Bayan Margarita -bunlar onun kendi sözcükleri: «Şu anda söylenmesi zor bir fikir» ve gırtlaktan gelen uzun bir gürültüden sonra da: «içimde tutmanın zoruyla ezilmiş gibi, karışık bir fikir; ağır ağır havuza gömüldü ve bıraktım onu dibe insin. Ondan, bakışlarımın su yüzüne çıkardığı gözlerimi ve ruhumu kaplayan düşünceler doğdular. Ve o zaman bildim, ilk

olarak bildim, anıları suda yetiştirmek gerek ki su içindeki yansımaları sindirsin, düşünceye kucak açsın. Umutsuzluk anında suya bırakılması gereken beden değil, düşüncedir; su içine işler onun ve düşünce, yenilerek yaşamımızın anlamını değiştirir.» Sözcükleri aşağı yukarı bunlardı.

Bu düşüncelerden sonra giyindi, dolaşmaya çıktı, uzaktan bir ırmak gördü; ama o anda ırmakların içinde, yeryüzünde konuşabileceği tek şeyin, suyun aktığını düşünmedi. Kıyıya geldiğinde, bakışı suyla birlikte akıp gitti, ama bu suyun ona seslenmediğini, anılarını Tanrı bilir nerelelere sürükleyeceğini, daha da kötüsü hırpalayacağını, hemen algıladı.

Gözleri yeni düşmüş bir yaprakla ilgilenmeye zorladılar onu. Yaprak bir an ırmağın yüzeyinde döndü ve tam suya gömüleceği sırada, Bayan Margarita, yürek çarpması gibi, derinden gelen ayak sesleri duydu. Bulanık önsezilere özgü bir sıkıntı sardı içini ve düşünceler birbirine karıştı. Ayak sesleri bir atındı, güvenli ve sıkıntılı bir havayla yaklaştı at, ağzını akıntıya daldırdı; bu hareket eden camın ardından dişleri daha iri görünüyorlardı ve başını doğrulttuğunda su, ona soyluluğundan bir şey kaybettirmeksizin, tüylerinden süzülüyordu. İşte o zaman Bayan Margarita ülkesinin suyunu içen atları düşündü, orada su ne kadar farklı olmalıydı.

O akşam otelin yemek salonunda, Bayan Margarita gözlerini havuzun yanında bağıra bağıra konuşan kadınların birinden ayıramıyordu. Kocasını hayranlıkla seyrediyordu karısını, kadının alaycı bir gülümsemesi vardı; bardağını dudaklarına götürdüğünde Bayan Margarita dü-

şündü: «Her ağıza yakışır mı ki su...»

Öyle kötü hissetti ki birden kendini, odasına çıktı, gözlerinden yaşlar boşandı. Ardından ağır bir uykuya daldı ve sabahın ikisinde içi kıpır kıpır, yüreğini dolduran ırmağın anısıyla, uyandı. O zaman ırmağın dâvasını savunan düşünceler geldi aklına: «Genel bir umut gibi akıyor bu su ve kimse durduramıyor onu. Akan su bol değilse karşısına çıkacak ilk kuyu bir tuzak kurmuş demektir ona, su dertlenir o zaman, koyu bir sessizlikle dolar ve kuyu çılgın bir beyin olup çıkar. Geçici umutlarım olabilmeli ancak benim ve başdöndürücü, olanak varsa; gerçekleştirmelerini beklememeli uzun boylu; suyun derin anlamı da bu olmalı, doğal gidişi. Oluk gibi akan bir suyun içindeymiş gibi olmalıyım, anılarımın ve düşüncelerimin içinde...»

Bu düşünce gelgiti hemen kapladı her yanını, valizlerini hazırlamak için kalktı yerinden. Düşünüyordu: «Su her yerde aynı, anılarımı nerede olursa yetiştirebilirim.» Trene yerleşmesinden önce iki sıkıntılı saat geçti. Ve orada, tekerlerin gürültüsü bütün huzurunu kaçırdı. Otelin havuzunda bıraktığı suya acındı; o akşamı anımsadı, küçücük bir şey sunarak sadaka isteyen küçük dilenciler gibi kirli, yapraklarla dolu suyu. Umut ve haber vaadini tutamadıysa, saf bir şakanın sonucuydu bu. Bunun üzerine Bayan Margarita bir havlu örttü yüzüne, ağladı ve böylece rahatladı. Ama düşüncelerini uyuyan bir suyun üzerine terkedemezdi. «Gecenin hareketsiz suyunu yeğlemeliyim, sessizliğin ağır ağır çöktüğü, düşlerle yaprak keşmekeşinin kapladığı suyu. İçimde taşıdığım suya daha çok benziyor o; göz-

lerimi yumduğum zaman, bu suyun yüzünü bulmaya çalışan bir körün elleri gibiyim, silik bir anıyı ya da az bir görme gücünün olduğu çocukluğunda bir yapraklar arası suyun anısını hatırlamaya çalışan bir kör gibi.»

Orada, Bayan Margarita dalların altında, geçmekte olan gecenin bilincine dönebilmem için yeterli bir süre ara verdi. Bilemediğim, Bayan Margarita'nın bu düşüncelere, bir zamanlar trende mi, yoksa şimdi dallardan barınağımızın altında mı kapıldığıydı. Neden sonra merdivene doğru kürek çekmem için işaret etti.

O gece odamda ışığı yakmadan, eşyalara dokuna dokuna yürürken biraz sarhoş olduğum başka bir geceyi anımsadım. Soyunamadım hemen. Derken, kendimi gözlerim cibnliğin tülüne dikili buldum, Bayan Margarita'nın gövdesinden ayrılan sözcükler belleğimi doldurdu.

Öykünün tam burasında, yalnızca Bayan Margarita'nın hâlâ kocasına ait olduğunu değil, son zamanlarda onu fazlaca, üstelik suçlu bir biçimde düşünmüş olduğumu farketdim. Düşüncelerini bitkilerin altına gizlemeye çalışan korkarım bendim şimdi. Gelgelelim Bayan Margarita konuşmaya başladığı anda gövdesi suya gömülüyormuş da beni de ardından sürüklüyormuş gibi bir sıkıntı duymuştum içimde; suçlu düşüncelerim yeniden belirginleştiler ve hemen aynı anda hiçbir şeye zamanımız olmadığını, onu düşünmemenin daha iyi olacağını söyledim kendi kendime. Öykü ilerledikçe, su, girdiği çeşitli biçimlerle aklımızı başımızdan alan bir din oluyordu; günahlar bu suyun içinde başka bir anlam taşıyorlardı, o kadar önemleri yoktu artık. Suyu inan-

manın etkisi giderek güç kazanıyordu. Buna inanan bir tek Bayan Margarita'yla ben varsam da, kendi yaşamımda suyla ilgili başımdan geçen her ne varsa, onlar da gözüme bu dinin inanmışları gibi görünüyordular; hepsi de büyük bir günahı gerilerinde bırakarak çok uzun bir zamandır yollardaymış gibi ağır ağır geliyorlardı. Birden baktım ki ruhumda bir başka, yeni bir şey daha doğuyor, baktım Bayan Margarita'yı yalnız suyun içinde değil, kocasının anılarının içerisinde de izleyeceğim. Konuşmasını tamamladığında, beton merdiveni çıktığım sırada, gökyüzünden su yağdığı günler, inananların şenliği olmalı diye düşündüm.

Gelgelelim cibinliğin altına uzandığımda, öyküsünün akışını tümüyle ayrı bir biçimde kurdum; durgun bir şaşkınlık içinde kendi ruhumun içine girdim önce ve benim de kendi derdim olduğunu düşündüm, açık gözlerimin takılıp kaldığı şu tülün, bana başka bir şeyi kabul ettirmek isteyen, başka inanmışların doğduğu verimli bir toprağın üzerine gerili olduğunu düşündüm; suçlu düşüncelerim ayrıtılarıyla ve pek iyi tanıdığım bir anlamı sırtlanarak gelmeye başladılar; ilk gecelerin birinde doğmuştu bu düşünceler, Bayan Margarita'nın büyük bir dalga gibi beni çekip götüreceğinden ürkmeye başladığımda; yere basmama olanak tanımayacaktı ve tembelliğim kendimi savunma gücümü kaldıracaktı. İşte o zaman ürperdim ve bu evi bırakıp gitmek istedim; uyandığında yapar ya insan, öyle yaptım doğrulmak için şöyle bir davrandım ve yenden uykuya dalmak için daha bir yerleştim yeri-me. Bir başka akşam -eskiden birçok kadınla

yaptığım gibi- onunla evli olsam hayatımın nasıl bir şey olacağını düşlemeye çalıştım. Ve korkakça bir karara vardım. Yalnızlığı onunla evlenecek kadar bir acıma uyandırıyor olsa da içimde, arkadaşlarım çıkar uğruna yaptığımı sanacaklardı bunu ve gezip tozduğum kızlar daracak bir kaldırımda karım olan dev gibi bir kadının ardından yürürken gördüklerinde beni, alaya alacaklardı. Bayan Margarita dolaşmak istediği geceler, gölü çevreleyen taş duvarın üzerinde arkasından yürümüşüm çok geceler. Ama, şu anda, eşin dostun, gezip tozduğum kızların neler düşüneceğinden bana neydi? Bu Bayan Margarita çok çok uzaklardan etkileyen gücüyle çekiyordu beni, uydusuymuşum gibi ve yine de uzaktaydı, kayıtsızdı, müthiş bir gariplikle doluydu. Benim inanmışlarım, onlar, birinci Bayan Margarita'ya karşı çıkıyorlardı, o daha basit bilinmeyene, kocasız olana, düş gücümün kendini kapıp koyvereceği hangisiyse işte ona. Uyku gözden silinceye kadar daha bir sürü şey düşünmüş olmalıydım kuşkusuz.

Ertesi sabah Bayan Margarita telefonda: «Birkaç gün için Buenos Aires'e gitmenizi rica edecektim,» dedi. «Evi temizleteceğim, beni sudan yoksun görmenizi istemiyorum.» Arkadan da hangi otele ineceğimi belirtti. Dönüşüm için çağrıyla orada bekleyecektim.

Bu evini terketme buyruğu bir tür kıskançlık uyandırdı içimde ve tam gideceğim sıra, bütün tedirginliğime karşın kendimle birlikte derin bir hüznü de sarıp sarmalayıp götürmekte olduğumu, ve şöyle bir sakinleştiğimde açıp özenle yeni yeni yanlarını bulmaya budalaca can attığımı farket

tim. Çok geçmeden oldu bu istediğim, trene bindiğimde, Bayan Margaritanın aşkını kazanma umudum, onun içindeki umuttan, İtalya'ya gitmek için trene bindiğinde, kocasını canlı bulma umudundan pek daha fazla değildi. Başka bir çağ ve başka demiryollarıydı onlar, ama onunla ortak bir şeye sahip olma isteği düşündürüyordu beni: «İkimizin de demiryolunun tekerlek gürültüsünde büyük büyük sıkıntılarımız oldu.» Kazanan biletin sekiz sayısından birinin doğru olması kadar zavallı bir çakışma. Bende, benim içimde, Bayan Margarita'nın mucizeler yaratan bir su ya da avunmayı bir dinde aramak erdemi yoktu. Bir gece önce, inananlarımdan bazılarına, beni yeniden birinci Bayan Margarita'ya döndürmeye çalışanlara ihanet etmişim ve onlar kaldıkları yerde, ay ışığıyla büyülenmiş köpekler gibi, gözlerini şimdi ki Bayan Margarita'ya dikmiş seyrediyorlardı. İçimdeki dert tembeldi, düşler dünyamda anlaşıl-mamış ozanın gururuyla yaşıyordum. Tüm atalarımın oğullarım olmadan tam önce karşılaştıkları geçici bir raslama noktasıydım. Ve büyükbabalarım çok çeşitli ve birbirlerini ölesiye kıskanır oldukları halde, hayatımdan geçip gittikleri sürece kışkırtılmaktan kolluyorlardı kendilerini; dinlenmeyi, tembelleşmeyi yeğ tutuyorlar, çeşitli düşlerde gezen uyurgezerler örneği korumuyorlardı. Aldırış etmemeye çalışıyordum onlara, ama kapışacaklarsa, kavganın kısa olmasını, tümünün birden yok olup gitmesini isterdim.

Buenos Aires'te, Alcides'le karşılaşmayacağım sakın köşeler bulmakta zorluk çektim. Bayan Margarita üzerine biraz daha kötülük düşünmek için kuşkusuz bir bir sorguya çekecekti beni. Ve

ben, iki Bayan Margarita'mla yeterince şaşkındım; iki kızkardeş arasındaymış gibi bocalıyordum ikisi arasında, hangisini seçmeli, hangisine ihanet etmeli bilemeden ve ikisini aynı anda sevmek için bir arada eritemeden. İkinci Bayan Margarita'nın beni, kendisini o denli saf bir biçimde düşünmeye zorlamasına kıızıyordum; tüm çılgınlıklarında onu izlemeliyim diyordum kendi kendime, izlemeliydim ki, bir zaman gelsin beni de kocasının anılarına katsın ve ben yavaş yavaş onun yerine koyabileyim kendimi.

Rüzgârlı bir gün dönüş emrini aldım, ve yabanıl bir hamleyle atıldım bu yolculuğa. Ama o günkü rüzgâr zamana karşı esmek için gizlice görev mi almıştı ne, insanoğlundan gelme varlıklar, demiryolları ve doğada her ne varsa, bunaltıcı bir ağırlıkla hareket ediyorlardı. Sonsuz bir sabırla dayandım bu yolculuğa ve batık eve vardığımda, iskelede Maria tarafından karşılandım. Kürek çekmeyi bana bırakmadı ve gittiğim gün, su çekilmeden önce evde iki önemli şeyin geçtiğini anlattı. Önce, kılavuzun karısı Philomène kendisini yeniden işe alması için gelmişti. Bayan Margarita'ya. Philomène'ye yol verilmesinin tek nedeni, suyun üzerine ekmek düşürmesi değildi, Alcides'le kırıtırırken de yakalanmıştı. Bayan Margarita karşılık olarak kaldırımın kenarından itmişti onu ve Philomène suya düşmüştü; üzerinden sular süzülerek ağlaya ağlaya gitmişti, kocası da peşinden; bir daha da görünmemişlerdi. Biraz daha sonra, Bayan Margarita yatağından, tuvalet masasını yanına yaklaştırmak istemişti, masayı halatından çekerken eşyalar şamandıralar üzerinde yüzüyorlardı- üzerindeki likör şişesi kızgın elekt-

rik ocağına devrilmiş ve masa alev almıştı. Alevi söndürmek için telefonla su istemişti Bayan Margarita, «Sanki çevresinde yeterince su yokmuş gibi, sanki evin içindeki öbür sular su değil...» diyordu Maria.

Dönüşümü izleyen sabah pırıl pırıl bir gündü, adaya yeni çiçekler koymuşlardı; ama bir şeylerin değiştiğinden, Bayan Margarita ile benim, dalların altında bıraktığımız düşünce ve sözcükleri yeni baştan bulamayacağımızdan korkuyordum.

Öyküsüne birkaç gün sonra yeniden döndü. O akşam kimi başka aksamlar yapıldığı gibi koridorunu geçmek için bir iskele atıldı üzerine. Bayan Margarita merdivenin dibine geldiğinde onu izlemem için eliyle işaret etti bana. Gölü kıyı boyunca çeviren duvar üzerinden dolaştık ve Bayan Margarita, İtalya'dan ayrılırken dünyanın her bir yanında suyun aynı su olduğunu düşündüğünü anlatmaya başladı. Ama bu hiç de böyle olmamıştı ve çoğu kez içindeki suyu yeniden bulabilmek için gözlerini yumması, kulaklarını tıkaması gerekmişti. İspanya'da mimardan batık evin planlarını satın aldığı bir moladan sonra -fazla ayrıntılı anlatmadı- tıklım tıklım dolu bir gemiye binmiş ve kara gözden kaybolduğunda bir kez daha okyanus suyunun kendisine ait olmadığını, okyanusun tanımadık bir sürü varlıktan kaçmak için bu çukura gizlenmiş olduğunu düşünmüştü. Ardından gemideki kişilerin fırtınadan söz ettiklerini ve suyun enginliğini seyrederken kendilerini korkmaya zorladıklarını anlattı, yine de bu engin suyun bir kısmını alıp bir havuza doldurarak yarı çıplak içinde yan gelip yatmaktan ürkmüyorlardı. Geminin en alt katlarına inerek kazanları, ateş

işkencesinin deliye döndürdüğü hapsedilmiş suyu, görmeye de bayılıyordu. Denizin sert olduğu günlerde Bayan Margarita, kamarasında uzanıyor ve gözlerini gazete ve dergilerdeki karınca dizileri örneği sıralanmış harflerde dolaştırıyordu. Ya da dar ağızlı bir şişenin içindeki suyun kımıldalarına bakıyordu. Öyküsünü burada kesti, ben o sırada Bayan Margarita'nın bir gemi gibi iki yana yalpalamakta olduğunu gördüm.

Adımlarımız uyuşmuyordu çoğu kez, çoğu kez değişik taraflara döndüğümüzden, ters esintiler alıp götürüyor muydu ne, sözlerinin bazılarını kaçıırıyordum. İskeleye adım atmadan önce de durdu, özellikle burada sanki, burayı geçmeye korkuyordu; gidip kayığı getirmemi söyledi. O derinden iç çekiş ve öteki sözcüklerin yeniden belirmelerine kadar uzunca bir zaman dolaştık. Sonunda, gemideyken bir an ruhu için korkuya kapıldığını söyledi. Küpeşteye dayanmış, kas hareketlerinin az buçuk seçildiği uçsuz bucaksız bir deriyi andıran durgun denizi seyrediyordu. Düşlerimizde olur ya, işte öyle çılgınlıkların hayalini kuruyordu Bayan Margarita; suyun üzerinde yürüyebilirim diyordu kendi kendine; gelgelelim bir ayıbalığı çıkıverir bakarsın ve dengem bozulur, batar giderim o zaman. Derken, deniz suyunun üzerine tatlı suyun damlamakta olduğunu gördü; sık damlalar kapalı güverteye bile ulaşıyorlar, gemiyi tartaklarcasına güçle saldırıyorlardı. Çok geçmeden güverte ıslak bir döşeme olup çıktı. Bayan Margarita bakışlarını yağmuru bir başka hayvanı yutan bir hayvanın doğallığıyla alıp yutan denize döndürdü. Bu olanların karmaşık duygusu sardı içini ve gövdesi, yüze ulaşmakta iyice geciken ve nedeni bilinme-

yen bir deprem örneği bir gülüşle sarsıldı birden. Bu gülüşü haklı kılacak düşünceler arıyordu, şonunda buldu: «Bu su şaşkın bir küçük kıza benziyor; toprağın üzerine yağacağı yerde başka bir suyun üzerine yağıyor.» Ve denizin yağmuru kabullenmekteki yumuşak başlılığını düşünerek acımayla karışık bir sevgi duydu içinde; ama o engin gövdeyi kımıldatarak kamarasına dönerken başka bir suyu yutan suyun görüntüsü geldi yeniden gözlerinin önüne ve şaşkın küçük kız ölümüne gidiyor diye düşündü. İşte o zaman heyecan hüzünle durgunlaştı, hemen yattı ve uykuya daldı. O akşamın öyküsünü işte burada kesti Bayan Margarita ve bana çekilip gitmemi emretti.

Ertesi gün sesi telefondan ulaştı bana ve başka bir dünyanın yaratığıyla konuştuğum duyusuna kapıldım. Gün batımında su onuruna düzenlenecek olan bir seansa çağrılı olduğumu söyledi. Gün batımına doğru, pasta kalıplarının tangirtısı ve Maria'nın gidip gelmeleri kuşkularımı doğruladılar: Yas gecelerinden birinde bulunmak gerekiyordu. Gece bastırduğında, beni merdivenin dibinde bekliyordu. Birinci odada küçük bir servis masası gördüm -kayığın dalgaları şamandıralar üzerinde duran masayı, hafifçe salladılar ve masayı duvara bağlayan zincirlerle bardaklar şingirdadılar. Duvarın öte yanında yuvarlak, sal gibi bir şey vardı, üzerinde, çevresinde iskemleleriyle bir masa, çepeçevre korkulukla çevrili: Dilsizlerin gizli toplantısı vardı sanki. Derken küreklerim odasına açılan kapının pervazına çarptılar. Ve orada, suyun üzerine su yağdığını gördüm. Odanın bütün duvarlarına- yatağın, büyük giysi dolabının ve tuvalet masasının bulunduğu yerlerin dışında

her yerine türlü renk ve biçimlerde bahçe sulama kovaları asılmıştı. Suyu, tavanın ortasına bir avize gibi asılmış büyük cam bir su deposundan alıyorlardı; kovaları besleyen ince borular, tavan süslemeleri gibiydiler. Su şarılması ve uğultular arasında yatağa yanaştık; yatağın camdan yapılmış yüksek ayakları su yüzeyinden iyice yüksekte durmasını sağlıyordu. Bayan Margarita ayakkabılarını çıkardı ve benim de öyle yapmam için işaret etti: Yatağa çıktı -çok genişti- ve yatağın yaslanmış olduğu duvara doğru, arka ayaklarında dikilmiş bir koçu gösteren koskocaman bir tablonun altına yöneldi. Tablonun çerçevesini tuttu ve bir kapıymış gibi açtı tabloyu: Bir banyo odası çıktı gözler önüne. Oraya girmek için baş yastıklarının üzerine bastı, basamak gibi, ve her birinde birer mum dikili iki pasta kalıbıyla döndü. Onları suya koymamı istedi benden. Yatağa tırmanırken düştüm ve şilteye gömüldüm, hemen doğruldum, ama örtülerden yayılan kokuyu algılamaya zamanım olmuştu. Bana uzattığı mumları yatağın yanına yerleştirdim, birden şöyle dedi: «Oraya koymayın rica ederim, ölü ayini gibi olmasın.» İşte o zaman Maria'nın hatâsını anladım. Yirmi sekiz tane vardı mumlardan. Bayan Margarita diz çöktü ve sehpalardan birinin üzerindeki telefonu açarak kovaların suyunu kesmelerini emretti. Mezar sessizliği gibi bir sessizlik oldu ve yatağın dibinde dizüstü, mumları yakmağa başladık, ben Bayan Margarita'yı rahatsız etmemeye özen gösteriyordum. Neredeyse bitireceğimiz sıra, Bayan Margarita telefonun yanında duran gonga vurmak üzere doğruldu. Derken fikir değiştirdi, o sürüyle yastığı düzelttikten sonra üzerlerine yerleşti. Ondan sonra

benim gelip gonga vurmamı işaret etti. Bu kolay olmadı: Dünyanın yerini kaplayan bacaklarına değmeden yatağın kıyısında emeklemem gerekiyordu. Suyun derinliği çok çok kırk santimetre olduğu halde, düşmekten niçin bu kadar korktuğumu merak ediyordum. Gonga bir kez vurduğunda, Bayan Margarita yeter gibisinden işaret etti. Çekildiğimde -olduğum yerde yarım daire çizemediğim için geri geri gittiğimde- Bayan Margartayı, gözler dalgın beklemede, başı koçun ayakları dibinde, uzanmış buldum. Kalıplar, onlar da kımıldamaksızın fırtına öncesi bir limana demirlemiş küçük kayıklar gibiydiler. Motorların harekete geçmelerinden az sonra su kaynaşmaya başladı; o zaman işte, Bayan Margarita büyük bir çabayla toparlandı ve yeniden yatağın dibinde diz çöktü. Akıntı bize kadar ulaştı, kalıpları çarpıştırdı birbirine ve dipteki duvara çarparak geri dönüp aldı onları, sürükledi. Bir tanesi devrildi, ardından da ötekiler; mumlar sönerlerken biraz duman çıkarıyorlardı. Bayan Margarita'ya bakıyordum; gelgelelim o merakımı önceden sezerek gözleriyle benim arama elini yerleştirmişti. Kalıplar koridorun kapısında şöyle bir dönüp çabucak battılar. Mumlar birer birer söndükçe yansımalar azalıyor ve görüntü yoksullaşıyordu. Her şey bitmiş gibiymiş Bayan Margarita, bir koluna yaslanarak öteki eliyle yatağın ayakucuna takılı kalmış bir kalıbı kurtardı ve onu seyretmeye başladı, ama o da çarçabuk battı. Birkaç saniye sonra Bayan Margarita ağır ağır, doğrulmak için ellerini kendine destek ederek oturdu; başı önünde, çene boynun kıvrımlarında kaybolmuş, bebeğini kaybetmiş küçük bir kızın haliyle suyu seyrediyordu. Motorlar çalışı-

yordu henüz ve Bayan Margarita giderek daha bir kırılgan ve ezik görünüyordu. Ben, bir şey söylemesine kalmadan yatağın ayaklarından birine bağlı duran kayığı çektim ipinden. Ve kayığa binmemle akıntının önceden kestiremediğim bir hızla alıp beni sürüklemesi bir oldu. Çıkış kapısının oradaki dönemeci dönerken arkaya baktım ve Bayan Margarita'nın gözlerinin, bir kalıp da benmişim gibi bana dikili olduğunu gördüm, sanki bir giz de ben açıklayacaktım ona.

Avluda akıntı adanın çevresinde döndürdü beni; kayığın içinde oturuyordum, akıntının beni nereye sürükleyeceği umurumda değildi. Suyun hızına karşın yavaş düşünceler vardı içimde; hüznü yaşamımın bileşimiymiş gibi geldi bana. Sevdığım insanların pek azına rastlamaktı yazgım, üstelik nereye gideceğini bilmeyen şaşkın bir yolcuydum. Bu kez Bayan Margarita'nın beni neden çağırdığını ve bana bir tek söz söyletmeden öyküsünü anlatmasını anlayamıyordum; şimdilik bu kadınla bir daha karşı karşıya gelmeyeceğimizden emindim. Motorları durduruluncaya ve Maria benim gibi adanın çevresinde dönmekte olan kalıpları toplamak için kayığı isteyene kadar döndüm durdum, düşündüm durdum. Bayan Margarita'nın ölüm ayini falan yapmadığını açıkladım Maria'ya; onun sevdiği, mumların ve alevlerinin devrilmesiydi; öyle söyledim, başka ekleyecek bir şey bulamadım.

Aynı gece, biraz sonra Bayan Margarita beni çağırttı. Sinirliydi oldukça ve her zaman yaptığı gibi gırtlaklarını temizlemek için öksürmeden, evi satın alıp da suyla doldurttuğu andan başladı öyküsüne. Havuzun suyundan yoksun bırakarak,

bu kara toprakla körleştirmekle hainlik etmişti belki de. İlk zamanlar, ilk bitkileri ektiklerinde, havuz bir zamanlar tanıdığı suyu düşler gibiydi. Bayan Margarita suyun durgun düşlerin sessizliği ya da mutlu ailelerin alçak sesli konuşmalarıyla karışmasını istiyordu. Bu yüzden işte, Maria'ya sağır olduğunu, onunla ancak telefonla konuşmak zorunda olduğunu söylemişti. Suyun üzerinde, ellerinde zararsız bir kuş örneği bir kitapla, bir bulut ağırlığıyla ilerlemek istiyordu. Gelgelelim özellikle istediği suyu anlamaktı. Ola ki, diyordu bana, su akmak istiyordur yalnızca ve akla, gelgeç düşünceler getirmek istiyordur; ama suyun almış olduğu bir haberi taşıdığı inancıyla öleceğim ben, benim olmayan ve bana yazgılanmış düşünceleri bana iletmek için aranıp durduğuna inanarak. Ne olursa olsun, su mutlu ediyor beni, onu anlamaya çalışıyorum; anılarımı suyun içinde korumama da hiç kimse engel olamaz.

O akşam işte, her zamankinin tam tersine, ayrılacağımız sırada elini uzattı bana. Ertesi gün, mutfağa gittiğimde suya bakan adam bana bir mektup verdi. Bir şeyler demiş olmak için, motorlardan söz açtım.

— Sulama donanımını gördünüz ya? oldu verdiği karşılık.

— Evet... iyi çalışıyor mu bari? Mektubumu okumaya can attığımı gizlemek istiyordum.

— Hem de nasıl! Sekizde levyeyi indiriyorum, su kovalara dolmaya başlıyor ve hanım bir mırıltı içinde uyuyor. Ertesi sabah beşte kaldırıyorum yeniden levyeyi ve sessizlik uyandırıyor bu kez Hanımı; arkadan suyu dalgalandıran kolu indiriyorum ve Hanım kalkıyor yatağından.

Sözleri bitince selâmlayarak ayrıldım yanından. Mektup şöyle diyordu:

Aziz dost; sizi ilk kez gördüğüm gün, gözlerinizi önünüze indirmiştiniz, belli ki merdivenle fazlaca ilgiliydiniz. Utangaçlıktan denebilirdi buna, ama adımlarınız cesurdu ve yürürken ayaklarınızı iyice havaya kaldırıyordunuz. Gözüme hoş görünmüştünüz; bu yüzden işte, bütün bu zaman boyunca beraberliğinizi aradım. Ters olsaydı bunun, öykümü hemen anlatmış olurdum size ve siz hemen ertesi gün Buenos Aires'e dönmüş olurdunuz. Yarın yapacağınız da bu ya. Birlikteliğimize teşekkürler. Para konusunu, Alcides'in aracılığıyla çözümleyeceğiz. Elveda, mutlu olun, buna büyük bir gereksinmeniz olduğunu sanıyorum. Margarita.

P.S. -Size anlattıklarımı günün birinde yazacak olursanız, bir şey demem size. Ne ki, sona, şu sözcüklerin eklenmesini istiyorum yalnızca. «Bu öykü, Margarita'nın José'ye sunduğu öyküdür. Yaşıyorsa da, ölüyse de.»

TİMSAH

Sıcak ve nemli bir göz akşamı, hemen hemen hiç tanımadığım bir kente vardım; yolların zayıf ışıkları sisin ve ağaçlarda artakalmış yaprakların ardından seçiliyordu yine de. Bir kilisenin yanındaki kahveye girdim, diplerde bir masaya oturdum ve hayatımı düşünmeye koyuldum. Mutlu saatleri ötekilerden ayırarak ilerine kapanmayı biliyordum: Yoldan ya da evlerin içinden, korunmasız duran bir nesne ya da davranış  zlerimle aliveriyor, sonra onu alıp yalnızlığıma götürüyordum. Olanları yeniden düşündüğümde öyle haz duyuyordum ki, bilseler nefret ederlerdi benden. Mutlu olmak için bol zamanım kalmıyordu belki de. Bu kentleri zamanında piyano konserleri vererek dolaşmıştım. Mutluluk saatleri sayılıydı, çünkü konser düzenlemek için birilerini bulamamanın sıkıntısıyla yaşıyordum. Onları bulduğum zaman da aralarında bağlantı kurmam ve içlerinden bir eylem adamı bulup buluşturmam gerekiyordu. Hemen her defasında, şaşkın ve uyuşuk ayyaşlarla fikir tartışmasına kalkışmaya benziyordu bu: Birini toparlamaya başardığımda bakıyordum ki öbürü çekip gitmiş. Öte yandan konser için prova yapmam gerekiyordu, ayrıca gazetelere makale yazmak da bana düşüyordu.

Bir süredir böyle bir derdim yoktu; kadın o-

rabı yapan büyük bir firmaya girmeyi başarmıştım. Kadın çorabının konserlerden çok daha gerekli olduğunu, böyle olunca da onları satmanın bana çok daha kolay geleceğini düşünmüştüm.

Arkadaşılarımdan biri patrona piyanist olduğum ve ülkeyi bir baştan bir başa dolaştığım için kadınlar arasında çok tanındığımı anlatmıştı; çorap satmak için ünümden yararlanabilirdin. Patron yüzünü buruşturmuştu önce, ama sonra kabul etmişti, gelgelelim arkadaşımın dolayısıyla değil, «Düş» çoraplarının slogan yarışmasında ikinci ödülü kazandığımdan. Şu cümleyi bulmuştum ben: «Hangimiz, bugün bir Düş peşinde değiliz?» Gelgelelim çorap satmak da aynı derecede güçlü; ortadaydı bu, her an yönetici tarafından çağrılmamı ve bu son umudun da yok oluşunu görmeyi bekliyordum. Başlangıçta büyük çaba göstermiştim. Çorap satmanın konserlerle uzaktan yakından bir benzerliği yoktu bir kere; tüccarlarıyla bütünü ilişkim. Eski tanıdıklarla karşılaştığımda, tüccar temsilcisi olmanın bana bağımsızca yolculuk etmeyi sağladığını ve dostlarımı uygun düşmedikçe benim için konserler düzenlemek zorunda bırakmadığını anlatıyordum. Bu kentte bile sudan nedenlerle karşı çıkmışlardı bir seferinde bana: Pek çok akrabası olan biri ölmüşmüş de, kentin hemen hemen yarısı yas tuttuğundan, konser pek yakışık almazmış. Şimdi, şöyle diyebilirdim onlara: «Birkaç gün kalacağım burada, kendiliğinden bir konser isteği olacak mı, olmayacak mı, görelim bakalım...» Ne var ki konser veren birinin çorap satması hoş bir etki yapmıyordu. Malıma piyasa bulmaya gelince, sabahları cesaretli, akşam olduğunda cesaret-

sizdim. Giyinmek ve soyunmak gibi bir şeydi bu. Her zaman acelesi olan tüccara direnmek için gereken kaba gücü her an yenilemek pahalıya patlıyordu bana. Ve sonunda yakın bir gelecekte yerimi kaybetmeyi göze alarak, ekmek elden su gölden bu günleri elimden geldiğince güzel geçirmeye karar verdim.

Birden koltuğunun altında arpıyla bir körün kahveden içeri girdiğini gördüm. Öğleden sonra da raslamıştım ona; yaşama zevkimi kaçtırtmasın diye hemen kalkmaya karar verdim. Ama yanından geçerken yine de kenarları kıvrık şapkasına, çalmaya zorlandıkça oyuklarında sürekli dönen gökyüzüne dikili gözlerine bakmaktan alıkoyamadım kendimi; arpın tellerinden bazıları onarılmıştı; arpın açık renk tahtası da, adam da o zamana dek görmediğim bir şey, yağlı bir karayla kaplıydılar. Kendimi düşündüm birden ve bitkinliğimi hissettim.

Otelde odamın ışığını yaktığımda, o günler için benim olan yatağı gördüm. Açıktı örtüsü; nikel parmaklıkları, ilk girene kendini sunan şaşkın bir kızı düşündürdü bana. Yatınca ışığı söndürdüm ama uyuyamadım. Yeniden yaktım lâmbayı, ve fanusun altındaki küçük ampul, koyu renkli bir gözkapacağının altındaki göz küresi gibi göründü. Hemen söndürdüm yeni baştan ve çorap işini düşünmeye çalıştım, ama ışıklı fanus gözlerimden gitmiyordu. Parlak bir renk almıştı şimdi. Derken biçimi -lâmbanın acı çeken ruhuydu sanki- yana doğru uzaklaştı ve karanlıkta eridi gitti. Bütün bunlar samanlı kâğıdın bir mürekkep damlasını emmesi kadar zaman aldı.

Ertesi sabah giyindikten sonra daha bir yü-

reklenip gece treninin kötü haberler getirip getirmediğine bakmaya gittim. Ne mektup vardı, ne de telgraf. Ana caddelerden birindeki bütün mağazaları dolaşmaya karar verdim. Karşıma ilk çıkan mağazaya girdim ve kendimi tavana kadar yığılı kumaş ve ıvır zıvır içinde buldum. Ortada koskocaman bir mankenden başka şey yoktu, baş yerinde de kara, armut kadar bir şey. Birini çağırmak için ellerimi çırpıttım, ama kumaşlar gürültüyü emdiler. Mankenin arkasından küçük bir kız çıktı ortaya, on yaşlarında vardı, tersler gibi sor-du:

— Ne istiyorsunuz?

— Patron burada mı?

— Burda patron falan yok benim annemin-dir burası.

— Peki o yok mu?

— Dona Vicenta'lara kadar gitti, hemen dö-necek.

Ablasının arkasından minnacık bir oğlan çıktı o zaman ve kızın eteğine yapıştı. Bir an böyle tek sıra durdular: Manken, küçük kız, erkek kardeşi. Dedim ki:

— Beklerim.

Küçük kız karşılık vermedi. Bir tahta sandığın üzerine oturdum ve küçük oğlanla oynamaya başladım. Sinemada aldığım şekerlerden bir tane kalmış olacaktı cebimde, onu çıkardım. Çocuk yaklaştı ve kapar gibi aldı elimden. O zaman ellerimi yüzüme kapatarak ağlarmış gibi yaptım. Ellerimin karanlık çukurunda yer yer yarıklar açtım, çocuğu seyretmek için. Öyle durmuş bana bakıyordu, ben ağlamamı artırıyordum. Sonunda şekeri dizimin üzerine bırakmaya karar ver-

di. O zaman gülmeye başladım ve geri verdim şekerini. Gelgelelim o anda yüzümün ıslanmış olduğunu farkettim. Malsahibi geri dönmenden önce çıktım. Bir kuyumcu dükkânının önünden geçerken aynada kendime baktım, gözlerim kuruydu. Öğle yemeği yedikten sonra sabahki kahveye döndüm, ama beyaz gözlerini döndürüp duran kör yine oradaydı, hemen çıktım. Kalabalık olmayan bir mahallede تنها bir alan vardı, oraya kaçtım, gidip sarmaşık kaplı bir duvara bakan tahta bir sıraya oturdum. Bu sabahki göz yaşlarını düşünmeye koyuldum. Yok yere neden öyle aktıklarına şaşırıyordum. Yanlışlıkla düğmesine erken bastığı bir oyuncağı yeniden çalıştırmak için nasıl saklanırsa insan, öyle yapmalı, yalnızlığımdan yararlanarak bu mekanizmanın aslını anlamalıyım. Hiçbir neden yokken ağlamaya başlamamdan, kendi kendimden apaçık utanç duyuyordum. Burnumu, gözlerimi oğuşturdum biraz, bakalım yaş akacak mı diye. Derken, gözyaşı bir sünger gibi sıkıyor gibiydi böyle akamaz diye düşündüm; bu işe daha bir içten sarılmalıyım. O zaman ellerimle yüzümü örttüm; bu durumda daha bir ağırbaşlılık vardı; beni umulmadık bir biçimde etkiledi; kendi kendime karşı acımaya benzer bir şey duydum ve gözlerimden yaşlar akmaya başladı.

Ben böyle tam ağlamaya başlamışken, duvarın tepesinden, otuz deniyelik «Düş» çoraplarından giymiş bir çift kadın bacağı indiğini gördüm. Hemen ardından, neredeyse sarmaşıklara karışacak olan yeşil bir etek; merdiveni ne zaman dayamışlardı, duymamıştım. Kadın en alt basamağa indiğinde, hemen gözlerimi kuruladım,

ama, düşünüyormuşum gibi başımı öne eğdim yeniden. Kadın ağır ağır yaklaştı, yanibaşıma oturdu. Geri geri inmişti, yüzü nasıldı bilmiyordum. Sonunda şöyle dedi:

— Nedir sizi sıkan? Anlatın bakalım bana.

Birkaç saniye geçti. Her şeyden gizlenmek ve öyle sessiz beklemek için sanki, kaşlarımı çattım. Bu hareketi hiç yapmamıştım o güne dek, kaşlarım titreşti. O zaman konuşacağımı, ama henüz ne diyeceğimi bilemediğimi belirten bir hareket yaptım şöyle elimle. O yeniden konuştu:

— Konuşun, konuşun, aldırmayın. Ben de çocuk sahibi oldum, üzüntü nedir bilirim.

Bu ses ve bu yeşil etek için bir yüz düşlemiştim, ama çocuklardan ve üzüntüden söz edince, bu yüzü bir başka türlü gördüm. Ve hemen konuştum:

— Biraz düşünmem gerek.

— Bu tür işlerde ne kadar az düşünürsen o kadar iyidir.

Birden yanıma ıslak bir mendilin düştüğünü hissettim. Sisten nemlenmiş kocaman bir çınar yaprağından başka şey değildi bu.

Biraz durduktan sonra sordu kadın:

— Doğruyu söylesenize bana: Nasıl biri bu?

Birden oldukça gülünç geldi bu bana, derken bir zamanlar nişanlım olan bir kızı anımsayıverdim. Babası hayattayken birlikte gezindikleri bir dere vardı, orada dolaşmak istemediğim zaman ağlardı bu nişanlı. Ve o zaman dönüp dolaşıp hep aynı yere gelmek beni çok sıktığı halde, başeğderdim ona. Yanibaşımdaki kadına, işte bunları düşünerek karşılık verdim:

— Fazla ağlayan bir kızdı.

Kadın, yer yer kızarmış kocaman ellerini eteğinin üzerine koydu ve gülerek:

— Sizler yok musunuz sizler, dedi, kadınların gözyaşlarına inanırsınız oldum olası.

Benimkileri düşündüm. Bozulmuştum biraz, kalktım yerimden:

— Yanıldığınızı sanıyorum, dedim. Ama yine de ilginize teşekkür ederim.

Ve ona hiç bakmadan yürüdüm.

Ertesi gün sabahın ileri saatlerine doğru, kentin en büyük mağazalarından birine girdim. Patron bizim çorapları tezgâhın üzerine dizdi ve dört köşe parmaklarının uçlarıyla okşamaya koyuldu onları. Söylediklerimden hiçbirini duymuyor gibiydi. Favorilerine ak düşmüştü, traş olurken üzerlerinde kalmış gibi. Derken birkaç kadın girdi içeri ve o yanımdan ayrılırken, çorapları okşadığı parmağıyla, hiçbir şey satın almayacağını işaret etti bana. Durdum olduğum yerde, az sonra biraz daha üstelerim diyerek; bilinmez, kimseler olmadığı zaman, favorilerini boyaması için bir ot falan öğütme fırsatını yakalardım. Girenler gitmiyorlardı ve ne olduğunu bilemediğim bir sabırsızlık doldurmuştu içimi; bu mağazayı, bu kenti, bu hayatı terkedip gitmek istedim. Ülkemi ve daha bir sürü şeyi düşünüyordum. Ve ansızın, sakinleşmeye başladığım sırada tam, bir şey geldi aklıma: Ağlamaya başlarsam ne olurdu acaba? Burada, bütün bu insanların önünde? Fikir birden pek hoşuma gitmedi, gelgelim daha biraz önce herkesi alışılmadık bir hareketle şaşırtmak isteyen ben değil miydim; büyük bir güce sahip olduğumu kendi kendime kanıtlamıştım. Fikrimi değiştirmeyi başaramadan

kendimi tezgâha dayalı küçük bir iskemlenin üzerinde oturur buldum. Ellerimi yüzüme kapadım ve hüngür hüngür ağlar gibi bir ses çıkardım. Hemen o anda bir kadın haykırdı. «Aaa! Ağlayan bir adam var buralarda.» Ardından, genel bir şaşkınlık ve kesik kesik konuşmalar: «Sokulma, kızım,» «kötü bir haber almış olmalı», «ama tren yeni geldi daha, postacı henüz...» Parmaklarımın arasından, şişko bir kadın gördüm, konuşuyordu: «Hayatın cilveleri... Ben çocuklar görecekler diye korkmasam, her dakika ağlardım.» Düş kırıklığına uğramıştım, çünkü yaş gelmiyordu gözlerimden, işi ters tarafından alıp bakarsın bir de polis falan çağırırlardı. Gelgelelim, gösterdiğim korkunç çaba ve çektiğim sıkıntı yeterince etkilemiş olacak beni, ilk damlalar süzölmeye başladı gözlerimden. Omuzuma ağır bir elin yerleştiğini algıladım ve çorapları okşayan parmakları tanıdım hemen.

— Hadi bakalım ahbap, biraz dayanıklı olmak gerek, erkeksiniz siz...

Bir yay gibi doğruldum yerimde, iki eli yüzümden üçüncüyü de omuzumdan çektim ve yüzüm gözüm yaş içinde dedim ki:

— Ama gayet iyiyim ben. Cesaretim falan da yerinde. Bu böyle olur zaman zaman, elimde değil. Bu şey gibi... bir anı.

Sözlerim dikkatli bir sessizlikle karşılandı, derken bir kadın tutamadı kendini konuştu:

— Elbette, bir anı yüzündense...

Ve patron aceleyle açıkladı durumu:

— Bayanlar şimdi artık her şey yolunda.

Ben gülümsedim ve gözyaşlarımı kuruladım. Ansızın bir kaynaşma oldu kadın kalabalığının

içinde ve deli bakışlı ufarak bir kadın bana doğru geldi:

— Sizi tanıyorum ben. Sizi daha önce bir yerde görmüş gibiyim, o zaman da böyle heyecanlıydınız.

Beni bir konserde, programın son yapıtında çırpındığım sıralarda görmüş olduğunu düşündüm. Gelgelelim bunu söylememek için tuttum kendimi. Konuşma genelleşti ve kadınların birçoğu çıkıp gitti mağazadan. Beni tanıyan kadın yanımda kaldı. Derken bir başkası daha sokuldu yanımıza:

— Çorap sattığınızı biliyorum, dedi. Arkadaşlardan bazıları, sonra ben...

Patron atıldı:

— Rica ederim, bayan...

Sonra bana dönerek:

— Bu öğleden sonra gelip beni görün, dedi.

— Öğle yemeğinden sonra hareket ediyorum. İki düzine ister miydiniz?

— Hayır, yarım düzine kadar...

— Bir düzineden daha az satmıyoruz.

Cebimden sipariş defterini çıkardım ve patrona yaklaşmadan bir kapının camına dayayarak yazmaya başladım. Birçok kadın yüksek sesle konuşa konuşa, çevremi sardılar. Patronun son dakikada fikir değiştirmesinden korkuyordum. Neyse, imzaladı sayfayı ve öteki müşterilerle birlikte çıktım.

Daha başlarda anı gibi bir şey olan bu şeyin, «bu» nun beni zaman zaman etkisine aldığı kentte hemen öğrenildi. Başka mağazalarda da ağlıyor ve alışılmışın çok üzerinde çorap satıyor-

dum. Birkaç kentte daha böyle ağlayınca, satış sayım iyi bir pazarlamacının satışına ulaşı.

Bir gün yönetimden çağırtdılar beni -ülkenin kuzeyindeki her yerde ağlamıştım o sıralar- yöneticiyi görmek için sıramı bekliyordum ki yerde yan bölmeden bir satıcının sesini duydum:

— Elimden geleni yapıyorum, ama kalkıp da karşılarında ağlayacak değilim ya!

Ve yöneticinin hastalıklı sesiyle verdiği karşılık:

— Elbette, elinden ne gelirse yapacaksın, kendine acındırmak da bunun içinde.

— Ama durup dururken gözümde yaş akıtamıyorum ki!

Bir mırıltı duydum, sonra patron sordu:

— Nasıl? Kimin palavrası bu?

— İnanın bana. İsteddiği zaman gözlerinden yaşlar boşanarak ağlayan biri var.

Hastalıklı ses gayretle gülmeye başladı, kısa bir öksürükle kesilen bir gülüş. Ardından başka mırıldanmalar duydum, adam sesleri uzaklaşıyorlardı.

Birkaç saniye geçti geçmedi, patronun, kısım şeflerinin ve öteki memurların karşılarında bir ağlama gösterisi yapmam için çağırmaya geldiler. Ama önce patron olayı anlatmam için kendi odasına aldı beni; ben anlattıkça, acı acı gülüyor, gözleri yaşıyordu. Neden sonra dünyanın en terbiyeli biçiminde, personel önünde bir gösteri yapıp yapmak istemediğimi sordu; ben razı olur gibiyken daha, -kapının arkasında bekliyorlardı kuşkusuz- bir sürü memur girdi içeri. Bir gürültü patırtı, bir kaynaşma oldu ve ağlamadan önce

biraz beklemem söylendi. Koridora seslendiklerini duydum:

- Acele et biraz, ağlayacak bir satıcı var!
- Nedenmiş peki?
- Ben ne bileyim.

Koskocaman çalışma masasının arkasında, yöneticinin yanında oturuyordum; işletmenin sahibi de çağrılmıştı, ama son dakikada gelemedi. Gençler susmak bilmiyorlardı bir türlü; içlerinden biri seslendi: «Uzaklardaki anacığını düşün daha çabuk ağlarsın...» O zaman şöyle dedim yöneticiye: «Konuşmalarını bitirsinler hele, ben ağlarım.»

Zar zor çıkan sesiyle susmalarını sağladı ve süresi herkese ayrı gelebilecek bu kısa sessizlik boyunca pencerelerden -birinci kattaydık- ağaçların tepelerini seyrettim, ellerimle yüzümü örtüp ağlamayı denedim. Zorlanıyordum biraz. Daha önceki ağlamalarımnda karşımdakiler ne olacağını bilmiyorlardı; gelgelelim bu kişiler, karşımdakiler, ağlayacağımı biliyorlardı ve bu beni rahatsız ediyordu. Neden sonra gözyaşları akmaya başladığında cebimden mendil çıkarmak üzere ve ıslak yüzümü görmeleri için ellerimi çektim yüzümden. Bazıları gülüşüyordu, ötekilerin ağırbaşlı bir halleri vardı. İşte o zaman başımla sertçe selâmladım onları ve hepsi birden gülmeye başladılar. Hastalıklı ses: «Güzel, çok çok güzel,» diye boyuna yinelerken, ben gözyaşlarımı kurultuyordum. Düş kırıklığına uğramışlardı belki de. Ama ben son damlasına kadar boşaltılmış bir şişe gibi hissediyordum kendimi. Bir tepki göstermek geliyordu içimden, kötülük etmek isteği vardı içimde. İşte o zaman yöneticiyi bir kenara çekerek dedim ki:

— Bu yöntemi çorap satışında başka kimse-
nin uygulamamasını isterdim işletmeniz bu... gi-
rişimden ötürü bana teşekkür borçlu olmalı ve
bir süre için bunu bana özgü tutmalıdır.

— Yarın gelin, hepsini yeniden konuşuruz.

Ertesi gün geldiğimde sekreter yazıyı oku-
maktaydı: «Şirketimiz gözyaşı dökmek biçimin-
deki reklâm sistemine saygı göstermeyi ve bunu
kullanmayacağını üstlenmekte...» Bu sözler üze-
rine ikisi birden gülmeye başladılar ve yönetici
bunun olmadığını söyledi. Anlaşmayı yeniden
kaleme aldıkları sırada, dışarıda bir aşağı bir yu-
karı gidip geliyordum. Girişteki bankonun arka-
sında, gözleri içinden boyanmış gibi bir kız var-
dı. Yanından geçtiğim seferlerden birinde sordu:

— Gerçekten öyle isteyerek mi ağlıyorsu-
nuz?

— Evet, öyle!

— O zaman ben sizin hakkınızda, sizin ken-
di bildiğinizden daha çok biliyorum demektir, siz
aslında bir derdiniz olduğu için ağlıyorsunuz.

Bir an durup düşündüm.

— Dinleyin bakın, çok mutlu olmayabilirim,
ama mutsuzluğumla nasıl uğraşacağımı biliyo-
rum eninde sonunda ve kimi zaman bu hemen
hemen mutluluktur.

Olduğum yerde döndüm, yönetici beni çağırı-
yordu, ama bakışını gördüm yine de: Elini omu-
zuma koymuş gibiydi, bakışı üzerimdeydi.

Yeniden satışlara başladığımda, kendimi bir
küçük güney kentinde buldum. Yağmurlu hü-
zünlü bir gündü ve ağlamak gelmiyordu içimden.
Odamda bir başıma kalıp yağmuru dinlemek, su-
yun beni dünyadan ayrı tuttuğunu düşünmek is-

tiyordum. Gözyaşı maskemin ardında tanınmadan yolculuk ediyordum; ama yorgun bir yüzüm vardı. Birden birinin sorduğunu duydum:

— Ne oluyorsunuz kuzum?

O zaman, boş otururken yakalanmış memur örneği, yüzümü ellerime gömdüm hemen ve içimden gelerek hıçkırmaya başladım.

O yıl işte, aralık ayına kadar ağladım, Ocak ayı boyunca kestim ağlamayı, şubat ortalarına kadar, karnavaldan sonra yeniden ağladım. O dinlenme süresi iyi geldi bana, daha bir iyi ağlıyordum yeniden başladığımda. Tatil boyunca gözyaşlarıma borçlu olduğum başarıyı özlemiş, bir bakıma ağlamakla kıvanç duyar hale gelmiştim. Eksiği duyulan, satış temsilcileri değildir; rolünü oynamayı bilen bir oyuncuydu, seyircisini ağlamalarıyla inandıran...

Yıla, batıda ağlayarak başladım ve bir zamanlar konserlerimin büyük başarıya ulaştığı bir kente geldim böylece. İkinci konserimde dinleyici uzun uzun, dostça alkışlarla karşılamıştı beni. Piyanonun yanında ayakta teşekkür ettim alkışlara, ama alkışlar bırakmıyorlardı ki oturayım. Bu kez de en azından bir resital verecektim, öyle görünüyordu. Bu kentte ilk kez ağladım, otellerin en güzelinde hem de. Yemek saatinde oldu bu ve pırıl pırıl bir günde. Yemeğimi yemiştım, kahve içiyordum; dirseklerimi masama dayadım ve kendiliğinden başımı ellerimin içine gömdüm. Girerken selâmladığım eş dost, tanıdıklar yaklaştılar ve bir süre bıraktım öyle yanıbaşında ayakta beklesinler. Zavallı bir yaşlı kadın -bilmem nereden çıktı -masama oturuverdi, ıslak parmaklarının arasından onu gözledim. Başını önüne eğ-

mişti, bir şey söylediği yoktu, ama öyle dertli bir yüzdü ki yüzü, ağlayasım geldi.

Konser günü çok huzursuzdum yorgunluktan dolayı. Aradan önceki son parçada, bölümlerden birine fazla hızlı girdim; baştan alayım dedim, ama bunun için ne gücüm vardı yeterince, ne de sabrım; devam etmekten başka çare kalmamıştı. Ellerim yorulmuşlar, güçlerini yitirmişlerdi ve ben parçayı sonuna kadar götüremeyeceğimi hissediyordum. O zaman düşünmeksizin ellerimi kaldırdım tuşların üzerinden ve yüzüme kapadım: Sahnede ilk kez ağlıyordum işte.

Şaşkınlık mırıldanmaları oldu önce, biri alkışlayacak oldu, ama ötekiler sus dediler ve ben kalktım yerimden. Bir elim gözlerimin önünde, öbürüyle piyanoyu yoklayarak sahneden çıkış yolunu aradım. Kadınlar haykırıştılar, orkestra boşluğuna düşmemden korkarak. Dekor aralıklarından birine ulaştığım sırada üst balkondan bağırdı biri:

— Timsaah!

Gülüşmeler duydum, ama soyunma odasına kadar gittim öyle; yüzümü yıkadım ve taptaze, yeniden çalmaya hazırlanmış ellerle sahneye döndüm, birinci bölümü tamamladım. Konserin sonunda birçok kişi beni kutlamaya geldi yanıma, «timsah»ın yorumunu yaptım. Dedim ki onlara:

— Ben, o bağırmanın hakkı var diyorum; gerçeğe bakılırsa neden ağladığımı ben de bilmiyorum. Yaşlar akıyor gözlerimden elimde olmaksızın. Bu belki de ancak timsah için olağan sayılacak bir şey. Doğrusu timsahın neden gözü yaşlı olduğunu da bilemiyorum.

Orada bulunanlardan birine tanıştırdılar beni.

— Bakın, bu dostumuz tıp adamıdır. Bu konuda ne dersiniz doktor?

Sararmışım. Doktor, bir polis komiserinin gözleriyle süzdü beni ve sordu:

— Söyleyin bakayım, en çok ne zaman ağlıyorsunuz, gündüz mü, geceleri mi?

Geceleri hiç ağlamadığımı anımsadım, öyle ya, o saatlerde mağazalar kapalıydılar.

— Yalnız gündüzleri ağlıyorum.

Öteki soruları hatırlamıyorum hiç, yalnız son olarak bir öğüt verdi:

— Et yemeyin pek. Geçmiş günlerdeki bir zehirlenmenin sürmesi bu.

Birkaç gün sonra belediye gazinosunda onuruma bir şölen düzenlediler. Bir smokin kiraldım, bir de kar gibi gömlek ve aynada kendimi seyrederken düşündüm: Timsahın karnının beyaz olmadığını söyleyemeyecekti kimse. Sanırım hepsinin karnının beyaz olduğunu ve doymak bilmediklerini akıllarına getirmeksizin.

Gazinoya geldiğimde kimseler yoktu nerdeyse, ama çok erken geldiğim için böyleydi. Komiteden birine rastladım ve çalacaklarımı biraz tekrarlamak istediğimi söyledim: Havaya uyumak korkusunu da geçiştirmiş olurdum böylece. Geniş bir perdenin arasından geçtik ve kendimi balo için hazırlanmış koskocaman boş bir salon da buldum. Piyano perdenin önüne yerleştirilmişti. Ben piyanoyu açarken komitenin adamı şölenin çok başarılı olacağını, -dostlarımdan olanlise yöneticisinin çok güzel bir konuşma yapacağını duyduğunu anlatıyordu; konuşmanın bir iki

kısmını anımsamaya çalıştı önce, derken konuşma metninin bir sürpriz olarak kalmasının benim için daha iyi olacağına karar verdi. Ellerimi piyanonun tuşlarına koydum, o da uzaklaştı. Çalarken düşünüyordum: «Bu akşam ağlamayacağım... kötü olur bir kere... sonra belki de arkadaşım konuşmasının etkinliğini kanıtlamak için ağlamamı diliyordur, olur a. Ama dünya yerinden oynasa ağlamayacağım.»

Bir süredir perdenin kıpırdadığını görüyordum, birden perdenin bir ucundan uzun saçlı, boylu boslu bir genç kız çıktı ortaya; uzakları görmek istermiş gibi kısmıştı gözlerini ve bakışlarını üzerimden ayırmaksızın yaklaşıyordu; elinde bir şey tutuyordu. Onun arkasından bir işçi kadın göründü, kızı yakaladı ve bir şeyler söylemeye başladı ona. Bu aradan, kızın bacaklarını seyretmek için yararlandım ve tek bacağında çorap olduğunu farkettim; ikide birde konuşmayı sona erdirmek istermiş gibi bir hareket yapıyor, gelgelelim kadın konuşuyordu boyuna, ikisi de konuyu bir şekerlemeymiş gibi bırakmak istemiyorlardı. Piyano çalmayı sürdürdüm ve onlar konuştuğukça, düşünmeye zaman buldum: «Çorabıyla ne istiyor benden? Benim satıcı olduğumu biliyor da, bir diyeceği mi var? Olsa da böyle bir zamanda!»

Sonunda yanıma geldi:

— Özür dilerim bayım, şu çorabın üzerine bir imza rica edecektim.

İlk yaptığım gülmek oldu, gelgelelim hemen daha önceleri de benden böyle bir şey istemişler gibi davranmayı denedim. Çorapların kalem ucuna dayanıklı olmadıklarını, yine de buna bir çare

bulduğumu açıkladım. Küçük bir etiketi imzalıyordum ben, sonradan onu çoraba yapıştırıyorlardı. Ve bütün bu açıklamaları sonraları piyanist olan bir satıcının bilgiçliğiyle yaptım. Kız piyano taburesinin üzerine oturup da çorabını yeniden giyerken, bir sıkıntı kaplamaya başladı içimi.

— Bu kadar yalancı olmanız yazık doğrusu. Fikrimden ötürü bana borçlu olmalıydınız.

Gözlerimi bacaklara dikmiştim, kaldırıncı düşüncelerim bulandı. Sıkıcı bir sessizlik oldu. O, başı öne eğik, saçlarını yanaklarının iki yanından aşağıya koyvermiş ve bu sarı perdenin altında eller kaçıp gidecek bir yer ararmış gibi gidip geliyor. Susuyordum ve o konuşarak sona erdirmiyordu bunu. Derken bacak danseder gibi bir hareket yaptı ve ayak, ucuyla ayakkabının içine girerken kız yerinden kalktı.

Birileri gelmeye başladığında bara gittim. Bir viski ısmarlamaktı düşüncem. Garson bir sürü marka saydı ve ben hiçbirini tanımadığım halde, «Evet, o olsun,» dedim.

Smokinimi buruşturmamaya özen göstererek bir bar taburesine tırmandım. Bir timsahtan çok kara bir papağana benziyor olmalıydım. 'Susuyor, çoraplı kızı düşünüyordum ve kaçak ellerinin anısı içimi altüst ediyordu.

Lise müdürü tarafından salona sürüklendiğimi hissettim. Balo durdu, ve o da küçük konuşmasını yaptı. Birçok kez «gereksinme» ve «kötüleşme» sözcükleri geçti konuşmasında. Onu alkışladıkları sırada başlama işaretini verecek bir orkestra şefi gibi kollarımı kaldırarak dedim ki:

— Şimdi ağlamalıyım asıl, ama ne çare, ol-

muyor, hem fazla konuşmaya da gerek yok. Sonra dansın bir araya getireceği kişileri uzun süre ayrı bırakmak da istemiyorum.

Lise müdürünü sarılarak kucakladım ve omuzunun üzerinden çoraplı genç kızı gördüm. Gülümsedi bana, eteğinin sol yanını kaldırarak programdan kesilmiş mini mini bir resmimi yapıştırdığı yerini gösterdi çorabının. Neşe içinde gülümsedim ve herkesin tekrarladığı bir saçmalık yumurtladım:

— Çok iyi, gayet iyi, gönüllü bacak.

Yine de mutluluk duyuyordum, bara gittini. Yeniden bir tabureye tırmandım ve garson sordu:

— Viski? Beyaz At mı?

Ve ben kılıcını çeken bir silâhşör tavrıyla:

— Beyaz At ya da Siyah Papağan! dedim.

Bu arada, bir eli arkasında gençten bir adamın geldiğini gördüm:

— Lulu 'Timsah' diye adlandırılmaktan hoşlanmadığınızı söyledi.

— Yo, hayır, tam tersine, hoşuma gidiyor bu benim.

İşte o zaman, arkasından kendi çizmiş olduğu bir karikatür çıkardı. İnanılmayacak kadar bana benzeyen kocaman bir timsah görülüyordu: Bir elini piyano tuşları olarak çizilmiş dişlerine koymuştu; öbür elinden de bir çorap sarkıyordu; gözlerini kuruluyordu bununla.

Arkadaşlarım beni otelime kadar götürdüklerinde bu ülkede nelere ağladığımı düşündüm ve herkesle alay etmiş olmaktan kötü bir haz duyudum; kendimi iç sıkıntısının burjuvası falan sayıyordum. Gelgelelim kendimi odamda bir başıma buluverdiğimde hemen hemen hiç bekleme-

diğim bir şey geldi başıma: önce aynada kendimi seyrettim; bir elimde karikatürü tutuyor, bir timsaha bir yüzüme bakıyordum. Ansızın, timsahı taklit etmeyi hiç de içimden geçirmeksizin, yüzüm kendi başına ağlamaya başladı: Ona, onun derdinden habersiz bir kardeş gibi baktım. Yeni yeni çizgiler vardı yüzümde ve yaşlar o izlerden akıyorlardı. Işığı söndürüp yattım. Yüzüm sürdürüyordu ağlamasını; yaşlar burnun boyunca süzülüyorlar ve yastığa düşüyorlardı. Uyuyordum yine de, uyandığımda kurumuş gözyaşlarının acısını hissettim. Kalkmak gözlerimi yıkamak istedim ama yüzüm yeniden ağlamaya koyulur diye ürktüm. Kımıldamadan ve harp çalan kör gibi karanlıkta döndürdüm durdum gözlerimi.

URSULE

Ursule bir inek gibi sessiz sedasızdı; koskocaman gövdesini daracık bir sokak boyunca sürdüğünü gördüğüm sıralarda yaz başlayalı epey olmuştu*; her adımda baldırları birbirine sürünüyor ve etleri uzun zaman titriyordu. Bir ineğe benzemesini seviyordum ben. Gökyüzünün iyice alçaldığı, yağmur beklendiği bir akşam bir otomobil farlarını Ursule'nin gövdesine çevirdi. Başını çevirdi o ve dar sokağın kenarına koşmaya çalıştı; memelerini sallaya sallaya koşan bir inek derdi gören. Otomobil durdu ve içeriden biri bir şey sordu. Ursule başını sallayarak karşılık verdi; çepeçevre toz içindeydi ve iri gözlerinin aklarının parladığı görünüyordu. Sonradan, yağmur başlayana dek alçak ağaçların altında bekledim. Ursule oradan ertesi gün geçerdi yeniden. Tozu yutan iri damlaların gürültüsünü duyuyor, ağaçlar omuzlarımdan bastıran pelerimleri gibi öne doğru eğiliyordum. Evi düşünüyordum. Orada her an henüz tanımadığım yerler, kitaplar seçiyordum. Kafam bozulduğu zamanlar korkuluk yerine orta yerinden kalın bir halat asılı olan helezon biçimindeki merdivene çıkıyordum. Bazan bir süre

* Yazar, bu öyküyü yazdığında, Fransa'da, Orléanais de bulunuyordu.

duruyordum öyle halatı tutarak ve perdenin açılmasını bekliyormuşum gibime geliyordu. Sonra odalardan birine giriyor ve kendimi yatağa atıyordum.

İşte o gece kapitone bir koltuğun dibinden yağmuru dinliyor ve Ursule'yi düşünüyordum. Onu ilk kez gördüğümde benim yemek yediğim lokantanın bir masasında oturmuştu. Gövdesi umurunda bile olmayan bir şeymiş, bir kasabanın dolaylarıymış gibi gelişmişti sanki. Mavi gözlerinin içine çekilmişti kendi. Bembeyaz alnında sarı saçlardan kocaman iki dalga açılıyordu iki yana, eski bir odanın perdelerini düşündüm; gözleri örtülerin altında yatan insanlar gibi kımıldıyordu gözkapaklarının altında.

Arada siyahlar giyinmiş ufarak bir kadın gelip otururdu masasına; telâşlı ama alçak sesle konuşurdu; Ursule'nin etli ağzı çevresindekilere uyuyordu; yiyordu ama konuşmuyordu; yas tutan ufarak kadının cesareti kırılmıyordu yine de, karşıdaki gözlerin örtülerini biraz açıp yeniden örtmeleri yetiyordu ona. Neden bilmem, Ursule'nin bedenini bir hayvan verirmiş gibi vereceği düşüncesi gelip takıldı aklıma. Onunla bir ilişkiye girersem diye düşündüm, bir ineği gizlice sevmek gibi bir şey olurdu bu. Onu ilk kez yürürken gördüğümde duvarlar ona dokunmak için yolda ilerliyorlarmış gibime geldi; bir başka kez bir yük arabası geçiyordu, iki yamaçlı bir dam kanadının ucunu Ursule'nin kalçalarından birine değdirdi.

O akşam işte kafam bozuktu, lokantaya gitmeye son anda karar verdim; girdiğimde örtülerini toplamışlardı. Ursule'yi üç yaşlarında bir ço-

cukla yalnız görünce şaşırdım. Onun mıydı? Tezgâhın üzerine oturtmuştu çocuğu; sırtı dönüktü, kimin girdiğini görmek için istifini bozmadı. Bir bacağına üzerine yaslanmış olduğu için kalçalarından biri iyice çıkıyordu ortaya. Çocuk gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Ursule patronu bekliyor olmalıydı. Yaklaştım ve tezgâhın kıyısının karnına gömüldüğünü gördüm. Çocuğun gözleri rahatsız ediyordu beni; ayna gibiydiler, hareketsiz; başımı döndürmek zorunda kaldım. Derken patron geldi; yaşlıydı ama delikanlılığa geçişin o çatlak sesini koruyordu hâlâ. Söylediklerinin bir tekini bile anlamıyordum. Benimle, sözcükleri birbirinden ayırarak, ağır ağır konuşmalıydılar. Birden Ursule'nin karşılık vermekte olduğunu farkettim ve o zaman bile bir ineği dinliyormuşum gibi oldum. Çocuk aksırdı; Ursule mendil tuttu çocuğun burnuna, sümkürmesini bekledi. O arada işte patron bana döndü ben de bir bira istedim; bardağımı doldurup verdi ve Ursule'nin sesi eski bir çalar saatin sesi gibi yankılandı. Kalın ve ağırbaşlı bir sestir bu, biraz cansız, uzun bir zamandır kullanılmıyor olmalıydı.

Yağmur yağdığı o gece, bütün bunları düşünüyordum. Giriş kapısına vurulduğunu duyarak sıçradım yerimden. O sırada işte artık yağmur yağmadığını farkettim. Koltuğumdan kalkarken bir yay tınladı içinden, gelecekte haber veren bir saz geçti aklımdan neden bilmem ve kalakaldım yerimde. Neden sonra duvarlarında eski silâhlar asılı uzun koridoru geçtim. Kapıya vuran kişi içeri girdi ve ancak bana doğru yürüdüğünde bu evi bana ödünç veren arkadaşı tanıdım.

Omuzlarımdan silkeleyerek: «N'oluyor kuzum sana» dedi, «uyuyor musun?»

Karşılık verecek zaman bırakmadı bana. «Cumaya kadar kalacağım, birkaç günlüğüne seni de götüreceğim giderken.»

Böylelikle, onu gitmek istemediğime inandırmaya gereğince zamanım olacak demekti. Bana sırtını dönmüş, odalara, yukarıya çıkıyordu, ben de düşünmekte olduğuma dönmüştüm yeniden; orada yeşile çalan bitkiler ve lokantanın solgun ışığı vardı, ama Ursule'nin çevresini aşan çizgilerini seçemedim. Arkadaşım neşeli bir yüzle dönüp geldi ve beni bir salça gibi karıştırdı durdu:

— Çalıştın mı?

— Pek değil.

— Ne oluyor sana kuzum? Bir istediğin mi var yoksa?

İstediğin sözcüğü içimi burktu. Ne kadar can bir arkadaştı bu. Yatmadan önce karanlıkta konuştuk karşılıklı ve birden dedi ki:

— Burada yemek yemen senin için daha iyi olur. Şöyle evi toplamak, biraz da yemek yapmak için bir kadın gelebilir pekâlâ.

Ursule'ye sahip olmak tutkumu keşfettiğini düşündüm ve karanlıkta bütün yapabildiğim ona dilimi çıkarıp sonra hemen toparlanmak oldu. Ertesi sabah dolaşmaya çıktık; arkadaşım mezarlıktan çıkan yaşlı bir kadını durdurdu ve ev işleri yapmaya gelecek birini bilip bilmediğini sordu. Kadının gözleri yaşlıydı, kimseyi tanımadığını söyledi. Derken Ursule'nin arkadaşı yas tutan kadınla karşılaştık. Arkadaşım aynı soruyu ona da sordu ve kadın düşünmeye koyuldu. O

zaman hiçbir şey yokmuş gibi bir tavır takınarak:

— Sorsana, dedim, benimle aynı lokantada yemek yiyen o şişman kadın gelir miymiş.

Yaslı kadının söylediklerini anlıyordum, yine de arkadaşımın kendi dilimize çevirmesini bekledim:

— Çok tembelmiş, öyle diyor.

— Yapacağı ne ki, dedim.

Gelgelelim yas tutan kadın başka birini düşünüyordu; o zaman umudumu yitirdim. Akşam, alçacık ağaçlı o yolda dolaşırken arkadaşım beni çağırdı. Eve girdiğimde, Ursule'yi buldum içerde, yas tutan ufarak kadın, bir de adam, o da ufacak. Arkadaşım onları tanıştırdı bana ve Ursule'yi göstererek:

— Yarın gelecek olan o, dedi.

Sonra adını sordu. Ursule dudaklarını öne uzattı -öpecekmiş gibi sanki- ve «Ursule» dedi.

Bana veda ederken, bir anlığına gözkapaklarını kaldırdı ve lâstik bir boru gibi yumuşacık elini sıktım. Sonra ağaçların altında dolaştım yeniden: Ursule'nin düşüncesiyle yalnız olmak istiyordum. Yazgı onu bana kadar getirmişti ve şimdi her şeyi yarı yolda bırakmayacaktı. Ertesi gün merdivende ağır adım sesleri duydum. Yataktaydım henüz, saçlarımı ellerimle taradım yalandan. Ursule kapıya vurdu. Girmesini söyledim, ama İspanyolca söyleyiverdim nedense. Yattığım yerden -alçaktı yatağım-ucu bucağı yokmuş gibi göründü gözüme. Arkadaşım çay mı yoksa kahve mi istediğimi sorduruyordu. Gözlerimi gözkapaklarına bindirerek karşılık verdim ben de: «Sütü daha çok severim.» Gözkapaklarını kaldırdı

ve bana çıplak gözlerini gösterdi, bir sezgiyle sanki, şaşkındılar. Ona süttten sözederken sevmek fiilini kullanmaktan zevk duymuştum. O, «Süt yok,» demekle yetindi. Gelgelelim oradaki bir valizi göstererek açmasını anlattım işaretle. Evcil bir hayvanın hareketlerindeki ağırlık vardı davranışlarında. Valizden bir süt kutusu çıkardı ve üzerindeki bütün inekleri görmek için çevirdi kutuyu ellerinde. Kullanılmış olan kutunun o kutu mu olduğunu anlamak için açmak istedim. Ama boşuna parmaklarımı acıttım. Ursule ordaydı koskocaman göbeğiyle ve bekliyordu. Kapağı açamıyordum bir türlü ve zor bir gösteri sırasında sirklerde olur ya, öyle bir sessizlikti aramızdaki. Öteki kutulardan vermesini istedim sonunda, kullanılmış olanı hafifliğinden anlayabilirdim belki de. Ursule tek eliyle veriyordu kutuları. İki elini birden kullanmak, bir kerede iki kutuyu birden getirmek gelmiyordu aklına. Kullanılmış kutuyu sallayarak bulup ayırdım. Ursule gülümsedi, sonra gitmek için gövdesini döndürdü. Merdivende düşecek diyen korktum. Arkadaşımın bütün gün canı sıkıldı, Ursule'yle karşılaşmadan bir adam atamıyordu. Yemekte, bir tepsi getirirken servis masasına çarptı Ursule. Ve içinden, uyandırılıp da buna kızan bir insanın sesi gibi bir ses çınladı. Arkadaşım bir kahkaha attı. Ben atmadım. Ursule kıpkırmızı oldu ve odadan çıktı. Döndüğünde gözleri kırmıştı. Yemek bittiğinde arkadaşım, Ursule tam kahve getirdiği sıra, bir lâmbayı duvardaki tabloya çevirmiş, onu seyrediyordu. Sordu:

— Hoşuna gitti mi bu tablo?

Mavi gözlerini manzaranın üzerinde dolaştır-

dı boydan boya Ursule ve:

— Evet, dedi. Büyükbabam kiliseleri boyardı ve bunun gibi tablolar yapardı.

— Kiliselere bunun gibi tablolar yapardı demek? İnekli manzaralar?

O zaman elleriyle ağzını kapayarak gülmeye başladı ve üsteledi:

— Kiliselerin içinde inekler!

Arkadaşım kolunu tuttu Ursule'nin. Tenini ben de ellerimde hissettim birden ve arkadaşım-dan nefret ettim. Yatmadan önce Ursule'yi düşündüm. Silâhlı koridorda çok kez rastlaşmıştık, her seferinde kenara çekilmişti o. Hemen uyudum, ama az bir zaman sonra uyandım. Ursule'yi daracık sokaklardan geçerken daha iyi anladığımı sanıyordum. Şimdi her şey daha yalınlaşmış, ama ben daha az anlamaya başlamıştım. Ursule üzerine kurduğum o bir sürü düşünceden bile yoksundum artık; karanlıktaydım sanki, ceketimi tanıyamıyor, kol yerlerini bulamıyordum ki sokayım.

Arkadaşım ertesi gün gitti. Daha önce hiç konuşmamış olan Ursule'yle ben şimdi daha bir sessizliğe mi gömülmüştük ne. Akşama doğru öyle kendi kendime, kazanmayı falan hesaplama-dan iskambil açıyordum. Ursule'yle konuşmanın bir yolunu bulmayı düşünerek. Fal açmayı bilip bilmediğimi sormak için yaklaşan o kendi oldu. Hayır dedim ve dediğime de pişman oldum o dakika. Ursule yeniden yemek odasına geldiğinde aklıma bir şey gelmişti: «El falını daha iyi bilirim.»

Hiçbir şey söylemeden durdu. Batıl inançları vardı, öyle anlamıştım, bir gayret daha; «İster-seniz,» dedim, «yemektен sonra ellerinizin neler söylediğine bakabiliriz.»

Sessize çalışmamı sürdürdüm yemekten sonra ve tam evine gideceği sıra yineledim isteğimi:

— Şimdi olsa, zamanınız yok mu?

— Ya kötü bir şey görürseniz? oldu karşılığı.

Gövdesini garip bir biçimde kımıldatarak çekingen yaklaşıyordu masaya; kimbilir o yaygınlığı bağışlatmak mı istiyordu ne? Ellerinin birine, sanki içine bir diken batmış gibi bakıyordu. Sarı püsküllü büyük abajurun yakınına gelmesini söyledim. Elini tuttum ve başlarımızı abajura yaklaştırdık. Yazgısı buruşuk bir kâğıdın üzerine yazılıymış gibi, parmaklarımı avucunda gezdirdim. Ona neler söyleyeceğimi önceden biliyordum. Yüzüne bir baktım: Evet demek üzere olan bir gelinin ağırbaşlılığı içindeydi. Gözlerimi elimize döndürdüğümde ışık yeterli gibime gelmedi; bir elimle abajurun püskülünü kaldırıp öbür elleri ışığa yaklaştırdım. Birleşen eller nazlı bir saflık içinde bekledikleri sırada gözlerimiz püsküllerin arasından bu töreni izliyordu. Birden uzaklardan en donuk sesimle konuştum: «Hayatınızdan... büyük sıkıntı geçmiş.»

Ara verdim, uzun bir ara. Sonra kaşlarımı çatarak ekledim: «Özellikle size çok üzüntü veren biri var.»

Yeniden sustum. Kısa bir soluk aldı ve düşteymiş gibi, kesik bir inilti geldi içinden; gövdesi biçim değiştirdi. O zaman, bilgiç bir tavır takınarak sordum: «İsterseniz geçmişi bırakıp gelecek neler söylüyor, ona bakalım biraz.»

Onun karar vermesine zaman tanımadan gözlerimi yumarak, «Biraz dinleneceğim,» dedim.

Ellerimizi ışıktan çektik onunkini bırakma-

dan; elini parmaklarımın arasında hissediyordum, ama onu ürkütmek korkusuyla kımıldatmıyordum bile parmaklarımı. Işığın parıltısı büyük bir eğlence ateşinin yakınındaymışız gibi düşler kurmama yetiyordu. Elî çekilecekmiş gibi yaptı, o zaman üç eli birden ışığın altına yaklaştırdım. Alınlarımızı, o da bir başka kafaymış da, boş ama alev alev yüzü aynı olayla ilgiliymiş gibi duran abajura yasladık.

— Geleceğinize bir yabancının girdiğini görüyorum.

Çok uzun bir sessizlik oldu. Sessizliği bozan da o:

— Nasıl bir adam?

Bir böceği incelercesine elini gözlerime yaklaştırdım.

— Esmer gibi... ve sizi mutlu edeceğe benzer. Bunları söylerken elimi siyah saçlarımda do-laştırdım.

— Peki başka?

— Şimdilik pek iyi göremiyorum.

Arkasını görmek için elini çevirdim. Gelgelelim o hemen çekti elini gölgeye doğru. Sordum:

— Ne oldu? Âşık olmayı istemez misiniz?

— Ondan sonra ne yer içer insan, ne de uyku uyur, dertler başlar.

— Nasıl dert?

Ama o ağır ağır çevirdi gövdesini, kalkıp gitti. O gece, ellerin törenini anımsadım durdum ve uzak bir gelecekte, «Ah, ellerimiz ne kadar da gençti...» diye duygulanacağımı hissettim ona karşı. Sonra birleşmiş ve öylece kalmaya istekli parmakları düşündüm, ışıklı bir akvaryumda kımıldarmış gibi görünen benîm parmaklarımı. Er-

tesi sabah Ursule, yeğenine bir kaşık süttozu götüreceğini söyledi. Bu çocuğun onun çocuğu olmadığını öğrenmenin sevinciyle bir kutu süt indirmek için odama çıktım. Çok dokundu bu ona, sütü hemen götürmek istediğini söyledi. Kapıya kadar geçirdim onu ve o uzaklaşırken, henüz arkadaş olmadığımız yazın ilk günlerini düşündüm. Birden başını döndürdü ve güle güle gibilerden elimi sallamak geldi aklıma, o zaman o da kendi elini kaldırarak bana karşılık verdi. Ve dedim ki kendi kendime: Bak bu iyi, hiçbir hizmetçi, evin beyini böyle selâmlamaz. Neden sonra ağır ağır çıktım merdiveni ve umut dolu, halata yapışıp durdum.

O gün akşam bastırmadan az önce, Ursule çalıştığım odaya girdi ve garip bir gülümsemeye:

— Sizi istiyorlar, dedi.

— Kim?

— Bir bay.

Ve bunu söylerken elini gösteriyordu bana:

«Dün akşam elimde gördüğünüz o bay.»

— Pekâlâ. Hemen geliyorum.

Kim olabilirdi bu, bilemiyordum. Derken «esmer yabancı»yı anımsadım ve «Başkasının yatağını yapmam eksikti sanki...» diye düşündüm. Gelgelelim koridordan geçerken birinin ona çok üzüntüler vermiş olduğunu da söylediğimi anımsadım. Ziyaretçi, Ursule'yi bize hizmet etmeye getiren yas tutan kadının yanında gelmiş olan yerden bitme adamdı. Fransızcasını anlamaya çalışıyor ve insana yalandanmış duygusu veren kocaman ayakların çıktığı daracık siyah pantolonuna bakıyordum. Süttozundan sözediyordu ve

kutu için teşekkür ediyordu bana. Ursule'nin eniştesiydi belki de, ama ona neden eziyet ediyordu ki? Adam başını yana çevirdi, profili duvardaki gölgesi gibi uzundu.

— Çocuğun babası mısınız, bu yaşlı bayan da annesi olmalı?

Adam Ursule'ye baktı, Ursule'ydi yanıt veren:

— O büyükbaba, kızkardeşimin babası, yas tutan bayan da arkadaşı.

Çok mutlu hissettim birden kendimi ve Ursule'yle daha sıkı ilişkiler kurmaya karar verdim. Ertesi gün öğle yemeğinden önce:

— Büyük bir ressam olan büyükbabanızın anısına, benimle yemeğe oturmanızı rica edeceğim, dedim.

Şaşırmıştı, bir tabak getirmeye gitti, dönerken:

— Yapamam, dedi. Annem babam öyle saygın kimseler degillerdir.

— Dostluk adına olsun peki. Öyle yalnızım ki.

Bunu neden söylemişti? Gün batımında, gidip pencerenin yanına oturdu: Bir locada oturmuş da sahneyi seyrediyor gibiydi, alçacık ağaçların koyu renkli bir yaprak yığınıyla örtüldüğü. Sonra lâmbaları yaktı, ışık, pantolonlara benzemeye başlayan ağaç gövdelerine düştü. Bir uzun zaman daha durdu öyle kımıldamadan. Akşam püsküllü lâmbanın yanına otururken sanki harp çalacakmış gibi iskemlenin üzerine yerleşmeye çalışıyordu. Bir an sonra onlara yeniden baktığımda, o ve lâmba beni bekliyormuş gibime geldi.

— Özel bir şeyden sözetmeme izin verir misiniz?

Öyle hızla kaldırdı ki gökkapaklarını uçup gidecekler sandım, korkarak konuştu:

— Babam... çok geç oldu. Yarın gelemeyeceğimi söylemek için okumanızı bitirmenizi bekliyordum.

— Pekâlâ, dert etmeyin, sizi üzen kişiden söz edecektim.

Kalkmıştı, derken gözkapakları yeniden geldiler yerlerine ve sordu:

— Çok sürer mi?

— Sanmam, ama aceleniz varsa...

Gövdesini iskemleye yeniden bıraktığında tahta inledi.

— Babanız mert birine benziyor.

— Öyle...

— Neyle meşgul oluyor?

Bir sessizlikten sonra anlayamadığım bir şey söyledi.

— Efendim?

O zaman başını kaldırdı, gerçeğe sahiplenecek yineledi:

«Hırsızlıkla.» Ve yine bir sessizlikten sonra, «Epey oldu, hapse girmeyeli,» dedi.

Ve ayrıntıları anlatmaya başladı. Babası gündüzleri çalışıyordu. Geçen yıl Ursule, babasının paltosunun içine aşağılara kadar inen cepler dikmişti; kılıcı kınına sokar gibi kumaş parçalarını işte oraya yerleştiriyordu babası. Daha bir sürü şey anlattı durdu, her kuş için ayrı bir yöntem uygulayan bir avcının tekniğinden söz ediyordu sanki. Bir ara göğsünün birini çimdikledi sandım, ama bana gösterdiği, giysisinin kumaşından başka bir şey değildi: «Bu ipekliyi de bana getiren odur.»

Birdenbire onu evine kadar götürmeye karar verdim. Dar sokaklarda birkaç arabayla karşılaştık, onu kolundan tutuyor ve kolu elimden bırakmamak istiyordum, ama o direniyordu. Yine de kasabadan çıktığımızda daha bir anlayışlı oldu. Bu yoldan kent görünüyordu, onu sinemaya çağırmak geldi aklıma. Pazar akşamı gitmeyi kararlaştırdık ve kalan yolu sessiz sedasız yürüdük. Şimdi, bir günahın kıyısında olanların beceriksiz acelesi içindeydik.

Arada adımlarımız birbirine uymuyor ve bedenlerimiz çarpışıyordu; aynı arabaya koşulu uyumsuz iki hayvan gibiydik. Evi ormanın kıyısında idi, eve varmadan önce, «Ayrılın burada,» dedi, «babam çok kıskançtır.»

O gece uyuyamadım. Ertesi akşam aynı yolu yürüdük yeniden; kolumu beline dolamak istiyordum, ama kolum yetmiyordu. Pazar günü öğle yemeğinden hemen sonra güneş açtı, sinemaya kadar ağır ağır yürüyerek gittik. Haberlerde inekler vardı ve ben kolumu Ursula'nın omuzuna attım. Film acıklıydı, yetim çocuk tozlu yolda bir başına yürüyüp giderken Ursule ağlamaya başladı. Mendilimle gözyaşlarını kuruladım ve yanağından öptüm onu; yanağının eti gergindi, ama süt kokmuyordu, kuşkum yok. Sonra birkaç kere daha öptüm onu, bana kızana kadar, anlayamadığım bir şeyler söyleyinceye kadar. Ben de kızdım o zaman ona, ne yol boyunca ne de akşam yemeğinde konuştuk; ama evine kadar onu götürmemi istedi benden ve sokakta öpücükler yeniden başladı. Bir an bile durmak istemiyordu yürürken, onu öpebilmek için çevresinde koşuşmam

gerekiyordu. Uçarak sağda soldan bal alan böcek-
lere benziyor olmalıydım. Ertesi gece yeni bir si-
nema önerime peki dediğinde şaşırdım. Geç va-
kit sinemadan çıktığımızda eve dönüp birer fin-
can süt içelim dedim.

— Çok geç oldu! Babanız eğer böyle kıskanç
olmasaydı, geceyi burada geçirirdiniz.

Tam sütünü içiyordu; fincanı dudaklarından
az bir şey ayırdı ve kendini onun ardında güven-
cede hissederek:

— Cezaevinde babam, dedi.

Babayı düşünmek için bir an sustuk, ama
ben memnundum.

Ertesi sabah, bir ara evine gitti. Sınav ertesi
bir öğrencinin özgürlüğünü duydum. Kendimi
garajın ordaki bir saman yığınının üzerine attım.
Oradan yazı görüyordum. Damlar eskiydiler, ki-
remitleri eksilmişti ve kendilerini zarzor taşıyabi-
len evlerin üzerine abanmışlardı. Bir gün öncesi-
ni yaşıyor gibiydim, güneşin yeryüzünde başka
bir parladığı bir günü. Ursule'nin sessizliği, kim-
bilir, o zamanların tarihini taşıyordu. Her şeyle
birlikte geçip giden o dönemden miras kalmış ol-
malıydı ona bu sessizlik. Ve ben şimdi onun için-
de yığılı olan sessizliği istiyordum.

Birkaç gün boyunca Ursule'nin kim olduğu
nu bildiğimi sandım. Derken bir öğleden sonra,
akşam bastırmak üzereyken, bir saman yığınının
üzerinde gözlerim kapalı yattığım sıra, gözlerimi
açınca önümde bir inek gördüm. Korktum bir-
den, hem de şaşırdım kaldım. Olanca gücümle
bağırdım: «Ursule!» İnek ve ben kımıldamadık,

kalakaldık öyle ve Ursule birkaç saniye sonra geldi koşarak; gülmeye başladı ve ineği götürdü. İkisi birlikte koskocaman gövdelerini avlunun dibine doğru sürükleyerek gittiler, ve ben de biri çıkıp öbürü avlu kapısını kapatana kadar onları seyrettim.

ORTANCALAR

I

Bir bahçenin yanbaşıında bir fabrika vardı ve makinelerin gürültüsü ağacların ve duvar gibi çiçek kümelerinin arasından bile gelirdi. Bahçenin dibinde cephesi koyu renk bir ev vardı. «Kara ev»in sahibi, ince uzun bir adamdı. Gün batımında ağır adımları yolu tırmanır ve bahçesine girdiğinde, ne demeli bilmem, makinelerin gürültüsüne karşın adımları çakıltaşlarını çiğnerdi sanki. Bir güz akşamı holün apaydınlık ışığını azaltmak istercesine gözleri kısılmış, evinin kapısını açtığıında merdivenin ortalarında duran karısını farkettti; iki yanından holün ortalarına kadar inen basamakların ortasında mermerden uzun bir giysi giyinmiş gibiydi kadın ve korkuluğa dayalı eli sarkan eteği kaldırıyordu sanki. Kadın kocasının yorgun olduğunu, odasına çıkacağını gördü; ve kendi durduğu basamaklara kadar çıkmasını bekledi gülümseyerek. Orada öpüştüler ve dedi ki kadın:

- Çocuklar sahnelemeyi tamamladılar.
- Biliyorum, ama bir şey söyleme sakın.

Kadın onu odasının kapısına kadar götürdü, parmak uçlarıyla burnunu sevdi ve yalnız bıraktı. Akşam yemeğinden önce uyumaya çalışacaktı biraz, odanın yarıkaranlığı günün yorgunlukla-

rıyla, gece boyu beklediği zevklerin arasında bir geçitti. Makinelerin uzaklardan gelen gürültüsünü sevgiyle dinledi, çocukluğundaki gibi ve uyudu. Düşünde bir ışık gördü; bir abajurdan yayılan ışık, bir masayı aydınlatıyordu. Masanın çevresinde ayakta duran adamlar vardı. Adamların biri smokin giymişti, «Kan dolaşımının,» diyordu, «ters yönde olması gerekecektir: Atardamarlarla çıkıp toplardamarlardan döneceği yerde, toplardamarlarla yayılıp, atardamarlardan dönmesi gerekecektir.» Herkes adamı alkışladı ve hayretler içinde kaldı; o zaman smokinli adam bir avluya çıktı, ata binerek haykırışmalar arasında dört-nala çekip gitti. Kara evin sahibi uyandığında düşünüy anımsadı, bu kan dolaşımı öyküsünde o gün duymuş olduğu bir şeyi buldu: Ülkenin kara taşıt dolaşımı değiştirilecekti, bunu anımsayınca gülümsedi. Sonra smokinini giydi, düşündeki adam geldi yeniden aklına ve yemek salonuna indi. Karısının yanına yaklaşarak ellerini onun saçlarında dolaştırdı:

— Bu gözlerin dibinde yatan yeşil yaprakları daha iyi görebilmek için bir büyüteç almayı unutuyorum hep; ne ki teninin rengini zeytinle oğuşturarak sağladığını biliyorum.

Kadın bir parmağının ucuyla adamın burnunu okşadı, sonra parmağını yanağına bastırdı adamın, parmak gömülüp ten kırışana kadar. Ondan sonra masaya oturdu ve adamın odadan çıktığını görünce:

— Bir şey mi unuttun? diye sordu.

— Belki de.

Hemen döndü adam ve kadın adamın telefo-

na gitmeye zaman bulamadığını düşündü içinden.

— Ne yapmaya gittiğini söylemek istemiyor musun?

— Hayır.

— Ben de uşakların ne yaptığını söylemeyeceğim öyleyse.

— Tamam, güzel zeytinim benim, yemek bitmeden hiçbir şey söyleme.

Fransa'dan getirttiği bir şaraptan koydu kendine. Gelgelelim karısının sözleri garip tutkularının yaptığı bir su birikintisine atılan küçük küçük taşlardı; bu gece görmeyi umduklarını bir türlü atamıyordu kafasından. Büyük taşbebekler biriktiriyordu, alışlagelenden biraz daha büyük. Geniş bir salona her yanı camdan üç tane vitrin kurdurmıştı; en büyüğünde bebekler, öteki iki vitrinde hazırlanacak olan canlı tablolar da yer almak üzere seçilmelerini beklerlerdi. Bu iş birçok insan gerektiriyordu. Bir kere masalın yazarları vardı; görüntülenen bebeklerin öyküsünü, durumu birkaç sözcükte anlatabilmeliydiler; öteki sanatçılar sahneleme, kostümler ve müzikle yükümlüydüler. Bu akşam bebeklerin ikinci gösterisinin açılışıydı. O sergilemeyi seyrettiği sürece, salonun dibinde bir piyanist seçilmiş yapıtlar çalacaktı. Ama kara evin sahibi, yemek boyunca bütün bunları aklına getirmemesi gerektiğini düşündü; smokininin cebinden bir tiyatro dürbünü çıkararak karısının yüzünü denk getirdi dürbüne. «Gözlerinin altındaki koyuluk bu yaprakların gölgesi mi yoksa, bilmek isterdim...»

Kadın yemeğin başında kocasının dürbünü almak için yazı odasına gittiğini anladı ve bu kez onu şaşırtmaya karar verdi.

Camdan bir fanus gördü adam ve onun da bir şişe olduğunu anlayınca dürbünü yanına bıraktı ve bir bardak daha Fransız şarabı doldurdu kadehine. Karısı kadehe oluk gibi akan şaraba bakıyordu, kara damlalar kristali lekeliyor ve yükselmekte olan şarapla buluşmak için kayıyorlardı. Alex tam o sırada girdi -sivri sakallı bir Beyaz Rus- Hanımefendi'nin önünde eğildi ve domuzyağlı kuru fasulye ikram etti bir tabak hanımefendiye. Hanımefendi bugüne dek sakallı bir uşak görmediğini söylüyordu ve Beyefendi de sakalın Alex'in tek özelliği olduğunu açıklıyordu karşılık olarak. Hanımefendi bakışlarını bardaktan ayırdı ve uşağın gömleğinin kol ağzını gördü; gömlekten çıkan kıllar eli kaplıyor ve parmaklara tırmanıyordu. Beyefendiye hizmet ettiği sırada Alex, «Walter geldi,» dedi. -Piyanistti bu.

Yemeğin sonunda Alex bardakları bir tepsiye yerleştirdi; yeniden buluşmaktan hoşnut, şıkırdadılar bardaklar. Beyefendi -uyku bastırmış gibiydi- bardakların şıkırtısını dinlemekten hoşlanmış olacaktı, uşağını çağırdı:

— Walter'e piyanoya oturmasını söyle. Odaya girdiğim sırada benimle konuşmamalı. Piyanon vitrinlerden uzak mı?

— Evet efendim, salonun öbür ucunda.

— İyi, Walter'e söyle arkası girişe dönük otursun, girmemle programın ilk parçasına başlamış olsun. Ara vermeksizin çalacak, ben ışıkla gereken işareti verene dek.

Karısı ona gülümsüyordu. Adam kalkıp karısına sarıldı ve al basmış yanağını bir süre kadının serin yanağına yasladı. Sonra büyük salonun yanındaki sigara odasına yöneldi. Orada kahve-

sini içmeye koyuldu, bir de sigara yaktı. İyice kendi içine kapanmadıkça bebekleri görmeye gitmeyecekti. Önce makinelerin uğultusuyla piyanodaki şarkıya kulak verdi; sesleri, dalgıç giysisinin içindeymiş gibi bir su sesiyle birlikte işitiyordu. Toparlandığında kimi gürültülerin ona bir şeyler söylemek istediğinin bilincine vardı ağır ağır; ama seslere dikkat ettiğinde, ürkmüş fareler gibi kaçıyorlardı ondan. Bir an daha dinledi sesleri merakla, sonra artık bu seslerle uğraşmamaya karar verdi ve o zaman kendinin koltukta oturmadığını anladı: Farkına varmaksızın kalkmıştı koltuğundan, en yakın kapıyı açmıştı, o anda anımsıyordu bunu, ardından yine o anda attığı adımları, onu birinci vitrine götürecek olan adımları da anımsadı. Sahnenin ışıklarını yaktı ve yeşil perdenin ardında yatağa uzanmış bir bebek gördü. Perdeyi açtı, sete çıktı; bu daha doğrusu, lastik tekerlekleri ve bir rampası olan hareket edebilir bir düzlüktü; bir koltukla küçük bir masa vardı üzerinde; oradan sahne tümüyle gözlerinin önünde oluyordu. Bebek gelinlik giymişti ve iri gözleri açık, tavana dikilmişti. Ölmüş müydü yoksa düş mü kuruyordu, belli değildi. İki yana açılmış kolları düş kırıklığına uğradığını da anlatabilirdi, mutlu bir kendinden geçişi de. Küçük masanın çekmecesini açmadan ve bu gelinin masalını okumadan bir şeyler düşlemek istiyordu adam: Hiç dönmeyecek bir nişanlıyı mı bekliyordu acaba; düğün üzeri terkedip gitmişti belki de gelini. Belki de bir duldu bu, gelin olduğu gününü anımsıyordu; yoksa evlenmek üzere olduğunu düşlemek için mi giymişti bu gelinliği. Bunlardan sonra, çekmeceyi açtı adam ve okudu: «Sevmedi-

gi adamla evlenmeden hemen önce odasına kapanır, bu gelinliğin şimdi hayatta olmayan sevdiği erkek için dikildiğini düşünür ve kendini zehirler. Gözleri açık ölmüştür ve henüz kimse içeri girmemiştir ki gözlerini örtsün.» Kara evin sahibi düşündü: «Melekler gibi bir gelindi gerçekten. «Ve aynı anda, bir ölünün yanbaşı yanında canlı olduğunu hissetmenin yoğun zevkini duydu içinde. Neden sonra camdan bir kapıyı açtı ve her şeyi tüm ayrıntılarıyla görebilmek için sahneye çıktı. Gelgelelim tam o sırada makinelerin gürültüsü ve müzik sesi arasında bir kapının sert kapanışını duyar gibi oldu; vitrinden çıktı ve siğara odasına açılan kapıya sıkışmış bir etek gördü, karısının giysisinin eteği; onu gözetliyor olmalıydı, ayaklarının ucuna basarak kapıya yaklaştı -yoo, belki o da ona bir sürpriz yapmak istiyordu- birden açtı kapıyı ve karısının gövdesi adamın üzerine yığıldı; hemen kollarına aldı kadını, ne kadar hafifti böyle, ve o zaman Hortense'i* tanıdı, karısına benzeyen bebeği. O anda, bir koltuğun ardına gizlenmiş olan karısı, doğrudan doğruya, «Ben de sana bir sürpriz yapmak istedim,» dedi. «İki arada giydirebildim onu neyse.»

Kadın böyle konuştuğu sırada adam onu duymuyordu bile; bu şaşırtmacadan hoşnut olmalıydı, gelgelelim sararmıştı yüzü; kadının cesaretini kırmak istemiyordu, öyle ya Hortense'la ona yaptığı bu oyunları seviyordu, gelgelelim bu kez rahatsız olmuştu. Hortense'i karısının kollarına yerleştirdi ve uzun bir ara verilmesini istemediğini söyledi. Kapıyı arkasından örterek çıktı, ve

* *Hortense*; Ortanca. Öyküde özel isim olarak Hortense, cins isim olarak Ortanca kullanılmıştır. (çev.)

Walter'in bulunduğu yere doğru yürüdü; yolda vazgeçti ve başka bir kapıyı açtı, çalışma odasının kapısını; kapandı oraya, bir gözden bir defter çıkardı ve karısının yaptığı sürprizi not etti oraya. Tarihi attı ve imzaladı. Ardından bir önceki notu okudu: «21 Ağustos. Bugün, Marie -karısının adı Marie Hortense'ti, ama Marie denmesini isterdi; o yüzden, kocası kendisine benzeyen bu bebeği yaptırttığında, bu Hortense adını ona koymaya karar vermişlerdi- düşmüş bir şeyi toparlar gibi bahçeye bakan balkona dayanmış bakınıyordu; arkadan sokularak gözlerini kapamak istedim; ama tam kapatacağım sırada, bir de baktım ki Hortense. Marie balkona doğru gittiğimi görmüş, peşimden gelmiş gizlice, katıldı gülmekten.» Bu defteri okuyan yalnız kendisi olduğu halde her notu imzalıyordu. Adını büyük harflerle yazıyordu kalın kalın, «Horatio.» Daha bir önceki günlük şöyle diyordu: «18 Ağustos: Giysimi almak için dolabı açınca Hortense'i buldum içinde; üzerinde benim smokinim, büyük gelmişti ama çok yakışmıştı.» Son sürprizi de tarihiyle kâğıda döktükten sonra salona döndü; Walter'in partiyon değiştirmesi için kararlaştırılmış işareti verdi ışıkla ve seti itmeye başladı. Walter'in ikinci parçaya başlamak için verdiği arada, Horatio makinelelerin gürültüsünü daha bir yoğun duyuyor ve seti ittikçe tekerleklerin uzaklardaki bir gökgürültüsünü taklit ettiği sanısına kapılıyordu.

İkinci vitrinde, masaya oturmuş bir bebek vardı. Gökyüzüne bakıyordu, ellerini iki tarafında da bir sürü çatal bıçak dizili tabağının iki yanında tutuyordu. Bütün bu duruşta, kaşıkların üzerinde duran ellerinde, bir piyanonun önünde

oturur gibi bir hal vardı. Horatio, Walter'e baktı: Piyanonun üzerine kapanmış, frakının kuyruğu oturduğu arkalıksız iskemleden sarkıyor ve bu haliyle uğursuzluk getiren bir kuşa benziyordu. Bu kez, bakışlarını yeniden bebeğe götürünce -çok defa olduğu gibi- bebeğin kımıldadığı duyusuna kapıldı. Bu her zaman böyle hemen olmazdı. Bebek yattığı ya da ölü olduğu zamanlar, böyle bir şeyi kendisi de beklemezdi. Gelgelelim, bu gördüğü bebekte olay biraz çabuk gelişmişti; bebeğin rahatsız durumundan olmalı diye geçirdi içinden; başını dik tutabilmek için fazla çaba gösteriyordu; güç farkedilen bir titremesi vardı; ama Horatio bakışlarını bebeğin yüzünden ellerine götürdüğünde başını açık seçik biraz eğmişti; o zaman Horatio gözlerini hemen bebeğin yüzüne götürmüştü yeniden, ama o çoktan eskisi gibiydi, hareketsizdi. İşte o zaman bebeğin masalını düşlemeye koyuldu: Giysileri ve salonda bulunan eşyalar görkemli bir yaşantının açıklanmasıydı, gelgelelim mobilyalar kaba sabaydı, duvarlarsa taştan. Dipteki duvarda küçük bir pencere vardı, bebeğin arkasında da yapmacık bir gülümseme gibi açılan alçak bir kapı. Bu oda bir şatonun içindeki ceza hücresi olmalıydı, piyano bir fırtına uğultusuyla çalıyor ve pencereden arada bir şimşek çakıyordu. İşte o zaman Horatio, seti tekerlekleri üzerinde sürerken uzaklardan bir gökgürültüsü duyar gibi olduğunu anımsadı ve bu çakışma kaygıyla doldurdu içini; ayrıca, salona girmeden önce ona bir şeyler açıklamak isteyen gürültüler de duymuştu. Yine da bebeğin öyküsünü düşünmeye başladı yeniden: Bir an önce özgürlüğüne kavuşturması için Tanrı'ya yakar-

maktaydı belki de. Çekmeceyi açtı sonunda ve okudu: «İkinci vitrin: bu kadın yakında anne olacak. Deniz kıyısında fener bekçiliği yapmaktadır. Bir denizciyle olan aşkı katı yargılara uğramasına neden olduğundan dünyadan elini eteğini çekmiştir. Ve her an şunu düşünmektedir: Çocuğum yalnızlığı, bir başınalığı sevsin, denizden başka şey olmasın gözünde.» Horatio düşündü: «Bu bebek gerçek öyküsünü bulmuş.» Kalktı o zaman, cam kapıyı açtı ve kullanılmış eşyaları inceledi bir bir, ölüm kadar ağırbaşlı bir şeyin dukunulmamışlığına el sürüyormuş gibi bir duygu içinde; bebeğe yaklaştı biraz onun gözlerinin kendi gözlerini görebileceği bir açıdan bakmak istedi ona; birkaç saniye geçti öyle, bahtsız kıza doğru eğildi ve dudaklarını alnına dokundurduğunda, Marie'nin yanındaki o hoş serinliği algıladı. Onun kımıldadığını da tam doğrulurken gördü; dondu kaldı; bebek sağa sola sallanıyordu, giderek arttı sallanması ve yere yuvarlandı, düşerken bir çatalla bir kaşık da sürükledi beraberinde. Pişano dalgaların gürültüsünü sürdürüyordu hâlâ; pencerelerde hep aynı ışık.

Bebegi kaldırmak istemedi. Hızla vitrinden çıktı, sonra salondan. Holde Alex'le karşılaştı:

— Söyle Walter'e bugünlük yetişir. Çocuklar da ikinci vitrindeki bebeği yerine koysunlar.

Bu sırada Marie geldi.

— Ne oldu?

— Hiç, bir bebek düştü, fenerdeki.

— Nasıl oldu kuzum? Bir yeri kırıldı mı?

— Masanın üzerindeki seyretnmek için yaklaştım, dokunmuş olacağım.

— Öyle mi... bu kadar cık şeye neden sinirle-
niyorsun peki?

— Yok canım, bu gecenin tablolarından çok
hoşlanmışım. Ya Hortense? Bu senin giysin ona.
çok yakışıyor.

— Gidip yatman daha iyi olur sanırım ca-
nım, dedi Marie.

Ama birlikte bir kanepeye oturdular. Karısı-
na sarıldı ve bir dakikacık, hiçbir şey konuşmak-
sızın yanğını yanğına dayamasını istedi ondan.
Başları birleştğinde, onun başının içinde düşen
bebeklerin anıları canlandı: önce Hortense, arka-
dan fenerdeki. Bunun neyin belirtisi olduğunu
biliyordu: Marie'nin ölümü. Düşüncelerinin ken-
di başının içinden karısının başına geçeceğinden
ürktü ve kulaklarından öpmeye başladı karısını.

Yeniden yalnız kaldığında Horatio, odasının
karanlığında, makinelerin gürültüsüne daha bir
kulak verdi ve belirtileri, düşündü yeni baştan.
Çoğu kez başka yazgıların haberini. ileten, onun
kaderini çizmeyen belirtileri alan bir telmiş gibi
hissediyordu kendini. Gelgelelim bu kez tüm işa-
retler onaydı: Makinelerin uğultusu ve piyano-
nun sesi, fareler gibi kaçışın öteki gürültüleri
örtmüşlerdi şimdi; sonra Hortense, «Öp beni, Ma-
rie ölecek...» der gibilerden düşmüştü kollarına.
Ve bu uyarıyı hazırlayan da karısının kendisiydi,
henüz bilemediğı bir hastalığın ilk belirtilerini
algılamının saflığı içinde. Daha sonra, birinci
vitrindeki ölü bebek. Ve ikinci «tablo»ya ulaşma-
dan önce uzaklardaki bir gök gürültüsünü andı-
ran tekerlek uğultusu, denizin ve fenerdeki kadı-
nın verdikleri haber. Hele onun, dudaklarından
ayrılarak yere yuvarlanması. Marie gibi onun da.

çocuğu olmayacak. Sonra Walter; fragının kuyruğunu sallayarak kara kutusunun kenarını galayan uğursuz kuş.

II

Marie hasta falan değildi ve öleceğini düşünmek için hiçbir neden yoktu. Gelgelelim uzunca bir süredir, onsuz yaşamanın korkusuna kapılmıştı. Marie'nin ardından yaşamanın, felâketi demek olacağını bir türlü atamıyordu kafasından. Marie'ye tıpatıp benzeyen bir taşbebek yaptırmayı akıl ettiği güne dek. İlk günler umulan sonucu vermedi bu. İlk ağızda Hortense'tan hoşlanamadı bile. Oğlak derisiydi bir kere teni; Marie'ye benzetmek için çok uğraşmışlardı gerçi, karısının kullandığı kokuları sürmüşlerdi her yanına, gelgelelim Marie Hortense'ı öpmesini istediğinde, bu kösele temasını hemen hissediyor ve her zaman bir ayakkabıyı öpüyormuş gibi oluyordu. Yine de bir zaman sonra Marie ve Hortense ilişkilerinde umulmadık bir şey oldu. Bir sabah Marie'nin benzerini giydirirken şarkı söylediğini gördü; bebeğiyle oynayan küçük bir kız gibiydi Marie. Bir başka kez geceye doğru eve girdiğinde, Marie'yle Hortense'ı önlerinde aynı kitap yanyana oturur buldu. Marie küçük kızkardeşine okuma öğretiyormuş gibi. İşte o zaman şöyle dedi:

— Böyle sessiz sedasız bir kadına dert yamak büyük rahatlık olmalı.

— Ne demek istiyorsun sen? diye sordu Marie ve öfkeyle masadan kalktığı gibi çıkıp gitti.

Hortense orda duruyordu bir başına, gözler kitaba dikili, hoşgörü dolu bir sessizliği korumasını bilen bir kadın. Aynı gece işte, yemekten sonra Horatio kendisine yaklaşmasını diye, Marie her zaman birlikte oturdukları küçük kanapede, aralarına oturttu Hortense'ı. O zaman bebeğe bir baktı Horatio ve sevimsiz buldu onu: Teni hakkındaki düşüncelerinden ötürü öç almak istercesine soğuk ve fiyakayla bakıyordu Horatio'ya. salona geçti. Vitrinlerin önünde bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı; bir zaman sonra piyanonun kapağını açtı, piyano iskemlesini çekti önünden, sırtını yaslayabilmek için bir sandalye koydu onun yerine ve parmaklarını tuşların serinliğinde dolaştırmaya başladı. Doğru dürüst sesler çıkaramıyordu, bir sarhoşun çalması gibi. Ama çaldıkça bebekler üzerine yığınla şey geliyordu aklına. Azar azar tanımaya başlamıştı onları, farkına bile varmaksızın. Çok değil, az bir zaman önce, onu zengin eden mağazayla uğraşırdı sürekli. Her gün, işçiler çıkıp gittikten sonra salonların loşluğunda bir başına dolaşarak aydınlatılmış vitrinlerdeki bebekleri seyrederdi. Giysileriyle ilgilenirdi daha çok ve ister istemez şöyle bir bakardı yüzlerine. Vitrinleri seyretmesi bir sahneyi tekrarlatmakta olan yönetmenin oyuncularını izlemesi gibi bir şeydi. Derken, bebeklerin yüzlerinde yanında çalışanların yüzlerindeki anlamlara eş anlamlar bulmaya başladı: Kimi bebeğin yüzü aynı güvensizliği veriyordu ona; ötekiler, ona karşıydılar, bu kesin; hele bir tanesi vardı, şöyle burnu kalkık olan: «Ne yapabilir ki bu baba?» der gibiydi. Hoşlanarak seyrettiği bir başkası bilmece gibi bir şeydi; her giydiği yakışması

bir yana, istediği düşünceyi de yakıştırabiliyordu insan ona ve o kendisine yakıştırılan düşünceleri isterse kabulleniyordu, istemezse kabullenmiyordu. Eninde sonunda, bebeklerin kendi gizemleri vardı; vitrin uzmanı onları yerleştirmeyi biliyormuş, bilsin, istediği kadar bir kişilik vermeye çalışsın onlara, bebekler son anda kendilerinden bir şey katıyorlardı olaya. İşte tam o sıralarda Horatio bebeklerin ilerdeki bir şeylerin habercisi olduklarını düşünmeye başladı. Geceli gündüzlü istek dolu bakışlar gelip geçiyordu üzerinden ve bu bakışlar onlarda yuva kurup oradan havalanıyordu; kimi zaman, manzaraların üzerindeki bulutlar gibi bebeklerin yüzlerine kümeleniyor ve yüzlerine vuran ışığı değiştirirken anlamları da değiştiriyorlardı; kimi zaman geleceğin haberleriydi bu yüzlere kümelenen ve onları ağırlaştıran; büyülenmiş gibi bir şey oluyordu bebekler o zaman, gizem dolu görevlerini, tamamlamaya hazırlanmış. Marie'nin kızdığı akşam, Horatio Hortense'in da, o bebeklerden olduğuna karar verdi, hakkında iyi de, kötü de düşünülebilen; o da gelecekte haberler verebilirdi ya da öteki bebeklerden aldığı haberi iletebilirdi; Hortense onlarla birlikte yaşayalı beri Marie daha bir kıskanç olmuştu. Yanında çalışan kadınlardan birinden hoşlanacak gibi olduğunda kuşku ve sitemi önce Hortense'in yüzünde görüyordu; işte o sıralarda Marie mağazayı bırakması için direnmişti. Gelgelelim işler o kadarla kalmadı. Marie'yle birlikte gittikleri çağrılardan sonra karısı öyle kıskançlık nöbetleri geçiriyordu ki Horatio oralara onsuz gitmek zorunda görmüştü kendini.

Ertesi sabah Marie'yle Horatio; kuşkuları geceyle birlikte bastırıyor, sabahları yok olup gidiyorlardı. Horatio bir elinden, Marie öbür elinden tutuyorlardı. Hortense'ı ve o uzun giysisinin içinde -ayaksız bir kadın olduğunu görmesinler diyeydi bu- değerli bir hastaya benziyordu. Bununla birlikte, çevrede kara evin sahipleri üzerine söylentiler alıp yürümüştü, Marie'nin kızkardeşini miras yüzünden ölüme terkeden bu karıkoca, onun tıpatıp benzeri bir bebeği böyle sahiplenmekle işledikleri günahın cezasını çektiyorlardı sözde kendilerine.

Marie'nin, Hortense'la kocasına yaptığı aldatmacalar ve Horatio'nun bunları gizli gizli not düşmesiyle geçen bir mutluluk döneminden sonra, Marie'nin öleceği haberinin alınacağı, bebeklerin ikinci gösteri gecesi gelip çattı. Horatio karısını dayanıklı kumaşlardan birkaç giysi satın almaya razı etti -öyle ya, Marie'nin anıları uzun süre saklanabilmeliydi_ ve bunları Hortense'a da bir giydirmesini istedi. Marie uçuyordu sevincinden, Horatio da öyleymiş gibi yapıyordu. O zaman bir şey geldi akıllarına aslında, Horatio'dan geldi fikir en yakın arkadaşlarını yemeğe çağırarak. Fırtına vardı o gece, ama konuklar neşe içinde oturdular sofraya. Horatio bu yemeğin bir sürü anı bırakacağını düşünüyor ve garip durumlar yaratmaya çalışıyordu.

Önce, çatalıyla bıçağını elinde şöyle bir döndürdü -kovboylar tabancalarıyla yaparlar ya hani- ve yanında oturan genç kıza eller yukarı yaptı; kız oyuna katılmak için kollarını havaya kaldırdı. Horatio tüyleri alınmış koltuk altlarını gördü o zaman kızın ve bıçağıyla gıdıkladı onu. Ma-

rie kendini tutamadı: «Horatio, terbiyesiz bir çocuk gibi davranıyorsun.»

Horatio herkesten özür diledi ve yeniden neşelendi sofra. Gelgelelim, tatlıya sıra geldiğinde Horatio kadehine Fransız şarabından boşalttığı sıra Marie, kara bir lekenin genişlemekte olduğu sofra örtüsüne baktı, -Horatio kadeh taşıdığı halde boşaltıyordu şarabı- bir elini boynuna götürdü, kalkmak istedi; ve bayıldı. Hemen odasına götürdüler. Kendine geldiğinde birkaç gündür halsizlik hissettiğini söyledi. Horatio, doktor çağırttı o dakika. Hekim, karısının sinirlerini yormaması gerektiğini, ama öyle ciddi bir şeyi olmadığını söyledi. Marie kalktı, hiçbir şey olmamış gibi konuklarının yanına döndü. Ne ki yalnız kaldıklarında, şöyle dedi kocasına:

— Böyle bir hayata uzun süre dayanamayacağım; gözümün önünde o kıza öyle...

— Ama Marie...

— Ve onu seyredeyim derken şarapları dökmek, hem sonra holde, «Ne korkunç yaratık!» diye haykırması için ne söylemiş olabilirsin?

— Ama sevgilim, o bana, «Ne korkunç yaz,» dedi.

Aynı gece barıştılar ve yanak yanağa uyudular. Gece bir ara Horatio Marie'nin hastalığını düşünmek için başını onun başından ayırdı. Ne ki sabah karısının omuzuna dokunduğunda, omuz soğuk geldi eline. Uzun bir süre kımıldamaksızın yattı, gözler tavana dikili ve «Alex!» diye seslenene dek uzun ve korkunç dakikalar geçti. Seslenmesiyle birlikte odanın kapısı açıldı ve Marie görüldü. Ve o zaman yanındaki Hor-tense olduğunu, kendisi uyurken Marie'nin Hor-

tense'ı oraya yatırmış olduğunu anladı.

Enine boyuna düşündükten sonra Facundo'yu -dostlarından biriydi Facundo, taşbebek yapımıcısıydı- çağırtmaya karar verdi, Hortense'a yaklaştığında insanlara özgü ısıyı onda da bulmak istediğini anlatacaktı ona. Facundo'nun karşılığı şöyle oldu:

— Bu biraz zor, arkadaşım. Sıcak su torbasındaki su ne kadar sıcak kalırsa bu ısı da o kadar sürer.

— Olsun, dilediğin gibi yap ve bana özellikle bir şey anlatma. Hem sonra teninin daha yumuşak olmasını istiyorum, yani elleyince daha bir hoş gelsin elime.

— Bu da zor, bak. Çünkü parmağını bastırıldığında yeri çukur kalırsa güzel olmaz.

— Pekâlâ, ama ne yap yap daha bir yumuşak olsun, çukur falan kalması benim için önemli değil.

Facundo Hortense'ı götürdüğü gün, Horatio da Marie de, hüznünlendi.

— Kimbilir ne yapacak onu, diyordu Marie.

— Sevgilim, ne olursa olsun gerçeklerin anlamını saptırmamalıyız. Hortense eninde sonunda bir taşbebek idi.

— İdi diyorsun! Ölmüş gibi sözediyorsun ondan. Gerçekleri saptırmaktan söz etmek de sana kalmamış korkarım!

— Seni avutmak istedim...

— Böyle aldırmazmış gibi bir tavırla beni avutacağını sanıyorsun bir de! Senin olduğundan çok benimdi o. Ben giydirdiyordum onu bir kere ve başka kimseciklere söyleyemeyeceğim şeyleri söylüyordum ona. Anlıyorsun değil mi beni?

Ve o bizi inanamayacağın kadar bağlıyordu birbirimize - Horatio çalışma odasına yöneldi- Onunla sana yaptığım şakalar hoşuna gidiyordu pekâlâ! «İnsan gibi sıcacık» olmasını neden istedin peki?

Marie sesini yükseltmişti ve o anda Horatio'nun çalışma odasının kapısı kapandı sert bir biçimde. «İnsan gibi sıcacık olmasını istemek.» Marie tarafından söylenince bu, Horatio gülünç bir duruma düşmüştü ve Hortense'in dönüşünden beklediği zevk kaçmıştı.

Gidip şöyle bir kentte dolaşmak geldi içinden. Döndüğünde Marie de yoktu; o döndüğünde, yeniden buluşmanın umulmadık sevincini birbirlerinden sakladılar. O akşam işte, Horatio bebeklerine bakmaya gitmedi. Ertesi sabah bir şeylerle oyalandı ve öğle yemeğinden sonra Marie'yle bahçede dolaştı. İkisinin içinde de Hortense'in yokluğunun gelip geçici bir yokluk olduğu duygusu ve hiçbir şeyi fazla abartmamak gerektiği vardı. Horatio yürüdüğü sürece, bir tek Marie'yi sevip okşamanın çok daha kolay ve doğal bir şey olacağını düşünüyordu. İkisi de mutluydu hafif hissediyordu kendisini, ne güzel dolaşıyorlardı. Gelgelelim aynı gün, akşam yemeğinden önce Horatio, karısını almaya odasına girdiğinde, odada ondan başkasını bulamayınca garip bir duyguya kapıldı. Bir an, Hortense'in evde olmadığını unutuvermişti nedense, ve Hortense'in yokluğu anlatılmaz bir kedere boğmuştu içini. Marie, bakın o, eskiden olduğu gibi bebegsiz bir kadın olabilirdi; gelgelelim Horatio, kendisi Hortense'siz bir Marie düşünemezdi. Marie'nin ve tüm evin, bıraktığı boşluğu bu başeğişinde, dayanılmaz bir

şey vardı. Hele odasında dolaşan Marie... Hortense'ı hiç mi düşünmüyordu ne; yüzünde giyinmeyi unutup çıplak dolaştığının farkında bile olmayan bir deli safdilliliği vardı.

Yemek salonuna geçtiler daha sonra ve Horatio, Fransız şarabı koydu bardağına. Sessizlikteki Marie'yi seyretti birkaç kez ve sonunda onda Hortense'in anısını bulup ortaya çıkardığına inandı. İşte o zaman birbirleri için neydiler, onu düşledi. Marie'yi her düşündüğünde, Hortense'in yanbaşında görüyordu onu, giyimiyle, oturuşu kalkışıyla ilgilenirken; bu giysi bakalım yakışacak mı ona, tek başına durabiliyor mu bakalım yerinde ya da onunla Horatio'ya nasıl eğlenceler hazırlayabilir. Marie, Facundo'nun metresi gibi piyano çalamıyor, çalamıyor ama buna karşılık Hortense'ı var onun, bu bebeğin yardımıyla özgün bir biçimde kişiliğini geliştiriyor. Hortense'ı Marie'nin elinden almak, sanatçının elinden sanatını almak gibi bir şeydi. Hortense yalnızca Marie'nin varoluş biçimi değildi, en hoş giden yanıydı; Hortense yokken Marie'yi nasıl sevebilmişti, bunu merak ediyordu. Kimbilir, belki de o sıralarda bu çekici yanını bir başka biçimde ortaya koymuştu Marie, başka yollardan. Gelgelelim hemen az önce, karısının odasına girdiğinde ve içeride karısından başka kimseyi bulamadığında kaygı verici bir anlamsızlık içinde bulmuştu onu. Ayrıca -boyuna Fransız şarabından dolduruyordu Horatio-, garip bir engeldi de Hortense, Marie'yi bulmak istediğinde karşısına dikilen. Yemekten sonra Horatio Marie'nin serin yanağını öptü ve vitrinlerine bakmaya gitti. Bir tanesinin içinde, Karnaval vardı. İki bebek, biri sarışın biri esmer, mano-

la* kıyafetine girmiş, yüzler maskeli, mermer bir merdiven korkuluğuna dayamışlar dirseklerini, bakıyorlardı. Merdiven soldaydı. Basamaklarda, serpantinler, yere düşürülmüş daha bir sürü şey. Sahne aydınlatılmamıştı. Horatio birden esmer bebekte Hortense'ı tanır gibi oldu. Marie bu şaşırtmacayı yapmak için onu Facundo'dan geri almış olabilirdi. Emin olmak için cam kapıyı açtı, merdiveni çıktı, bir maskenin üzerine bastı, sonra aldı onu yerden, bebeklerin oraya attı. Bu hareket gerçeğe döndürdü onu ve tüm zevkini kacırdı. Vitrinleri seyrettiği sete çıktı bu kez ve piyano sesinin yanısıra makinelerin uğultusunu açık seçik duyduğuna canı sıkıldı. Ama biraz sonra, yeniden bebeklere kaptırdı kendini ve birden bu iki kadının aynı erkeği sevdiğini düşündü. Çekmeceyi açtı o zaman ve bebeklerin öyküsünü okudu: «Sarışın kız nişanlıdır. Gelgelelim, nişanlısı esmeri sevdiğini anlamış ve bunu esmere açıklamıştır. Esmer de delikanlıyı sevmekte ve bunu ondan gizlemektedir, arkadaşının nişanlısı olduğu için cesaret vermemektir niyeti. Karnaval gecesi delikanlı nişanlısına esmere olan aşkını açıklar. İki arkadaşın gerçeği öğrendikten sonra ilk karşılaşmalarıdır bu. Konuşmamışlardır henüz, maskelerini çıkarmadan yüzlerinden suskun dururlar.» Böylelikle Horatio, kızların öyküsünü öğrenmiş oluyordu: İki arkadaş aynı erkeği seviyorlar; tamam, tamam da bunu bilmiş olması bir önsezi ya da olmakta olan bir şeyin uyarısı olmasın sakın. O kendisi de, bebeklerin nişanlısı gibi, Hortense'a mı sevdalı yoksa? Bu kuşku be-

* *Manola*: Gösterişli, yoksul' Madridli.

beği aklına getirmişti: Peki, ona âşık olacak kadar nesi vardı Hortense'in? Salt sanatçı gözüyle taşbebeklere duyulan bir hayranlık değil mi ki bu? Hortense, karısı öldüğünde basit bir avuntu olmayacak mı ona, Marie'yi hatırlatmak değil mi yapacağı? Bebeklerin kişilikleri üzerine yeniden enine boyuna düşünmesi gerekiyordu. Ve bu düşüncelere karısının uyumakta olduğu odada kapılmak istemiyordu. Alex'i çağırdı, piyanisti göndertti ve makinelerin uğultusuyla başbaşa kaldı; önce uşağından bir şişe Fransız şarabı istedi ve sigara içerek salonda dolaşmaya başladı. Vitrinleri seyrettiği setin yanından geçerken bir yudum şarap içiyordu. «Boş evlerde dolaşan ruhlar var da, taşbebeklerin bedenlerinde dolaşan ruhlar yok mu sanki? «O zaman işte, terkedilmiş şatolar geldi aklına, kalın kumaşlarla kefenlenmiş eşyalar, derin bir korkuyla uyuklayan... Ve tam o anda işte makinelerin uğultusu keskinleşti sanki ve Horatio elindeki kadehi bıraktı. Saçlarının diken diken olduğunu hissetti. Bedensiz ruhların havada darmadağınık dolaşan bu gürültüleri toparlayarak, isteklerini dile getirmek için kullandıklarını anlamıştı, öyle sandı, Hortense'in gövdesine yerleşmiş olan ruh da makinelerle gizli bir anlaşma içindeydi. Bu düşünceler akımını durdurmak istedi ve bedenindeki ürpertilere topladı dikkatini. Bir koltuğa bıraktı kendini ve baktı ki Hortense'i yeniden düşünmekten başka yapabileceği bir şey yok. Bir gece, ayışığında o olanlar, o garip raslantı, rasgele bir şey değildi belki de. Üçü birlikte bahçedeydiler ve Horatio, karısını kovalamaya başlamıştı birden; Marie gülerek Hortense'in arkasına saklanmıştı; bir ağacın ar-

kasına saklanmakla aynı şey değildi bu, bunu biliyordu Horatio. Tam Hortense'in omuzunun üzerinden karısını öpeceği sırada, koskocaman bir iğne batmıştı koluna. Ve makinelerin uğultusunu duymuştu o anda: Marie'yi Hortense'in üzerinden uzanarak öpmemesi gerektiğini anlatıyorlardı kuşkusuz. Marie bu iğneyi Hortense'in üzerinde nasıl olup da bıraktığını açıklayamıyordu. Ve o, koca budala Hortense'in Marie'nin basit bir eğlencesi olduğuna inanmıştı; gerçek onların kendilerini birbirleriyle değerlendirmenin bir yolunu aradıklarıydı oysa! Yeniden gürültüleri düşünmeye koyuldu. Çok uzun bir zamandan bu yana, gürültülerin de sesler gibi kendilerine özgü bir yaşamları olduğuna ve ayrı ayrı ailelerden geldiklerine inanıyordu. Makinelerin gürültüsü soylu bir ailedendi ve Horatio, değişmeyen bir aşkı dile getirmek için makinelerin gürültüsünü belki de bu yüzden seçmişti, kimbilir. Aynı akşam Facundo'ya telefon etti ve Hortense'i soruşturdu. Arkadaşı çok yakında onu yeniden göreceğini haber verdi, atölyedeki kızların ona özel bir yöntem uyguladıklarını söyleyecek oldu... Horatio sözlerini kesti arkadaşının, onların gizleri hakkında hiçbir şey bilmek istemediğini söyledi. Telefonu kapattıktan sonra, Hortense'a kendilerinden bir şeyler katanın işte bu kızlar olduklarını düşünerek belli belirsiz bir haz duydu. O günü izleyen gün Marie, Hortense'in belinden tutmuş, onu yemeğe bekliyordu. Karısını öptükten sonra bebeği kollarına aldı Horatio ve Hortense'in bedeninin yumuşaklığı ısısı ona bir anlığına ondan beklediği tüm mutluluğu verdi. Gelgelelim dudaklarını onun dudaklarına koyduğunda, ateşi

olan birini öptüğünü sandı. Yine de alıştı bu ısıya rahatladığını algıladı.

Aynı akşam yemekte, düşündü: Ölürken ruhlarını kendi elleriyle sevdikleri bir eşyaya emanet edenler yok mudur? Yanlışlıkla da olsa güzel bir kadına benzeyen bir taşbebeğin gövdesine gizlenen bir ruh olmasın sakın bu? Yeniden bir bedene yerleşmeye istekli bir ruh, taşbebek hazzırlayan elleri yönetemez mi, olmaz mı? Bir şeyi düşünürken hiç beklemediğimiz bir fikirle karşılaştığımız olmuyor mu, bir başkası bize yardım ediyormuşcasına. Derken Hortense'ı düşündü ve onun gövdesinde yaşayan ruhun nerden gelmiş olabileceğini sordu kendine. O gece, Marie çok keyifsizdi. Giydirirken rahat durmadığı, ikide birde üzerine düştüğü için azarlamıştı Hortense'ı; şimdi içine dalan suyla daha ağırlaşmıştı Hortense. Horatio, Marie'yle Hortense'ın ilişkilerini düşündü ve birbirinden vazgeçemeyen, ayrıca iyi dost olan kadınlar arasındaki o garip düşmanlık ayrıntılarına indi. Anneyle kız arasında çok rastlanan bir şey olduğunu düşündü bunun.

Tabağından kaldırdı başını ve karısına sordu:

— Söylesene Marie, annen nasıldı?

— Hoppala! Ondan miras kalan kusurlarımı mı öğrenmeye çalışıyorsun?

— Hayır, sevgilim, kesinlikle öyle bir şey değil!

Bunlar Marie'yi yatıştırıcı bir biçimde söylendi ve Marie sürdürdü konuşmasını:

— **Pekâlâ.** Benden çok farklıydı bir kere; şaşırtıcı bir sakinlik içinde, gözler dalgın, bir san-

dalyenin üzerinde saatlerce kımıldamadan oturabilirdi.

«Çok iyi!» dedi Horatio, kendi hesabına. Bir kadeh şarap daha doldurduktan sonra düşündü: «Hortense'in bedeninde karımın anasına sevdalanmamın pek de hoş bir yanı olmamalı...»

— Aşk üzerine neler kurardı annen?

— Benimkiler sana uygun düşmüyor mu demek oluyor bu?

— Yalvarırım, Marie...

— Bir şey kurduğu falan yoktu. Ona yalnızca anne ve babası tarafından seçilen bir kocaya razı olmak hakkı tanınmıştı, Kocasının serveti vardı ve ona örnek bir eş oldu.

Horatio düşündü: «Bu da iyi. Hiç olmazsa bu düşünce kafamı kurcalamaz artık.» Bahar zamanı olduğundan geceler soğuktu: Marie sıcak su doldurdu Hortense'a, ipekli bir gecelik giydirdi ve bir sıcak su torbasıymış gibi aralarına yatırdı. Horatio yatmadan önce ılık bir göle gömüldüğü sanısına kapılıyordu; üçünün bacakları bir arada, bir ağaç kümesinin karışmış kökleriymiş sanki; su da birbirlerine karışıyorlardı ve onun, hangileri kendinindi, ayırmaya gücü yoktu.

III

Horatio'yla Marie, Hortense'in onuruna bir şölen düzenlemeye karar verdiler. İki yaşında olacaktı Hortense. Horatio büyük bir eski zaman bisikleti üzerinde tanıştıracaktı Hortense'ı konuklara; bu ön tekerleği büyük, arka tekerlekleri küçük bisikleti taşıtlar üzerine bir sergide gör-

müş olduğunu ve ne yapıp yapıp bu aracı ödünç alabileceğini söyledi. Marie'ye söylemediği, gençlik yıllarında görmüş olduğu bir filmdi, delikanlının nişanlısını böyle bir bisikletle kaçırdığı ve bu anının ona bu düşünceyi verdiği. Denemeler inandırıcı oldu. Başlangıçta, Horatio bisikleti yürütmekte zorlandı, gelgelelim ön büyük tekerleği çevirmeyi başardığında bisiklet uçtu sanki. Şölen günü Marie konuklarını daha çağrının başında büfeye götürdü. Gevezeliğin kargaşası arttı hemen, konukların gırtlaklarından çıkan mırıltı, şişe ağızlarından çıkana karıştı. Horatio, Hortense'i tanıştırmak istediği sırada büyük holde bir okul çingırağı çaldı ve tüm konuklar o yana döndüler, bardakları da ellerinde. Halıyla kaplı uzun bir koridorun dibinde, Horatio'nun bisikletinin koskocaman ön tekerleğini zorlayarak geldiğini gördüler; önceler zar zor görölüyordu araç, Hortense, Horatio'nun ardındaydı, uzun biraz giysisinden başka şey görünmüyordu pek. Horatio, havalandan bir bulutun üzerine binmiş de öyle geliyordu sanki. Hortense, kolları öne uzanmış, arka tekerleri birbirine bağlayan dingilin üzerine yerleşmişti, ellerini Horatio'nun pantolonunun ceplerine sokmuştu. Bisiklet holün orta yerinde durmuştu ve Horatio alkışlar ve kutlamalar arasında, Hortense'in saçlarını okşuyordu. Neden sonra yeniden güçle pedalları çevirmeye başladı ve yeniden koridora gelip de bisiklet hız aldığında bütün dünya suspus oldu ve kızı kaçırıyor dediler. Sahneyi «tekrar» içinmiş gibi Horatio evin iç avlusuna doğru geldi yeniden; gülüşler ve alkışlar yinелendi, gelgelelim holün ucuna geldikleri sıra bisikletin bir tekeri çıktı yerinden, çıkıp ya-

na devrildi. Bağrıışmalar oldu, ne ki, Horatio'ya bir şey olmadığını görünce, gülüşmeler ve alkışlar başladı yeni baştan. Horatio, Hortense'in üzerine düşmüştü ve ayakları havada, bir böcekti sanki, çırpınıyordu. Konukların gülmekten yaş geldi gözlerinden. Facundo, konuşmaya çalışıyordu gülmekten katılırken:

— Aslanım sırtüstü düşmüş kurgulu bir
oyuncağa benziyorsun, ayaklar dönüyor boyuna!

Yemek salonuna döndüler. Canlı tabloları hazırlayan gençler Horatio'nun çevresini aldılar ve bir sahne düzenlemek için Hortense'la bisikleti ödünç verip vermeyeceğini sordular. Horatio hayır dedi buna, ama çok mutluydu, vitrinlerin durduğu salona birer içki içmeye çağırdı onları.

— Tablolarımızın birinin önünde neler algıladığınızı söyleseydiniz bize, deneyimimizi artırırdı bu, dedi gençlerden biri.

Horatio ayaklarını sürekli kımıldatıyor ve arkadaşlarının ayakkabılarına bakıyordu; sonunda konuşmaya karar verdi:

— Çok güç bir şey bu, ama deneyeceğim yine de. Yalnız, derdimi anlatabilmenin yolunu aradığım sürece hiçbir soru sormamanızı istiyorum sizlerden ve size söyleyebildiğim kadarıyla yetinmenizi.

— Anlaşıldı, dedi içlerinden biri, iyi işitmeyen biri, elini kulağının arkasına koyarak.

Horatio düşünmek için biraz zaman tanıdı kendine; ellerini kavuşturuyor, sonra yine açıyor-
du, sonunda onları sakın tutabildiği sırada, kol-
larını kavuşturdu bu kez ve başladı:

— Tablolarınızdan birine baktığımda... durdu yeniden ve hemen ilgisiz bir konuşmadır tut-

turdu: «Bebekleri bir vitrinde görmek çok önemlidir; bir anıymışlar duygusunu verir adama; önce-leri aynaya bakabildiğim sıralarda -şimdi kötü-leşiyorum nedense ve bunun nedenini sizlere açıklamak zaman alır -aynaların içinde doğan odalar, salonlar hoşuma giderdi. Bir sahneye baktığımda bir anıyı ortaya çıkarıyormuş gibi oluyorum, bir kadının yaşamının en önemli anla-rında sahip olabileceği bir anı gibi bir şey bu. Karşılaştırmayı bağışlayan- kafataslarında bir yarık açıyorum sanki onların, az bir şey de olsa öyle gibi. Ve kişiye özgü bir eşyayı aşırır gibi sa-hipleniyorum bu anıyı; ondan sonrası düş gücü-me kalmış, sürüyle şey çıkarıyorum onlardan ve şunu söyleyeyim sizlere, onu her düşünüşümde kutsal bir şeye saldırıyormuş duygusuna kapılı-yorum; sonra bu ölmüş bir kişinin içinde gömülü kalmış bir düşünceymiş gibime geliyor; bir ka-davradan çıkardığımı düşünüyorum onu ve böyle-likle o anının hareketleneceğini umuyorum...» Burada durdu Horatio; bir sürü garip hareket gördüğünü söylemeye cesaret edemedi; gençler de susmuşlardı. İçlerinden biri kadehindaki tüm şarabı içip bitirdi bir dikişte, farkında mıydı yap-tığının belli değil, ötekiler de onun gibi yaptılar. Bir süre geçti geçmedi, biri sordu içlerinden:

— Başka bir düşünce zinciriyle, özel zevkle-rinizden sözeder miydiniz bizlere?

— Yoo, dedi Horatio, bu yanımda korkarım eğlencelik gösterilerinize yarayabilecek hiçbir şey yok. Örneğin, şeker dökülmüş parke üzerin-de yürümeyi severim ben. Bu belli belirsiz gürül-tü...

Marie, tam o sırada, bahçede dolaşmaya ça-

girdi konuklarını; gece bastırmıştı ve her konuk küçük bir meşale alacaktı eline. Marie koluna girdi Horatio'nun ve konuklarından eşleşerek kendilerini izlemelerini rica edip yürüyüşü açtı. Herkes çıkmadan önce bir masa üzerinde duran küçücük meşalelerden bir tanesini alıyor eline ve hemen oracıkta duran maltızdan alevlendiriyordu. Alevlerin ışığını gören konu komşu, bahçe çitinden uzatmışlar başlarını bakıyorlardı ve yüzleri dalların arasından ne olduğu belirsiz meyveler gibi görünüyordu. Derken Marie çiçek tarhları arasındaki daracık yolu geçti, koskocaman bir ağacın dalları arasına yerleştirilmiş ışıkları yaktı ve tepede, ta tepede Hortense göründü. Marie'nin Horatio için hazırladığı bir şaşırtmacaydı bu. Konuklar bayıldılar buna, bağıştılar, bravo sesleri yükseldi sağdan soldan. Hortense açık bir yelpaze tutuyordu tam göğsünün üzerinde ve sahne ışıklarının parıltısını veren ampul işte bu yelpazenin altına gizlenmişti. Horatio, Marie'yi öptü ve teşekkür etti. Hortense'a iyice bakınca gözlerinin akşamları geldiği yola dikili olduğunu farketti. Çitin kenarından geçerlerken Marie komşulardan birinin gösteriyi başından izlemeye yetişemeyen birine seslendiğini duydu: «Koşun, koşun, rahmetli bir ağacın üzerinde göründü. Eve girildi yeniden onura kadeh kaldırıldı. Marie ikizlere -kardeş oda hizmetçilerine- Hortense'ı ağaçtan indirmelerini ve sıcak su doldurmalarını emretti. Marie, Horatio'yu aramaya başladığında, bahçeden döneli bir saat kadar ya olmuştu ya olmamıştı. Onu vitrinlerin durduğu salonda yanında delikanlılarla buldu. Sapsarıydı yüzü Marie'nin ve herkes çok önemli bir şey olduğunu anın-

da anladı. Marie özür diledi gençlerden ve Horatio'yu odalarına götürdü. Hortense odadaydı, göğsüne bir bıçak saplı; yaradan su akıyordu, giysileri ıslanmış, yerde bir su gölü oluşmuştu. Her zamanki gibi bir iskemlede oturuyordu, gözleri açık; ama Marie koluna dokunduğunda, kolun soğumaya yüz tutmuş olduğunu algıladı.

«Buraya girmeye kim cesaret edebilir, kim yapabilir böyle bir şeyi?» diye mırıldandı gözyaşları arasında, başı kocasının göğsüne yaslı.

Kendini toparladığında düşünmek için bir iskemleye oturdu. Neden sonra, dedi ki :

— Polis çağıracağım.

— Deli misin sen! diye karşılık verdi Horatio. Bir tanesinin kusuru yüzünden tüm konuklarımızı suçlamayı göze almalıyız o zaman. Hoş, polise ne anlatacaksın? Bir taşbebeğin bıçaklandığını ve yarasından su aktığını mı? Bize düşen hiçbir şey söylememektir; kaybetmeyi bilmeli. Onarması için Facundo'ya veririz yeniden, olur biter.

— Çok dokundu bu bana! dedi Marie. Bir özel hafiye tutacağım. Kimse ellemesin onu; bıçağın sapında parmak izleri olmalı.

Horatio sakinleştirdi onu ve gidip konuklarıyla ilgilenmesini istedi. Bebeği ne haldeyse öylece, kilitlemeye karar verdiler. Ama Horatio, Marie odadan çıkar çıkmaz, mendilini çıkardı cebinden, kolonyayla ıslattıktan sonra bıçağın sapını sildi.

IV

Horatio, bu işin üzerinde konuşmamasının en iyisi olduğuna inandırmıştı Marie'yi.

Facundo Hortense'ı almaya geldiği gün birlikte yaşadığı Luisa'yı da getirdi yanında. Marie, yemek salonunda oturdu onunla, karşı karşıya geçip cıvıl cıvıl konuşmaya başladılar, ikisi de aynı anda hem konuşup hem dinlemeye alışkındılar. Horatio'yla Facundo çalışma odasına kapandılar; alçak sesle konuşuyorlardı, teker teker, aynı kadehten sırayla içer gibi. Horatio diyordu ki: «Bıçağı ona saplayan benim. Sana geri göndermek için bir bahane olmalıydı.»

Bu sözlerden sonra, iki arkadaş bir süre başları öyle önlerine eğik suskun durdular. Marie, iki adamın birbirlerine bu kadar uzun anlatacakları neleri olabilir diye düşünüyordu. Bir ara Luisa'yı yalnız bırakarak gitti, çalışma odasının kapısına dayadı kulağını. Kocasının sesini tanır gibi oldu, gelgelelim uğultu gibi bir sestti, sözcükler seçilmiyordu. O sırada işte, Horatio başı hep önünde, şöyle diyordu Facundo'ya: «Çılgınlık belki de bu, ama yaptıkları yontuya sevdalanan yontucular yok mu?» Az sonra, Marie iki kez «mümkün» sözcüğünü duyar gibi oldu, önce kocası söylledi sonra da Facundo yineledi sözü. (Aslında Horatio «Bunun mümkün olması gerek...» demişti. Facundo da «Mümkün olanı yapacağım,» diye vermişti karşılığını.)

Ondan sonra birkaç gün, Marie Horatio'nun üzerinde bir garip hal sezdi. Tatlı bir ısrarla seyreder olmuştu kârısını, derken gözlerini çeviriyordu birden ve dalgın dalgın bakıyordu.

Bir kez, holden geçerken gördü kocasını, seslendi, yanına gidip kollarını boynuna doladı:

— Horatio, diyecek oldu, beni asla aldatamazsın: Neyin var biliyorum.

— Neyim varmış? diye sordu Horatio deli deli bakarak.

— Hortense'ın yüzünden bu haldesin.

Sarardı Horatio.

— Yoo, Marie fena halde yanıyorsun.

Horatio'nun bunları söylerkenki haline gülmedi bile Marie, tuhaf.

— Öyle sevgilim, dedi. Ne de olsa kızımız gibi bir şeyimiz olmuştu, diye ekledi ardından.

Horatio bakışlarını karısının yüzünde dolaştırdı ve bir sürü şeyi düşünmeye zaman buldu; mutlu bir yaşam boyunca her gün gittiği bir yerin kıyı bucağını dolaştırırcasına çizgilerin ayrıntılarına kadar indi; sonunda koptu Marie'den ve bütün bu olagelenleri düşünmek için küçük salona geçti oturmaya. İlk Marie, Hortense'a olan eğilimini keşfettiğinde kendisini bağışlayacağını düşünmüştü. Gelgelelim yüzündeki gülümsemeyi görünce az önce, Marie'nin böyle bir günahı bağışlayabileceğine inanmanın ne denli bir çılgınlık olduğunu anlamıştı. Marie'nin yüzünde, bazı manzara resimleri vardır ya, o durgunluk vardı; öğle sonralarının geç saatlerine özgü yaldızlı ışıktan vardı az bir şey tek yanağında; ötekinde burnunu biçimlendiren küçük tepenin gölgesi yayılıyordu. Aşkın töresindeki ve dünyanın saflığındaki iyi olan yanları düşündü bir bir; bebeklerle «serüven»lerinden dönüşünde karısının yüzünü nasıl da şefkatle dolu bulduğunu anımsadı. Gelgelelim Marie, Hortense'a bir baba sev-

gisi beslemediğini, üstelik onunla metres hayatı yaşamayı tasarladığını öğrenip de ihanetin yolunu araştırmak için gösterdiği özeni keşfettiğinde, yüzündeki tüm o durgunluk altüst olacaktı. Marie yeryüzünde ve aşkın töresinde keşfedeceği bu kötülüğü anlayamayacaktı ilk ağızda, kocasını tanıyamayacaktı kesinkes ve dehşetten yüzü altüst olacaktı.

Horatio koluna düşen bir damla güneşi seyre dalmıştı; kolunu çektiğinde Marie'nin giysisine geçmişti güneş, bulaşmış gibi ve Marie'den uzaklaştığında ve küçük salona yöneldiğinde yüreği, karaciğeri yerlerinden kopmuşlar gibiydi, dayanılmaz bir ağırlıktaydılar. Salondaki arkalıksız divanlardan birine oturdu ve bunca yıldır alıştığı bu eşyanın yumuşaklığını pek algılayamadığını düşündü; bir insanın üzerine oturmuş gibi rahatı kaçtı. Kendisi de kendi için bir yabancıydı, neyin nesi olduğunu ortaya çıkardığında çok büyük bir düş kırıklığına uğramıştı. Neden sonra odasına gitti, örtüyü başına kadar çekerek yattı, ve sandığının tam tersine, anında uyuyakaldı.

Marie Facundo'ya telefon açtı.

— Dinleyin Facundo, Hortense'ı bir an önce getirmeye bakın, yoksa Horatio hastalanacak.

— Olur Marie, olur da, bıçak suyun dolaştığı çok çok ince yolları delmiş, bu yüzden biraz özenli çalışmamız gerek; yine de onu en kısa bir zamanda getirmek için elimden geleni yapacağım.

Horatio uyandığında, gözlerinin biri, örtülerin arasındaki aralığa takıldı ve oradan uzakta duvara asılı resmi gördü, anne babasının resmini; daha çocukken bir salgında ölmüşlerdi ve Horatio kendisini aldattıklarını, onu bırakıp gittik-

lerini düşündü birden; içinde hazine yerine çalı çırpı doldurulmuş bir kasaydı sanki o ve onlar, annesiyle babası, büyüüp de sahteciliği anlamasın diye daha çocukken bırakıp gitmişlerdi kendisini. Derken bu düşünceler korkunç göründü gözüne. Neden sonra kalkıp masaya oturdu, Marie'ye bir şey belli etmemeye çalıştı.

Marie dedi ki:

— Hortense'ı bir an önce getirmesi için Facundo'ya telefon ettim.

«Bir bilse,» diye düşündü Horatio,» ihanetimi ve delirmesini erkenleştirdiğini bir bilse!»

Masanın sağına soluna bakınıyordu bir şey görmeksizin, başıyla çıkılacak yolu arayan at örneği.

— Bir şey mi eksik? diye sordu Marie.

— Yoo, oradaymış, diye karşılık verdi Horatio hardala uzanırken.

Marie, bu kadar yakınındayken hardalı görmediyse kötü olmalı diye düşündü.

Sonunda kalktı Horatio, karısına yaklaştı ve dudakları yanağına değecek kadar eğildi karısına. Henüz mutluluğun var olduğu bir ovaya paraşütle inen bir öpücük gibiydi bu.

O gece işte, birinci vitrinde çimenlerin üzerinde oturmuş bir bebek vardı, çevresinde süngerlerle ama çiçeklerin arasında oturuyormuş gibi bir hali vardı bebeğin. Horatio, bu kadının kendine hiçbir şey düşündüremediğini hissetti, masalın durduğu çekmeceyi açtı hemen: «Bu kadının akıl hastasıdır; süngerleri neden sevdiği anlaşılamamıştır.» Horatio düşündü kendi hesabına: «Ama ben onlara, bunu anlamaları için para sayıyorum.» Ve bir süre sonra sevinçle düşündü:

«Bu süngerler bir sürü hatayı silmenin simgesi olmalı.» Ertesi sabah, yatak örtülerine dolanmış uyandı ve artık kim olduğunu hatırladı. Adı ve soyadı farklı göründü gözüne ve karşılıksız bir çekin üzerinde yazılı düşündü onları. Gövdesi dertliydi. Doktorun biri kalbinin herkesin kalbinden biraz daha küçük, kanının da zayıf olduğunu söylediğinde, aynı şey gelmişti başına. Yine de bu hüznün geçip gitmişti.

Bacaklarını topladı ve düşündü: Eskiden, gençken, vicdan azabına karşı savunmaya daha bir canım vardı. Başkalarına yapabileceğim kötülöklere aldırılmazdım pek. Yılların neden olduğu bir zayıflık mı bu? Yoo. Utancın ve duyguların gecikmeli bir uyanışı olacak bu.» Rahatlamış kalktı yatağından ama yürek burkulması denen şeyin ufka doğru akıp giden ve akşamla birlikte bastıran bulutlar örneğı olduğunu biliyordu.

Hortense'ı geri getirmelerinden bir iki gün önce, Marie Horatio'yla gezintiye çıktı; onu eğlendirmek istiyordu, ama için için bir kız çocuk doğuramadığı için böyle dertli olduğunu düşünüyordu kocasının. Hortense'ı getirdiklerinde Horatio hiç aldırış etmiyormuş gibi davrandı ve Marie kocasının bu yüzden hüznölü olmadığını düşündü bu kez; yine de, akşam yemeğıinden az önce Hortense'a coşku lu bir bakışla baktığını görünce kocasının, rahatladı. Horatio bebeklerini seyretmeye gitmeden önce, bir öpücük vermesi için sokuldu karısına; ona yakından bakıyordu, göz kırpmadan, bu yüzün ardında gizlenmiş bir şey var mı yok mu anlamak istermiş gibi.

Günler geçiyordu ve Horatio Hortense'la hiç yalnız kalmamıştı henüz. Buna karşılık Marie,

pek soğuk olmadığı bir gün, Hortense'ı sıcak suyla doldurup öğleden sonra rahatça kestirmesi için Horatio'nun yanına yatırdığı günü hatırlıyordu hep. İşte o günün akşamı, Horatio karısının yüzündeki bütün ayrıntıları izlemişti, yakında düşman kesileceklerinden kuşkusuz; her an adım adım izleyerek onu, hareketlerini, Marie'nin her şeyleri keşfettiği işaretini almaya hazırlanarak. Derken bir sabah oldu bu. Uzun süre önce Marie, bir gün Alex'in sakalından yakınmış ve Horatio şöyle demişti:

— Oda hizmetçisi olarak birbirinin eşi iki ikizi kullanman daha kötü ya.

— Bir şikâyetin mi var onlardan? Bir karışıklık mı oldu yoksa? .

— Evet. Bir kere sana seslendim ve seninle aynı adı taşıma onuruna erişmiş olan geldi.

O zamandan bu yana Marie, ikizlere beyefendi alt katta olduğu zamanlar ortalarda dolaşmamalarını emretmişti. Ama, bir seferinde, ikizlerin biri Horatio'ya görünmemek için kaçarken Horatio onu bir yabancı sanmış ve kovalayınca karısıyla çarpışmıştı. Bundan sonra işte Marie, çok çok sabahları birkaç saat çalıştırır oldu onları ve hep başlarında durdu. Her şeyin ortaya çıktığı gün, Marie'nin ikizleri, sıcak su doldurulmadığı ya da giysilerinin değiştirilmediği bir sırada Hortense'ın etekliğini kaldırırken yakaladığı gün oldu. Onlar odadan çıktıklarında Marie girdi içeri. Ve birkaç dakika sonra ikizler, hanımefendinin koşar adımlarla mutfığa doğru gittiğini gördüler. Marie, büyük et bıçağıyla döndü mutfaktan; ikizler, dehşet içinde, olacakları görmek için peşinden gittiklerinde, Marie kapıyı suratla-

rına kapadı. Anahtar deliğinden içeriyi gözetlemek zorunda kalan ikizler, Marie'nin sırtı dönük olduğu için olanları göremeyince öteki kapıya koştular. Marie, ameliyat edecekmiş gibi bir masaya yatırmıştı Hortense'ı ve bıçaklıyordu boyuna; delik deşikti Hortense, yüzünden gözünden sular akıyordu; omuzundan, iki yerden birden incecik su fışkırıyor ve bahçedeki fıskiye gibi çaprazlanıyordu sular havada; karnından fokurdayarak çıkıyordu su, gömleğinin yırtıklarını dalgalandırarak. İkizlerden biri bir yastığa dayamıştı dizlerini ve bir eliyle gözlerinin birini kapamış, ötekini kırpmaksızın seyrediyordu delikten; ne ki anahtar yerinden az bir şey de olsa hava girdiğinden gözünü yaşartıyordu bu; işte o zaman yerini kardeşine bıraktı. Marie'nin gözlerinden de yaşlar akıyordu; sonunda bıçağı, saplı, Hortense'ın üzerinde bıraktı, bir koltuğa oturdu ve yüzünü ellerinin arasına alarak hıçkırmaya başladı. Seyretmek için bir nedenleri kalmayan ikizler, mutfaklarına girdiler. Ama hanımefendi biraz sonra valizlerini hazırlamaya yardım etmeleri için çağırdı ikisini de. Marie, tacından olmuş bir kraliçe gururuyla karşılamaya kararlıydı durumu. Horatio'yu cezalandırmaya hazır ve ona karşı takınılacak olan en uygun tutumun hangisi olacağını düşünerek ikizlere, beyefendi ola ki kendisini aramaya gelirse onu kabul edemeyeceğini söylemelerini rica etti. Uzun bir yolculuğa çıkıyormuş gibi hazırlandı, giysilerinden bir ikisini ayırıp ikizlere verdi ve evin otomobiline binip de alıp başını giderken ikizler bahçede hanımlarının derdini büyük bir zevkle paylaştılar; ne ki odaya dönüp de kendilerine verilmiş o ca-

nım giysileri, görünce üzüntünün yerini sevinç aldı hemen; aynaların üzerlerini açtılar hemen aynalar örtülüydüler, Horatio'yu, kendini aynada görmenin tatsız izleniminden korumak içindi bu giysileri giydiler ve bakalım nasıl oldu diye de bir güzel aynalara baktılar. Derken, aynanın dibinde Hortense'in delik deşik gövdesini gören ikizlerin biri mırıldandı: «Ne ayıp!» Horatio'yu düşünüyordu.

Horatio kapının pervazında belirdi çok geçmeden, yırtık gömleğiyle masanın üzerinde yatan Hortense'i gördüğünde ikizlere sırtlarında bu giysilerle üzerleri açılmış aynaların karşısında ne yaptıklarını sormaya hazırlanıyordu. Odaya girdi Horatio ve Hortense'a doğru yürüdü. İkizler kaçışacak oldular. Durdurdu onları:

— Hanım nerede?

— «Ne ayıp,» diye mırıldananı yüzüne baktı Horatio'nun ve karşılık verdi:

— Bize yolculuğa çıktığını söyledi ve bu giysileri kendi verdi.

Çıkıp gidebileceklerini işaret etti Horatio ve aklına ilk gelen şu sözcükler oldu: «Eh, tamam, sonunda olan oldu.»

Hortense'in gövdesine baktı: Koskoca bıçak karnına gömülü duruyordu hâlâ. Üzüntüye benzer hiçbir şey duymadı içinde, bir ara gövdenin onarılabileceğini bile düşündü; gelgelelim gövdedeki dikiş izleri geldi yeniden gözlerinin önüne ve çocukluğundaki atını anımsadı, yırtılan hani ve annesinin ben onu güzelce dikerim dediği ve büyük bir düş kırıklığı içinde kaldırıp attığı.

Horatio, işin başından beri Marie elbette dönecek diye düşünüyordu ve diyordu ki kendi

kendine: «Olacakları elimden geldiğince sessiz sedasız beklemeliyim. Hiçbir şeyim olmadığı zamanlardaki gibi, korkusuz ve tasasız.» Sabah olanlar geçti aklından ve Hortense'ı da aldatabileceğini düşündü: Facundo başka bir bebek göstermişti ona, müthiş bir sarışın, öyküsü de vardı. Çekingen bir adam gelmişti geçenlerde Facundo'ya, zar zor açabildiği ağır gözkapaklarının altında iri gözleri olan biri, belli bazı şeyler sormuştu Facundo'ya. Facundo bebek resimlerini ararken anlatmıştı adama: Sizin aradığınız o bebeklere «Ortancalar» diye ad koyduk biz, ne ki sahibi yeğlediği adı koyabilir elbette, yeğlediği ya da bebek kim gibi görünüyorsa gözüne o adı. Üç model var elimizde yalnızca, işte. Utangaç adam özlemle bebeklerin birini seçmişti hemen ve hemen parasını ödeyerek ısmarlamak istemişti. Facundo yüksek bir bedel istemişti adamdan: Alıcı birkaç kez gözlerini kırıştırmış, sonunda denizaltı biçiminde bir dolmakalem çıkararak sipariş fişini imzalamıştı. Horatio tamamlanmış olan sarışını görmüş ve Facundo'dan hemen göndermemelerini istemişti; arkadaşı razı olmuştu buna, atölyede başka bebekler vardı çünkü. Horatio ilkin bodrum giriş katı arası bir yer kiralamayı düşündü onu yerleştirmek için, sonra bizim eve götürürüm dedi kendi kendine, ama canlı gösteriler düzenlemeye kullanılan bebeklerin vitrinine koyacaktı onu. Herkes yattıktan sonra, alıp odasına götürecekti bir güzel; Marie kalkıp da gecenin yarısında eve dönmezdi ya. Facundo yeni bebeği arkadaşının emrine hazır ettiğinde, Horatio ilk gençlik yıllarından bu yana tatmadığı bir duyguyu, şansın kendisinden yana olduğunu algıladı.

Buhranı atlatıp eve döndüğünden beri biri onu koruyor gibiydi.

Öte yandan olaylara genç bir adamın gücüyle kuvvetiyle sahip çıkabiliyordu. Bir bebeği öbürü için terkettiği gibi, Hortense'ın delik deşik gövdesine vahlanmakla zaman yitirmemişti. Ve artık ona aldırış bile etmediğine göre, Marie nasılsa dönecek demekti; Hortense'la uğraşmak da Marie'ye düşüyordu.

Horatio nedense duvarların dibinden dibinden hırsız gibi yürümeye başladı birdenbire; aynalı dolaplardan birinin köşesine yaklaştı ve aynanın üzerindeki perdeyi çekti birden; sonra öteki dolaba da aynı şeyi yaptı. Bu perdeleri koydurallı çok olmuştu. Marie üzeri örtülmemiş bir aynayla karşılaşmaması için tetikte dururdu hep; giyineceği zamanlar kapıyı örter, kapıyı açmadan önce de hemen aynaların perdelerini çekerti. İşte o zaman Horatio, ikizlerin karısının kendilerine verdiği giysileri giymekle kalmayıp aynaları açık bırakmaya da cüret ettikleri düşüncesiyle irkildi. Kimi şeyleri aynada görmeyi sevmediğinden değil, yüzünün donuk rengini, yanbaşındaki bir tüccarın öldürüldüğü o öğleden sonra bir müzede gördüğü balmumu bebeklere benzetmesindendi; öldürülmüş kişilerin balmumu heykellerinin bulunduğu müze de vardı sonra ve balmumunun üzerindeki kan kendi üzerindeymiş gibisine gelirdi, canına kıyan bir hançerin yaraları, kendi ölüsü. Tuvalet masasının aynasında perde yoktu; masa öyle alçaıktı ki, Horatio onun önünden tehlikesizce geçebiliyordu ve her gün boyunbağının düğümünü görebilecek kadar eğiliyordu aynanın önünde; saçını ezbere ta-

rıyor, el yordamıyla traş oluyordu. Bu aynâ ayna oldu olalı, başsız bir erkeği yansıttığını söyleyebilirdi. İşte o gün, aynalı dolapları maskeledikten sonra Horatio, her zamanki gibi içi rahat, tuvalet masasının aynasının önünden geçti; derken sırtındaki koyu renk kumaşın üzerinde elini gördü ve bu, yüzünü görmüşçesine kötü etti onu: Ellerinin derisi de balmumu rengi olmuştu.

O sabah Facundo'nun çalışma odasında gördüğü kolları anımsadı: Hoş bir renkleri vardı, sarışının tenine benziyorlardı çok. Horatio, tahta rendeleyen birinden talaş isteyen bir çocuk örneği demişti ki Facundo'ya:

— Kol bacak falan artarsa elinde, bana gönder.

— Neden istiyorsun kuzum bunları?

— Vitrin gösterilerini yalnız kollar ve bacaklarla hazırlatırım belki. Bir ayna ve bir kol örneğin, yatağın altından çıkmış bir bacak, ya da öyle bir şeyler.

Facundo eliyle alnını sıvazladı ve kaçamak bir baktı Horatio'ya. O gün işte öğle yemeğini yedi Horatio, Marie annesine gitmemiş gibi güzelce şarabını içti. Talihin kendisinden yana olduğu düşüncesiyle rahatlıyordu. Hoşnut, kalktı sofradan ve piyano tuşlarında şöyle bir parmaklarını dolaştırmak geldi içinden; sonunda biraz kestirmek için odasına girdi. Tuvalet masasının önünden geçerken, «Saplantılarımın üzerine üzerine gitmeliyim,» dedi kendikendine, «ayna karşısına geçip bakmalıyım.» Hem sonra, kişilerin olsun, nesnelerin olsun ayna karşısındaki hallerini, düzensizlikleriyle yüzyüze gelmelerini seyretmeyi severdi. Bunları düşünürken bir kez daha Hor-

tense'a baktı, Marie dönünceye dek onu olduğu gibi bırakmaya karar verip yattı. Bacaklarını uzattığında ne olduğu belirsiz bir şeye takıldı, fırladı yataktan ve örtüyü açmadan bir an durdu öyle; Marie'den bir mektuptu bu: «Horatio, seni metresinle bırakıyorum; ben de onu hançerledim, ama bunu açıkça söyleyebiliyorum, çünkü atölyeye gönderip de utanç verici şeyler yaptırılması için değildi. Beni hayattan tiksindirdin. Peşime düşmemeni istiyorum senden. Marie.» Yeniden yattı Horatio, ama uyuyamadı, kalktı yeniden. Birbirlerine kızdıklarında yaptığı gibi, tuvalet masasının üzerinde duran karısının eşyalarına bakmamaya çalışıyordu. Sinemaya gitti; orada her zaman görmemezliğe geldiği biriyle uzun boylu düşünmeksizin selâmlaştı ve birkaç kez Marie'yi düşündü. Kara eve döndüğünde biraz güneş giriyordu odaya. Bir aynanın önünden geçerken perde örtülü olduğu halde yüzünü gördü içinde; güneş ışınları tam aynanın üzerine düşüyor ve bir hortlak yüzü gibi yüzünün çizgilerini yansıtıyordu. Ürperdi, pencereleri kapayarak yattı. Gençlik zamanlarının şansı geri dönseydi, bundan yararlanmak için az bir zamanı olacaktı önünde; şans bir başına gelmeyecekti ki, öyle olunca da bugün Hortense'in yarattığı gibi sürüyle garip olaya göğüs girmesi gerekecekti. Hortense birkaç adım ötesinde yatıyordu şu anda; gövde bozulmamıştı neyse ki; gövdenin içinde, eviyle fazla girdisi çıktısı olmayan bir insan örneği yaşayan ruhu düşündü. Kimbilir, belki de Hortense'in bedenine o yerleşendi Marie'yi çıldırtan, gövdeyi parçalayarak Horatio'nun ona yaklaşmasını engelleyen? Uyuyamıyordu, odanın

içindeki nesneler, makinelerin gürültüsüne suç ortaklığı eden küçük hayaletler gibiydi. Kalktı yataktan, yemek odasına giderek şarap içmeye koyuldu. Şu saatte tam işte, Marie'nin yokluğu nu çekiyordu. Yemeğin sonunda, bu akşam, kendini ona öptüremeyeceği dank etti kafasına ve küçük salona geçti. Kahvesini içerken Marie dönüp gelmediği sürece dedi kendi kendine, ne odasına gidecekti, ne de yemek salonuna. Dolaşmaya çıktı, bitişik mahallede, öğrencilerin kaldığı bir otel olduğunu anımsadı. Girdi oraya. Girişte cüce bir palmiye vardı ve arkasında, merdiven boyunda basamak basamak yükselen uzun uzun aynalar; vazgeçerek döndü. Aynı gün içinde bu kadar çok aynayla karşılaşması kuşkulu görünüyordu ona. Daha o sabah evdeki aynalarla karşılaşmadan önce, Facundo'ya aynada bir kol görüntüsünün hoşuna gideceğinden söz etmişti. Derken sarışın bebeği anımsadı ve bir kez daha saplantılarının üzerine üzerine gitmeye karar verdi. Yeniden tuttu otelin yolunu, palmiyenin önünden geçti, aynalarda kendine bakmadan merdivenleri çıkmaya başladı. Çoktandır bu kadar aynayı bir arada görmemişti; görüntüler birbirine karışıyordu, nereye bakacağını bilemiyordu, yansımaların arasına gizlenmiş biri var mı diye düşünecekti nerdeyse. Birinci katta otelin sahibi kadın görüldü; uygun odalar gezdirildi -hepsinde büyük boy aynalar vardı- en güzel odayı seçti Horatio ve bir saate kadar dönüp geleceğini söyledi. Evine gitti hemen, küçük bir çanta doldurdu ve otele geldiğinde buranın zamanında bir randavuevi olduğunu anımsadı. Ve bütün o aynalara şaşırmadı o zaman. Seçtiği odada tam

üç tane vardı; en büyüğü yatak boyunca uzanan duvardaydı, yansıttığı oda en güzeli olduğu için Horatio ondan başkasına bakmadı. Bu ayna yıllar yılı bu Çin işi dekoru yansıtmaktan yorgun düşmüş olmalıydı. Ama duvar kaplamasındaki kırmızı öyle saldırgan bir kırmızı değildi ve aynadan görüldüğünde üzerine kiraz ağaçları dikili köprüler atılmış, tuğla rengi bir gölün dibini andırıyordu. Horatio yattı ve ışığı söndürdü; ama sokaktan yükselen ışıktan ötürü yansıyan odayı görüyordu hâlâ. Gizlice, yoksul bir ailenin içgizine girmiş gibiydi: her şey birlikte yaşanmıştı burada ve dosttular; ne ki pencereler daha bir gençti ve dışarıya bakıyorlardı; ikizdiler, Marie'nin ikizleri gibi, eş giyimli, cam tarafında dantel perdeler ve kordonlarla iki yana çekilmiş kadife kanatlar. Horatio rahatlığını çalmak için girdiği bir yabancıнын gövdesinde yaşıyor gibi oldu. Büyük bir sessizliğin ortasında kulaklarının çınladığını duydu ve makine gürültüsünü işitmediğini farket-ti; kara evden kaçması iyi gelecekti ona, kimbilir bu gürültüyü bundan böyle işitmeyecekti belki de. Bir de Marie yanbaşında yatıyor olsaydı şu sıra, gel keyfim gel. Hele bir geri dönsün, bu otelde bir gece geçirelim diyecekti ona. Derken daha bu sabah gördüğü sarışın bebek geldi hatırına ve hemen uykuya daldı. Uykuşunda beyaz bir kolun yüzdüğü karanlık bir yerdeydi. Bitişik odalardan birindeki adım sesleriyle uyandı. Yataktan çıktı ve yalınayak dolaşmaya başladı; peşisıra dolaşan beyaz bir leke görüyordu, derken bunun şömine-nin aynasına yansıyan kendi yüzü olduğunu an-ladı. O zaman, insanları değil de yalnızca nesne-leri yansıtan aynalar bulunmalı diye düşündü.

VI

Horatio bir süredir otelde yatar kalkar olmuştı ve her şey ilk geceki gibiydi: Karşiki evlerin pencereleri ışıklandığında aynaların dibine yansiyordu ya da o uyandığında pencereleri uyur buluyordu. Bir gece bağrıışmalar duydu ve aynasında alevler gördü. Önce bir sinema perdesindeymişler gibi baktı alevlere, derken aynanın içinde alevler varsa, diye düşündü, gerçekte de olmalı. O zaman işte, bir yay gibi döndü yattığı yerde ve tam karşıdaki evin bir pencere oyduğunda, kukla tiyatrosundaki yumurcaklar gibi hoplayıp zıplayan alevlerle burun buruna geldi. Yatağın ayak ucuna attı kendini, bornozunu geçirdi sırtına ve kendi pencerelerinin birinden aşağı eğildi. Alevler camlara yansiyordu ve bu pencere tam karşısındaki ablasının başına gelenleri görünce ürkmüş olacaktı.

Aşağıda -Horatio'nun odası birinci kattaydı- bir sürü insan vardı ve itfaiye henüz gelmişti. İşte o sırada, Horatio otelin bir başka penceresinden eğilmiş bakan Marie'yi gördü. Marie ona tanınamış gibi bakıyordu. Horatio elini salladı karısına, pencereyi kapadı ve Marie'ninki olduğunu tahmin ettiği kapıya kadar yürüdü koridorda. Kapıyı tıklattı. Marie hemen açtı:

— Peşime düşmekle hiçbir şey kazanamayacaksın, dedi.

Sonra kapıyı yüzüne kapadı. Horatio kımıldamadı ve hemen Marie'nin ağladığını işitti. O zaman işte, dedi ki:

— Seni aramak için gelmedim, ama buluştuğumuza göre eve dönmeliyiz.

— Sen git, tek başına dön, diye karşılık verdi Marie.

Her şeye karşın Horatio, Marie'nin eve dönmeye can attığını algıladı. Ertesi gün kara eve döndü Horatio ve kendini mutlu hissetti. Bu odaların cıvılcı havasından tat alıyor ve zenginliklerinin arasında bir uyurgezer gibi dolaşıyordu; tüm eşyalar yaşıyorlardı orada, durgun anılar ve yüksek tavanlar göklerden gelmesi gereken bir ölüyü uzun süre uzaklarda tutacakmış gibiydiler.

Ama akşam, yemekten sonra Horatio salona geçti. Kuyruklu piyano büyük bir tabut gibi göründü, az önce ölen bir müzisyenin ölüm sessizliği idi bu sessizlik. Piyanonun kapağını kaldırdı ve dehşet içinde bırakıverdi gürültüyle kapanan kapağı; iki kolu havada kaldı öyle, biri tabanca çekmiş gibi, sonra hole doğru koştu bağdırdı:

— Hortense'ı piyanonun içine kim koydu?

Sorusunu yinelerken Hortense'in, piyanonun tellerine sarılmış saçları ve kapağın ağırlığıyla yassılaşmış yüzü vardı gözlerinin önünde. İkizlerden biri koşup geldi ama konuşamıyordu. Alex yetişti peşinden:

— Bugün öğleden sonra hanımefendi geldi; birkaç giysi aldı.

— Bu kadın şaşırtmacalarıyla öldürecek beni sonunda! diye haykırdı Horatio kendini tutamayarak. Derken birdenbire toparladı kendini: Hortense'ı odana götür ve yarın sabah ilk işin Facundo'ya gelip onu almasını söylemek olsun. Dur, diye seslendi peşinden ve ikizlerin çıkıp gittikleri kapıya bakarak, alçalttı sesini: Söyle Fa-

cundo'ya Hortense'ı almaya gelirken, öbürünü getirsin.

O gece yatmaya başka bir otele gitti; verdikleri odada tek bir ayna vardı; duvarlar sarı üzerine yeşil sarmaşık yaprakları ve kırmızı çiçek desenli kâğıt kaplıydı. Şilteler de sarıydı ve Horatio huysuzlandı bundan: Kötü havada dışarda yatıyormuş gibi bir şey. Ertesi gün evlerine döndü ve bebeklerinin canlı tablolarını çoğaltmak için salona büyük büyük aynalar getirtti. O gün Hortense'ı almaya gelinmedi, öteki de getirilmedi. Akşam Alex, salona Horatio'ya şarap getirdi ve... şişe elinden kayıp yere düştü.

— Hayrola, dedi Horatio.

Siyah bir kurt maskesi vardı yüzünde, ellerinde de sarı eldivenler.

— Haydut falan sandım birden, dedi Alex, Horatio gülüp dururken, maskenin siyah ipeği soluğuyla şişiyordu.

— Yüzümdeki bu kumaşlar sıcak tutuyor beni ve içmemi engelliyor, dedi. Ben onları çıkarmadan, aynaları indireceksin duvardan sen, yere dayayıp iskemlelere yaslayacaksın... İşte böyle, dedi aynaların birini duvardan indirirken ve tarif ettiği gibi yerleştirirken.

— Duvara çevrilselerdi daha iyi korunmuş olurlardı, dedi Alex.

— Hayır, yine de bazı şeyleri yansıtmalarını istiyorum.

— Öyleyse bize doğru, duvara yaslayalım.

— Olmaz, o zaman yukarda olanları da gösterebilirler, yüzümü görmeye hiç hevesli değilim.

Alex aynaları efendisinin istediği gibi yerleştirdikten sonra Horatio kurdunu çıkardı yü-

zünden ve şarap içmeye koyuldu; salonun ortasına serili uzun halının üzerinde geziniyordu; aynalar o yöne bakıyorlardı ve önlerinde dayalı oldukları iskemle vardı. Bu yere doğru hafif eğilim yüzünden aynaları kendisini selâmlayan uşaklara benzetiyordu Horatio, önce. eğilmişler, ama gözlerini indirmemişler yere, onu izliyorlar. Öte yandan, iskemlelerin bacakları arasından döşemeyi de yansıtıyorlar ve bir yamaçta yürüyormuş izlenimini veriyor bu Horatio'ya. Şarabı da içtikten sonra bu görünüm bulantı verdi Horatio'ya ve gidip yattı. Ertesi gün, -o gece kendi evinde yatmıştı- şoför geldi ve Marie tarafından para istendiğini bildirdi. Soru sormaksızın isteneni verdi Horatio; Marie'nin öyle pek çabuk gelmeyeğini de düşündü bu arada. Böylelikle, güzel sarışını getirdiklerinde, doğru odasına çıkardı. Akşam ikizlere, bir gece giysisi giydirecek sofraya oturtmalarını emretti. Onun karşısında yedi yemeğini; yemeğin sonunda ikizlerden birinin yanında sordu Alex'e:

— Bunun hakkında ne düşünüyorsun bakalım?

— Çok güzel efendim, savaşta tanıdığım bir casusa öyle benziyor ki.

— Bak bu hoşuma gitti, Alex.

Ertesi gün, Horatio sarışını göstererek dedi ki ikizlere:

— Bundan böyle Bayan Eulalie diyeceksiniz ona.

Akşam -artık kendisinden kaçışmayan- ikizlere sordu:

— Yemek odasında kim var?

İkisi bir ağızdan karşılık verdiler:

— Bayan Eulalie, efendim.

Gelgelelim Horatio orada olmadığı zamanlar Alex'i gırgıra almak için:

— Casusa sıcak su koyma saati geldi galiba... diye gülüşüyorlardı.

VII

Marie, öğrenci otelinde Horatio'nun dönüp gelmesini bekliyordu. Odasını düzeltecekleri zaman çıkıyordu bir ara, o kadar. Oralardaki sokaklarda dolaşıyordu başı önünde; kimselere, hiçbir şeye bakmadan ve yürürken, «Bir taşbebek uğruna terkedilmiş bir kadını ben,» diye düşünerek, «ama beni bir görse şimdi, dönüp gelecektir...» Odasına dönünce, mavi bez kapaklı bir şiir kitabı alıyor eline, yüksek sesle okuduklarını anlamaksızın şiir okumaya ve Horatio'yu beklemeye başlıyordu; derken gelmediğini görünce şiirleri anlamaya çalışıyordu bu kez; bunu da başaramayınca bir kurban olduğu ve acı çekmenin kendisine daha bir güzellik kattığı düşüncesine kaptırıyordu kendini. Bir öğleden sonra, bir şiiri anlayıverdi birden; biri, istemeden açık bir kapı bırakmıştı sanki ona ve o içerde olanlara bakabilmek için yararlanmıştı bu bir andan. Yine o anda işte, duvar kâğıtları, paravana, parlak musluklarıyla lavabo bile şiiri anladılar gibisine geldi; bu sözcüklerin özünde, nesneleri bir çaba göstermeye zorlayan, onlara sonsuz bir dikkat sağlayan soylu bir yan vardı. Gece boyunca bir çok kez lâmbayı yakıyordu Marie, mümkün olsa hangi düşü seçerse işte öyle, bir şiir seçiyordu.

Ertesi gün yine mahallenin sokaklarında koşuyor ve adımlarının da birer şiir olduğunu düşünüyordu. Bir sabah düşündü: «Elimde şiir kitabı ağaçların arasında bir başıma dolaştığımı bilseydi keşke Horatio...»

O zaman işte, şoförü çağırttı, valizlerini toplayıp annesinin teyze kızına yollandı; kent dışındaydı oturuyordu, orada ağaçlar vardı. Teyze kızı eski bir evde yaşayan yaşlı bir kızdı. Dev gibi gövdesi, her zaman yarıkaranlık odalardan parkeleri gıcırdatarak geçerken bir papağan haykırırdı: «Günaydın, huysuz!» Marie, gözünden damla yaş akıtmadan, Pradera'ya bahtsızlığını anlatı. Kardeş kızı ürpererek dinledi onu; sonra öfkelendi ve inledi sonunda. Derken Marie, terslenerek salıverdi şoförü ve Horatio'dan para istemekle görevlendirdi: Horatio tutup da ondan bir haber soracak olursa, kendiliğinden anlatıyormuş gibi, elinde bir kitap ağaçların altında dolaştığını söyleyecekti ona; ertesi gün de aynı saatte dönecekti. Ondan sonra Marie bez ciltli bir kitapla gidip bir ağacın altına oturdu; kitaptan yükselen şiirler ağaçların tepelerinde yeniden dile gelip bir manzara oluşturuyorlardı, ağır ağır görüntüler canlandı. Öğle yemeğinde Pradera düşünceli durdu, ama sıra tatlıya geldiğinde sordu Marie'ye:

— Bu rezille ne yapmayı düşünüyorsun?

— Dönmesini beklemeyi ve onu bağışlamayı.

— Yeğenimi tanıyamamışım! Bu adam seni sersemletmiş, bebekleri gibi oyuncak etmiş.

Marie, mutlu bir kurbanın sessizliğiyle gözkapaklarını indirdi. O ara, ev işlerine bakan ka-

dın «Akşam» gazetesini getirdi ve Marie'nin gözleri sayfadaki başlığa takılınca açıldılar. «Facundo'nun Ortancaları» Yazıyı okumadan edemedi: «İlkbahar mağazasının üst katında büyük bir gösteri düzenlenecek ve son modelleri sunacak olan mankenlerin bazıları Ortancalar olacaklar. Bu arada, ünlü bebeklerin yapımcısı Facundo'nun, bu büyük mağazayla bağlantı kurduğu öğrenilmiştir. İnsanoglunun büyük günahının yeni bir biçimde saptırılmasındaki bu gelişmeyi kuşku duymadan izlediğimizi söyleyemeyiz- daha önceki sayılarımızda bundan söz etmiştik. İşte size kentimizin en gözde kulüplerinden birinde bulunmuş bir broşür: Çirkin misiniz? Zarar yok. Utangaç mısınız? Ne önemi var. Bir Ortanca'yla tartışmasız, aracısız ve kesenizi sarsmayan, sessiz sedasız bir aşk yaşayabilirsiniz.»

Marie birdenbire uyanmıştı: «Ne cüret! Hem de bizimkinin adı...» Ekleyecek başka söz bulamadı. Gözlerini kaldırmıştı, öfkeyle dolu, boşlukta bir yere diktii onları. «Pradere!» diye haykırdı deliler gibi, «Bak!»

Teyzesi daha iyi görebilmek için gözlerini kırpıştırarak gözlüklerini aramak için elini dikiş sepetine daldırdı. Marie, «Önce dinle,» dedi. Ardından makaleyi okudu. «Yalnız boşanma istemekle kalmayacak, ülkenin gelmiş geçmiş en büyük rezaletini çıkaracağım.»

— Neyse kızım, sonunda ayakların yere bastı! diye sevindi teyze, tencere ovmaktan kızarmış ellerini göğşe doğru kaldırarak. Marie günahsız çiçek saksılarına çarpa çarpa dolaşıp dururken Pradera ne yapıp edip şiir kitabını sakladı. Ertesi sabah şoför Marie'nin sorularından nasıl kayta-

racasını düşünürken Marie yalnızca parayı sordu ve ikizlerin birini alıp getirmesi için gerisin geri gönderdi onu. Marie -ikizlerin biri- öğleden sonra geldi ve «Bayan Eulalie» diye sözetmek zorunda bırakıldıkları casusun nesi varsa anlattı. Marie -Horatio'nun karısı- altüst oldu birden, soluk gibi bir sesle sordu:

— Bana benziyor mu?

— Hayır hanımefendi, sarışın, üstelik kendi giysileri var.

O zaman Marie -Horatio'nun karısı- bir sıçrayışla doğruldu yerinden, derken yeniden bir koltuğa attı kendini ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Teyze bunlar olurken geldi. İkiz öyküsünü anlattı silbaştan. Pradera koskocaman göğüslerini hoplata hoplata lânetler yağdırmaya başladı ve bu keşmekeşi gören papağan başladı bağırmaya: «Günaydın huysuz! Günaydın huysuz!»

VIII

Walter tatilden dönmüş ve Horatio vitrin gösterilerine yeniden başlamıştı. İlk akşam Eulalie'yi de salona getirmişti. Sette, yanına oturttu onu ve öteki bebekleri seyrettiği sürece sarılıp tuttu onu. Gençler her zamankinden daha çok kişiyle hazırlamışlardı tabloları. İkinci vitrinde beş kişi vardı: Hayır işleriyle uğraşan bir komitenin hanımları. İçlerinde biri başkan seçilmiş; öteki yenik düşen aday, başını öne eğmiş; Horatio'nun en hoşuna giden işte o. Eulalie'yi bir ara tek başına bırakarak gidip, yenik adayı alından öptü. Yeniden arkadaşının yanına döndüğünde müziğin

sessizliği ve makinelerin gürültüsü içinde, onu algılamaya çalıştı ve o anda işte Alex'in Eulalie'yi bir casusa benzettiğini söylediği geldi aklına. İşte o gece, gözleri, yiyip bitirmecesine çeşitli bebekleri seyretti durdu. Ne var ki ertesi gün büyük bir yorgunluk duydu uyandığında ve akşam ölümden korktu. Ne zaman öleceğini, hele hele gövdesinin hangi kısmının en önce ölümün saldırısına uğrayacağını bilmemek canını sıkıyordu. Giderek yalnızlık çökmeye başlamıştı üzerine ve bebekler şöyle der gibiydiler: «Bizler bebekten başka şey değiliz, toparla kendini.» Kimi zaman ılık çalıyor ve bu ılığın, ılık çalmayı kestiği an kopacak olan ipince bir sicime asılı olduğunu düşünüyordu. Kimi zamansa alçak sesle konuşuyor, yapmakta olduğu şeyin aptalca yorumuna girişiyordu: «Şimdi yazı odamdaki mürekkep hokkasını almaya gideceğim.» Ya da başka birini izliyormuş gibi düşünüyordu yaptığını: «İşte çekmecesini açıyor. Şimdi hokkanın kapağını açacak zavallı sersem. Bakalım hele, hayat ne kadar sürecek.» Gelgelelim onu korkutmakla sona eriyordu bu ve sokağa çıkıyordu. Daha sonraki bir gün Facundo tarafından bir kutu getirdiler; açtırdı kutuyu ve ağızına kadar kol ve bacaklarla dolu olduğunu gördü; o zaman işte, bir sabah Facundo'dan, işine yaramayan bebek parçalarını kendisine göndermesini istediğini hatırladı. Kutunun içinde baş da bulmaktan ürküyordu; bu hiç hoşuna gitmeyecekti. Baş yoktu neyse ki kutuyu seçilmeyi bekleyen bebeklerin durduğu odaya koydurdu.

Telefonda gençlerle konuştu ve hazırlayacakları sahnelerde kolları ve bacakları ne yolda kul-

lanacaklarını uzun uzun anlattı. İlk deneme felâketti ve bu onu çok öfkeliendirdi. Perdeyi açmasıyla kilise girişine benzeyen bir merdivenin dibine oturmuş yas tutan bir kadın giysileriyle bir bebek görmesi bir oldu; önüne bakıyordu bebek; dikkati çekecek kadar bacak çıkmıştı etekliğinin altından: On, belki de on iki; her basamakta da bir kol duruyordu, avuçları havaya dönük birer el. «Ne beceriksiz şeyler, diye söylendi Horatio, tüm kolları bacakları bir defada kullanmak gerekti sanki!» Kafasında herhangi bir öykü tasarlamaksızın sahnenin konusunu okumak için küçük çekmeceyi açtı: «Nafakasını toplamak için gün boyu dolaşan ve bozuk paraları yakalamak için tuzak gibi boyuna el açan zavallı bir duldur bu.» «Eşeklik bu,» diye düşündü Horatio, «budalaca bir sözcük oyunu.» Yatmaya gitti öfke içinde ve tam uyuyacağı sıra, dulu bütün o bacaklarla örümcek gibi yürürken gördü.

Bu korkunç denemeden sonra Horatio, çocukların, bebeklerin, giderek Eulalie'nin onu düş kırıklığına uğrattıklarını hissetti. Derken, aradan birkaç gün geçtiğinde yanında Facundo, uzun bir yolda araba kullanırken beriki birden, «Dere kenarındaki şu küçük evi görüyorsun ya,» dedi, «tamam! Bizim 'utangaç' bebeğiyle işte orada yaşıyor, seninkinin kızkardeşi, baldızın desek de olur hani...» Dizini sıvazladı şöyle Horatio'nun, gülüştiler. «Akşam bastırınca geliyor buraya anası öğrenecek diye de ödü kopuyor.»

Ertesi gün güneş iyice yükseldiğinde, Horatio dereye doğru, «utangaç»ın evine giden toprak yolda tek başına yürüdü. Eve varmadan başka bir küçük evin önünden geçiyordu yol, kapalı

bir sokak kapısının dibinden. Daha küçük olan ev bekçinin evi olmalıydı. Horatio el çırpı, bir adam belirdi eşikte, sakallıydı, başında bumburuşuk eski bir şapka, bir şey çiğniyordu.

— Ne istediniz?

— Bu evin sahibinin bir bebeği olduğunu söylediler...

Adam bir ağaçta dayanmıştı, sözlerini yarıda kesti Horatio'nun:

— Ev sahibi burada değil.

Horatio cüzdanından bir deste para çıkardı ve adam daha ağır ağır çiğnemeye başladı. Horatio paraları iskambil kâğıtları gibi dizmişti eline ve düşünür gibi yapıyordu. Beriki ağzındakini yuttu ve bekledi. Horatio da bekledi, bekledi ki adam bu parayı ne yapacağını tasarlayabilsin, sonra şöyle dedi:

— Bu bebeği bugün görmeliyim mutlaka...

— Patron yediden önce gelmez.

— Ev açık mı peki?

— Hayır, ama anahtar var bende. Bir şey olursa, dedi adam ganimeti toparlamak için kolunu uzatırken, bilmem.

Parayı pantolonunun bir cebine koydu ve öbür cebinden kocaman bir anahtar çıkardı:

— İki kere çevirirsiniz... Bebek birinci katta... Her şeyi nasıl buldunuzsa öyle bırakın, tamam mı?

Horatio hızlı adımlarla yürüdü yolu ve yeniden ilk gençliğin taşkınlığını duydu içinde. Küçük giriş kapısı özensiz, yaşlı bir kadın gibi pisti ve Horatio anahtarı tiksinierek döndürdü kilitte. Hiç de iç açıcı olmayan bir odaya girdi, duvarı dayalı bir sürü olta kamışı vardı. Pis mi pis ze-

min katı geçti, yeni boyalı merdiveni çıktı. Oda döşeliydi, ama bebek falan yoktu ortalıkta. Yatağın altına kadar her yeri aradı ve sonunda bebeği aynalı dolabın içinde buldu. Marie'nin hazırladığı şaşırtmacalar gibi bir etki yaptı bu ona. Bebek üzeri yalancı incilerle işlenmiş siyah bir gece giysisi giymişti. Kendi vitrinlerinden birinin içinde olsaydı bu bebek, gözyaşı döken bir dolu düşündürürdü ona. Horatio birden bir gürültü duydu. Merdivene koştu hemen ve aşağıdaki odada, kamışlardan birini, çevresinde bir toz bulutu, yere düşmüş gördü. O zaman bir örtü alarak bebeği dere kıyısına indirmeye karar verdi. Bebek hafif ve soğuktu. Ağaçların altında gizli bir yer ararken ağaçlıktan gelmeyen bir koku çarptı burnuna ve bunun Ortanca'dan yayıldığını anladı. İyice otluk bir yer buldu, bebeği sıkı sıkı tutarak örtüyü yaydı; sonra baygın bir kadını yatırırmışcasına özenle bebeği yere yatırdı. Çevrenin tenhalığı yine de güven vermiyordu içine. Birkaç metre ileride bir kurbağa belirdi, durdu kurbağa, Horatio kurbağanın ikinci kez ne tarafa sıçrayacağını kestiremedi. Elinin altında küçük bir taş gördü neyse ki, taşı alıp kurbağaya attı. Bu Ortanca'ya düşlediği dikkati veremiyordu bir türlü, düş kırıklığı içindeydi, hem de nasıl; nesnelerdeki o değişmez alayı buluvermenin korkusuyla yüzüne bakamıyordu bir türlü. Derken, suyun uğultusuna karışan garip bir mırıltı duydu. Dönüp dereye baktı ve bir kayığın içinde yüzüyle çirkin çirkin hareketler yapan koca kafalı bir çocuk gördü; küçücük elleriyle küreklere yapışmıştı bir bağırsak parçası kadar iğrenç ağzını oynattıkça Horatio'nun az önce duyduğu o mırıl-

tı yayılıyordu dudaklarından. Ortanca'yı kaldırdı yerinden ve koşarak «utangaç»ın evine döndü.

Yabancı Ortanca'yla bu serüvenden sonra, Horatio başka bir ülkeye giderek, yaşadığı sürece bebek seyretmemeye karar verdi. Evine dönünce Eulalie'yi çıkarıp atmak niyetiyle doğru odasına çıktı. Yatağa yüzükoyun uzanmış ağlayan karısını buldu içeride. Yaklaştı ona ve saçlarını okşadı, o zaman aynı yatakta üç kişi olduklarını farketti ve bebeği götürmesi, Facundo'ya da gelip almasını söylemesi için ikizlerden birini çağırdı. Marie'ye yaslanıp yattı öyle ve ikisi sessiz sedasız gecenin bastırmasını beklediler. O zaman elini tuttu onun, iyi bilmediği bir dilde derdini anlatmak istermişcesine sözcükleri uzun uzun arayarak, bebeklerin onu ne denli düş kırıklığına uğrattıklarını ve onsuz geçen zamanın bitmek tükenmek bilmediğini itiraf etti.

IX

Marie bebek faslına kesinkes son verildiğine inandı ve karıkoca geçmişin mutlu alışkanlıklarına döndüler. İlk günler Hortense'in anısına katlanmayı başardılar; derken aralarında giderek sıklaşan suskunluklar olmaya başladı ve her ikisi de karşısındakinin o sırada ne düşündüğünü bilir oldu. Bir sabah bahçede dolaşırken Marie hani Horatio'yu şaşırtmak için Hortense'ı çıkarttığı ağacın önünde durdu; sonra komşuların dediklerini düşündü, Hortense'ı gerçekten öldürdüğünü çıkardı sonuç olarak ve ağlamaya başladı. Horatio gelip de neyi olduğunu sorduğunda, ona

bir şey açıklamak istemedi ve düşmanca sustu. O zaman Horatio, Marie'nin bir başına, kollarını kavuşturmuş ve Hortense'sız, çekiciliğinden çok şey yitirmiş olduğunu düşündü.

Bir akşam gün batımında Horatio, Hortense'i kendi hatâsı yüzünden yitirdikleri düşüncesiyle, sıkıntılı, giderek artan bir pişmanlık içinde oturuyordu. Birden salonda bir kara kedinin dolaştığını farketti. Huysuzlanarak kalktı yerinden, tam Alex'e bunu neden içeri soktuğunu sormaya hazırlandığında Marie göründü ve kediyi getirenin kendisi olduğunu söyledi. Mutlu görünüyordu, onu öperek kediyi nerden bulduğunu anlattı. Horatio karısını bu denli mutlu görünce karşı çıkmak istemedi; gelgelelim kendini pişmanlığa kaptırdığı bir anda yanına böyle sinsice sokulan bu hayvandan hoşlanamadı. Birkaç gün geçtiğinde bu hayvan anlaşmazlık kedisi olup çıktı. Marie yatağa çıkıp çarşafların üzerinde yatmaya alıştırmıştı onu. Horatio kedinin kalkıp gitmesi için çarşafı deprem olmuş gibi hafifçe sarsmak için Marie'nin uyumasını bekliyordu. Bir akşam Marie uyandı:

— Kediyi sen mi korkuttun?

— Bilmem.

Marie karşı çıkıyor ve kediyi savunuyordu. Bir akşam yemekten sonra Horatio salonda piyanonun başına geçti. Bir süredir gösterileri askıya almıştı ve alışkanlığına karşın bebekleri yalnızca makine gürültülerinin eşliğinde, karanlıkta bırakıyordu. Piyanonun yanındaki ayaklı lâmbayı yaktı ve kapağın üzerinde gövdesi piyanonun rengine eş, kedinin gözlerini gördü. Beklenmedik karşılaşmanın sıkıntısıyla kovaladı onu. Kedi fır-

ladığı gibi küçük salona kaçtı; Horatio koştu peşinden ve hole açılan kapıyı kapalı bulan zayallı hayvan sağa sola koşuşmaya, kapının önüne asılıp tırmanmaya başladı, perdenin bir kanadı yere indi. Yemek salonundan bunu gören Marie koşarak geldi. Bir sürü şey söyledi ya, son sözcükleri şunlardı: «Hortense'ı yaralamaya zorladın beni, şimdi de bu kediyi öldüreyim istiyorsun...»

Horatio şapkasını alıp çıktı. Düşünüyordu da, Marie kendisini bağışladığı sırada «Seni deli olduğun için seviyorum,» dediğine göre, şimdi böyle kınamak, Hortense'ın ölümünü yüzüne vurmamak hakkına sahip olmamalıydı; Marie'nin bebensiz daha az güzel olduğunu görmekle yeterince cezalandırılmıştı; kendi ona güzellik vermek şöyle dursun onu bayağılaştırıyordu. Çıkaçağı sırada ağladığını görmüştü onun ve: «Kendisi ve pişmanlıklarıyla kalsın bakalım...» demişti içinden. Aynı zamanda Marie'nin azabının kendi içindeki pişmanlığın yanında hiç kaldığını düşünerek dertlendi; Marie onu mutlu etmeyi bilememişse de, o, öte yanda, karısının kendisine hatalarıyla hak vermesine alışmıştı, bu arada ölüm anında o bilinmeyen umutsuzluğun içinde hazır bulunacak tek kişinin o olacağı düşüncesine de. Farkına varmadan mı ölecekti, yoksa: En berbat olanı hangisiydi, bunu henüz enine boyuna düşünmemişti.

Bir yolun köşesine geldiğinde durdu, ezilmek için yola dikkat edebileceği anı bekledi. Karanlık yollar boyunca yürüdü uzun süre; Akasya parkında düşünceleriyle uyandı birden, gidip bir sıraya oturdu. Hayatını düşünürken ağaçları seyretti gelişigüzel, derken bir göle kadar uzanan

gölgelerine takıldı ağaçların. Orada durdu, ruhunu düşünmek esti içinden: Simsiyah suların üzerinde karanlık bir sessizlik gibiydi; bu sessizlik anımsıyor ve o da sessizlikmiş gibi sanki makinelerin gürültüsünü saklıyordu içinde; ola ki bu gürültü geceye karışan ve bir deniz kazasının artıklarını andıran bebek kalıntılarının belirdiği suların üzerinden yükselen buğuydu, kimbilir. Horatio karanlıktan çıkıveren bir çifti görünce birdenbire gerçeğe döndü; o pa doğru geliyorlardı, Horatio Marie'yi ilk kez bir incir ağacının dalları altında öptüğünü anımsadı; ilk incirleri yedikten sonra olmuştu bu ve neredeyse yere düşeceklerdi.

Çift hemen yanıbaşından geçti; dar bir sokağı geçip küçük bir eve girdiler; o eve benzer sürüyle ev vardı sokakta ve bazılarının üzerinde «kiralık» yazılıydı. Eve dönünce Marie'yle barıştı; salondaki bir vitrinin önünde bir başına dururken yalnız, parktaki küçük evlerden birini kiralayabileceğini ve oraya bir Ortanca götürebileceğini düşündü. Ertesi gün öğle yemeğinde Marie'nin kendisinin kulak uçlarında birer küçük yeşil fiyonk gördü. Karısı veterinerin yeni doğmuş kedilerin kulaklarını dosya kâğıtlarını deldikleri zımbayla deldiğini söyledi. Bu Horatio'nun hoşuna gitti, iyi bir belirti gibi göründü gözüne. Bir kahvehaneden Facundo'ya telefon ederek Ortancaları mağazadaki öteki bebeklerden nasıl ayıracığını sordu. Facundo, şimdilik onlardan bir tane olduğunu, tek kulağında sarkıntılı bir küpe, kasanın yanında durduğunu söyledi. Bu rastlantı-koskoca mağazada tek bir Ortanca bulunması-kaderinde onun yazılı olduğunu düşündürdü

Horatio'ya ve zevkli bir yazgıymış gibi kötülüğüne yeniden düşmenin hayaline kaptırdı kendini. Tramvaya binmek onu düşüncelerinden uzaklaştırırdı, yürümeyi ve bu bebeği öbürlerinden ayırmak için ne yapacağını düşünmeyi yeğ tuttu. Kendisi de kalabalığın içinde kaybolmuştu şimdi ve insanların arasına saklanmak eğlendiriyordu onu. Karnavalın arifesinde oldukları için büyük bir canlılık vardı ortalıkta. Mağaza sandığından ne kadar da uzaktaydı. Yorulmaya başlamıştı, bebeği görmekte de acele ediyordu. Çocuğun biri trompetiyle nişanladı onu, yüzüne korkunç bir gürültü üfördü. Horatio, sıkkın, kaygılı sezgilerle, mağazayı dolaşmayı öğleden sonraya bırakmanın daha iyi olacağını düşündü; derken vitrinlerin önüne ulaştığında maske giydirilmiş değişik kılıklarda bebekleri görünce içeri girmeye karar verdi.

Ortanca, şarap tortusu rengine Rönesans giysileri içindeydi. Küçük maskesiyle yukarıdan bakan bir halı vardı ve Horatio'nun içinden bu fiyakayı bozmak geçti; derken onu tanıyan bir satıcı çıkıp geldi, ağzının ucuyla gülümsedi ona, bu gülümseme Hortatio'yu kaçırdı mağazadan. Yine de bir iki gün sonra, bebeği Akasya parkındaki bir küçük eve yerleştirmişti. Facundo'nun bir kadını haftada iki kez, akşamın dokuzundan sonra ev işlerine geliyordu. Gitmeden önce bebeği sıcak suyla dolduruyordu. Horatio maskesinin çıkarılmasını istememişti, bu haliyle hoşuna gidiyordu ve Hermine diyordu ona. Bir gece, ikisi bir tablonun karşısında yanyana otururken Horatio bebeğin gözlerinin camdaki yansımasını gördü; maskenin ötesinden parıldıyorlardı gözleri, öyle

ki türlü düşünce vardı sanki içlerinde. Ondan sonra işte, Horatio onu hep oraya oturttu. yanağını yanağına dayıyor ve camdaki gözlerin -tablo bir çağlayanı gösteriyordu -aşağılanmış bir büyüklük anlamıyla baktığını gördüğü an, tutkuyla öpüyordu onu. Kimi geceler parka götürüyordu -bir hayaletin yanında yürüdüğü söylenebilirdi- ve ikisi birlikte bir çeşme başındaki sıraya oturuyorlardı; ne var ki birden Hermine'in soğuduğunu farkediyor ve onu küçük eve döndürmek için telâşlanıyordu. Bir zaman sonra *İlkbahar* mağazasında büyük bir sergi düzenlendi. En üst katı dev bir vitrin kaplıyordu olduğu gibi, holün tam ortasında; seyirciler vitrinin çevresinde dolanıp duruyorlardı. Başarı olağanüstüydü gezenler giysileri görmek ve hangi bebeklerin Ortancalar olduğunu bilmek istiyorlardı. Büyük vitrin tavana kadar yükselen bir aynayla ikiye bölünmüştü. Birinci vitrinde ülkenin bir efsanesi sahnelenmişti: *Gölün hanımı*. Sahnelemeyi Horatio'nun çalıştırdığı gençler gerçekleştirmişlerdi. Bir ormanın ortasında bir göl varmış ve gölün kıyısında genç bir kadın yaşarmış. Sabahları çadırından çıkar ve suyun kıyısına saçlarını taramaya gidermiş; bir ayna da götürürmüştü nedense yanında -kiminin dediğine göre ensesini görebilmek için göle karşı koyarmış aynayı. Derken bir sabah yöre zenginlerinden birkaç hanım bir bayram gecesinin ertesinde bu yapayalnız kadına hal hatır sormaya gitmişler; gün doğarken göl kıyısına varacaklar ve kadına neden bir başına yaşadığını sorup yardım ellerini uzatacaklarmış ona. Göle vardıklarında gölün Hanımı taranmaktaymış; saçlarının arasından gelenlerin süslü püs.

l  giysilerini görmüş ve hanımefendiler yanibaşı-
na geldiklerinde saygıyla sel mlamış onları. Ama
hanımlardan biri sorularına başladığında yalnız
kadın ayağı kalkmış ve g l kıyısındaki yolda
uzaklaşmış. Bayanlar kendilerine bir yanıt vere-
ceğini, ola ki bir giz göstereceğini umarak peşin-
den yola koyulmuşlar. Gelgelelim yalnız kadın,
peşinde bütün o hanımlarla, hiçbir Şey söylemek-
sizin, bir Şey göstermeksizin g l kıyısında d n-
m ş de dönmüş. O zaman buna son derece kızan
bayanlar o gün bu gün, ‐G l n delisi‐ diye ad tak-
mışlar kadına. Ve bu efsaneden ötürü, sorulana
karşılık vermeyene, ‐Gölü dolaştırıyor,‐ diye ta-
kılırlar o yörede.

Mağazanın vitrininde ‐G l n Hanımı‐ su kı-
yısına yerleştirilmiş bir tuvalet masasında otur-
maktaydı.  zerinde kuru yapraklar işlenmiş
beyaz bir sabahlık vardı, masanın üzerinde de
kokular, alıklar, bir sürü tuvalet eşyası. Efsane-
deki balo giysileri içindeki bayanların geliş anıy-
dı canlandırılan. Vitrinin öbür tarafından her tür-
l  surat geçiyordu; bebeklere yalnızca üzerlerinde-
ki giysileri görmek için bakmıyorlardı: Kimi kuş-
kulu gözler bir eteklikten çıplak bir boyuna, bir
bebekten öbürüne atlıyor, G l n hanımı kadar
saygın bayanlardan da kuşku duyuyordu. Kimi
g zlerse kendilerini kollayarak, bebeklerin teni-
ne değivermekten korkarak üstelik, giysilere ka-
dar sokuluyorlardı. Genç bir kız, giysilerin g r-
keminin Ortancaların yazgısına hiç de yabancı
olmadığını düşünerek bir Külkedisi  rneği boy-
nunu b km şt . Adamın biri, karısını aldatmak
ve kendisinin de bir Ortanca'ya sahip olmak iste-
Ėini gizlemek için kaşlarını  atmış, gözlerini de

iyice indirmişti önüne. Bebeklerin çoğu duruşlarının bozulmamasından başka şey düşünmeyen çılgınlar gibiydiler, giyinikmişler, çıplakmışlar umurlarında bile değildi.

İkinci vitrin de ikiye bölünmüştü: bir yanı kumsal, bir yanı orman. Bu yanda, bebekler mayo giymişlerdi. Horatio konuşmaya dalmış gibi görünen iki mayolunun önünde durdu. Birinin göğsünde nişan alınan levhalardaki gibi giderek küçülen çemberler çiziliydi -kırmızı renkli çemberler- ötekinin de kürek kemiklerinin olduğu yerde balıklar vardı. Horatio'nun ufacık başı da mankenler gibi kımıldamadan duruyordu. Bu baş bir süre akıp giden insan selini izledi, derken ormandaki bebeklerin önünde durdu: Zenci kızlardı bunlar ve yarı çıplaktılar. Kiminin başında, saç yerine, omuzlarına sarmaşıklar gibi dökülen küçük yapraklı bitkiler vardı; koyu renkli tenlerine çiçekler resimlenmişti ya da, yamyamlarınki gibi çizgiler; bazılarının tüm gövdelerine pırıl pırıl insan gözleri serpiştirilmişti. Birdenbire bir zenciye takıldı kaldı, yalnız memeleri boyanmıştı kırmızı, yuvarlak birer ağzı olan iki küçük zenci kafası. Facundo'nun gelişine kadar sergiyi birkaç kez dolaştı Horatio. Onu görür görmez sordu:

— O balta girmemiş ormandaki bebeklerin içinde hangileri Ortanca'lar?

— O bölümdekilerin, dostum, hepsi Ortanca.

— Göğüsleri süslenmiş olan zenci kızı Akasya'yı yolla, bana.

— Bir haftadan önce çıkaramam vitrinden.

Horatio'nun Akasya'daki küçük evde zenci kızı kavuşabilmesi için yirmi günden fazla geçti

aradan. Zenci kız, örtüler boğazına kadar çekili, yatıyordu.

Horatio onu vitrindeki kadar çekici bulmadı. Tam örtüleri açacağı sırada zenci kadın acı bir kahkaha attı ve Marie bir yığın sözle içindeki nefreti boşaltmaya ve Horatio'nun bu yeni ihanetini nasıl olup da öğrendiğini anlatmaya koyuldu: Akasya'daki evi temizlemeye gelen kadın Pradera'ya da geliyordu. Ama Horatio'nun hiçbir şey yapmaksızın öyle durması, şaşkın hali Marie'yi şaşırttı, sustu hemen, «Peki şimdi? Şimdi bana ne diyeceksin bakalım?» diye kesip attı, kendi şaşkınlığını gizlemeye çalışacak.

Onu sanki hiç tanıımıyormuş gibi bakıp duruyordu Horatio, yorgunluktan sersemlemiş gibi bir hal vardı üzerinde. Neden sonra, kesik kesik adımlarla olduğu yerde döndü. O zaman işte, Marie, «Bekle beni,» dedi ve yüzündeki siyah boyayı yıkamak için banyoya gitti. Ürkmüştü. Ağlamaya başladı, aksırıyordu da. Odaya döndüğünde Horatio orada değildi. Onu evde buldu Marie; konuklarını yatırdıkları yatak odalarından birine kapanmıştı ve kimseyle konuşmak istemiyordu.

X

Sonradan Marie, bu son «şaşırtmaca»yı bağışlamasını istedi sık sık Horatio'dan, gelgelelim Horatio kimseye kısmet olmayan, hiçbir azizin erişemediği o tahtadan bir yontuya özgü sessizliği koruyordu. Zamanının en büyük kısmını konuk odasına kapanarak, Alex'in getirdiği Fransız şa-

rabı şişelerini boşaltmak için, o da arada bir yerinden kımıldayarak geçiriyordu. Kimi zaman çıkıyordu biraz, gece bastırıldığında. Dönerken yiyecek bir iki şey alıyordu, sonra hemen yatağa atıyordu kendini ve gözler açık, öyle yatıyordu. Marie geceleri geç saatlerde onu görmeye gidiyor ve her gittiğinde gözler sanki camdanmışlar gibi bir noktaya dikili ve her zaman o yapma bebek hareketsizliğinde buluyordu onu. Bir gece, yanbaşında kedinin dertop olmuş yattığını görünce şaşırdı. İşte o zaman doktor getirmeye karar verdi, doktor iğneler verdi. Horatio dehşete kapıldı bundan, ama hayata ilgi duyar gibi oldu yeniden. Ve Marie, vitrinleri düzenleyen gençlerin yardımıyla, Horatio'nun yeni bir gösteriye katılmasını sağlamayı başardı. O gece işte, Horatio yemek salonunda Marie'yle birlikte yemek yedi, hardal istedi ve az da şarap içmedi hani. Ondan sonra sigara salonunda kahve içti ve oyalanmadan salona geçti. İlk vitrinde sergilenmiş sahnenin öyküsü yoktu: Suyu hafifçe dalgalanan bir yüzme havuzunda, su bitkileri ve derinden gelen ışıkların arasında, tek tek kollar, bacaklar yüzüyordu. Yaprakların arasından bir ayağın tabanı göründü bir ara ve Horatio bir yüze benzetti bunu; derken bacak bütünüyle çıktı ortaya: Bir şeyin peşine düşmüş bir hayvan gibi. Gelip de cama çarpınca durdu bir an, ardından başka bir yöne doğru yüzmeye başladı. Derken koluyla birlikte bir elin izlediği ikinci bir bacak çıkageldi; birbirlerinin peşine düştüler, içlerinde sıkıntı, kafeşe kapatılmış hayvanlar gibi kimi zaman bir araya toplanıp, kimi zaman peşpeşe gittiler. Horatio, bu tek tek uzuvlar arasındaki çeşitlemeler-

le eğlendirdi kendini bir zaman. Derken, bir elle bir ayağın birbirine tutunmuş parmakları çıkageldi; bacak dikiliverdi birden, parmak uçlarında duran bir dansçının sıradan görünüşüne büründü. Horatio düş kırıklığına uğramıştı. Işıkla işaret verdi ve seti ikinci vitrinin önüne itti. Orada, başında kraliçe tacı, yatağın üzerinde bir bebek gördü. Marie'nin kendisi yanbaşıda yatıyordu. Bu kaygılandırdı onu ve kediye içeri sokan gençlere öfkelenildi. Yatağın ayak ucunda, rahlelerin önüne diz çökmüş üç rahibe duruyordu. Öykü şuydu: «Bu kraliçe yoksullara sadaka dağıtırken ölmüştür; günah çıkarmaya zaman olmadığından tüm ülke onun için dua etmektedir.» Horatio yeniden kraliçeye baktığında, kedi orada değildi.

Gelgelelim rahatı kaçmıştı bir kere, oradan ya da buradan çıkmasını gözlüyordu. Vitrine girmeye karar verdi, ama kedi yüzünden hep tetikte durarak. Kraliçenin yatağına kadar geldi ve yüzünü iyice görmek için karyolanın kenarına dayadı elini; aynı anda bir başka el, rahibelerden birinin eli, gelip elinin üzerine kondu. Horatio, Marie'nin af dileyen sesini duymamış olmalıydı. Bu eli kendi elinin üzerinde hissetmesiyle başını kaldırması bir oldu, ensesinden topuğuna kadar kaskatı, kanat çırpma şöyle dursun, kötü kötü ötmeyi bile başaramayan bir felâket kuşu örneği ağzını açtı açtı, kapadı. Marie kolundan yakaladı onu. Dehşetle çekip kurtardı kolunu Horatio ve Marie'nin zenci haline girip de o korkunç kahkahayı attığı akşamki gibi, kesik kesik adımlarla kendi çevresinde dönmeye başladı. Bir korkudur aldı Marie'yi, haykırdı. Horatio kaç-

mak istedi ve rahibelerden birini devirdi, ama çıkış kapısını bulamıyordu. Vitrine çarptı ve elleri kapalı bir pencereye toslayan kuşlar gibi cama vurmaya başladılar. Marie, ona yeniden dokunmaya cesaret edemiyordu, koşarak Alex'i aramaya gitti. Hemen bulamadı onu, neden sonra rasladığında Alex gerçekten rahibe sandı onu ve ne istediğini sordu. Ağlayarak Horatio'nun delirdiğini söyledi Marie; birlikte salona koştular, ama Horatio orada değildi. Aramaya koyuldular ve birden bahçedeki çakıltaşlarının çiğnendiğini duydular. Horatio çiçek tarhlarının arasında koşuyordu. Marie'yle uşak ona ulaştıklarında, makinelerin gürültüsüne yönelmişti bile.

YEŞİL YÜREK

Bu odanın içinde mutlu anlar geçirdim bugün. Masayı iğneyle delik deşik etmişim, ne çıkar; tek canımı sıkan üzerine serili gazeteyi değiştirmem gerekeceği; çoktandır yayılıydı ve ona bağlanmıştım; yeşile çalan bir rengi var, başlıkların büyük harfleri turunculaşmış ve bir beşiz fotoğrafı var. Günün sonuna doğru ağır sıcak biraz hafiflediğinde, yürümekten yorgun odama koştum. Kışın alınmış bir pardösünün bonolarını ödemeye gitmiştim. Hayattan yana biraz düş kırıklığına uğramıştım, ama kendimi ezdirmemeye dikkat ediyordum; odamı düşünüyor ve beşizlerin küçük kel başlarını görüyordum yeniden, beş parmağımın ucu gibi sanki. Kendimi içeri atınca, çıplak kollarım yeşil gazetenin üzerinde ve türlü renkte kitapların üzerine düşen küçücük ışık halkasında, kalem kutusunu açtım ve boyunbağı iğnemi aldım içinden. Parmaklarım yorulana dek döndürdüm ellerimin arasında, sonra farkına varmaksızın beşizlerin gözlerine batırdım.

Bu boyunbağı iğnesi, işin başında denizin yürek biçimi verdiği küçük yeşil bir taştan başka şey değildi; sonradan onu bir iğneye takmışlar ve yürek, at dişi iriliğinde büyücek bir dörtgene yerleştirilmişti. Onu parmaklarımın arasında döndürürken bu yürekle hiç mi hiç ilgisi olmayan şeyleri düşündüm önce, derken yürek anne mi getiriverdi bana, ardından atlı bir tramvayı, bir kavanoz kapağı, elektrikli bir tramvay, büyü-kannem, başına kâğıttan bir şapka giyen ve üze-

ri hep küçük tüylerle örtülü Fransız bir bayan, adı Yvonne olan kızı ve haykırmayı andıran hıçkırığı kızın, bir ölü -tavukçuymuş zamanında-, Arjantin'in büyük bir kentinde tekin sayılmayan bir mahalle -üzerime gazete örterek yerde yattığım hani, bir başka mahalle daha, bakımlı, bir başka kentte, yatağımın üzerinde çarşaflar, örtüler, prensler gibi uyumuştum ya ve son olarak, bir tavuskuşu ve bir fincan kahve.

Tüm bu anılar kişiliğimin bir köşeciğinde yaşıyorlardı, yitik evler vardır ya hani: kendi kendine yeten, kimselerle bir alışverişi olmayan. Uzun yıllar boyunca ne kimse gelmiş, ne de kimse ölmüştü orada. İlk yerleşenler çocukluk anılarıyla. Yıllar, yıllar sonra yabancılar gelmişlerdi: Arjantin'in anıları. O akşam işte, sefalet birkaç gün izin vermiş de bana sanki, bu köye dinlenmeye gitmişim gibi oldum. Çocukluğumun birçok yılı boyunca tepenin yamacında yaşamıştık. Evi-
min yolunu tırmananlar öne doğru eğilirlerdi, taşların arasında bir şey arıyorlar dense yeri, inerlerken dimdik dururlardı, kibirli bir hal gelirdi üzerlerine ve taşların üzerinde ayakları kayardı. Öğleden sonra halam, kalenin yanındaki kayalıklarda oynamaya götürürdü beni. Oradan mendirek boyunca gemiler görünürdü, kısalı uzunlu bütün direkleriyle balık kılçığı gibi. Gün batımına doğru kalenin topu tek bir atış yapar ve halamla ben kayalıklardan inmeye başlardık.

Bir öğleden sonra annem beni, limanın orada yaşayan bir büyükanne varmış ona götüreceğini, orada elektrikli tramvayı göreceğimi söyledi; oysa o sabah boyuna saçmalamıştım: Bir kutu nişasta istemişler, gidip açık nişasta almıştım, hadi bir azar; ardından bizim oraların ıhlamu-

rundan almaya göndermişlerdi, bu kez ille de kutuya koy dediğim halde, annemlerin ahabası olan bakkal bir ayakkabı kutusuna koymuştu ıhlamuru. Başka kusurlarım da olmuştu: Paralarla dönmüştüm eve, ödemeyi unuttuğum için bir güzel azar işitmiştim bu kez; bu sefer şehriye almaya gönderirlerken elime koskoca bir peso verdiklerinde geriye bozuk para getirmek yeniden papara yemek olacağından paranın üstünü almamıştım; evdekiler neden paranın üstü gelmedi diye çok merak etmişler ve beni gerisin geri göndermişlerdi; bakkal o zaman minnacık bir kâğıt parçasına annemi rahatlatan bir şeyler yazmıştı: «Paranın üstü şehriyenin içinde.»

O öğleden sonra işte, evdeki kadınlar gömleğime maden düğmelerle iliklenen kolalı koskoca bir yaka geçirmek için paralandılar; bunu başarabilen tek kişi büyükannem oldu -limanda yaşamayan ve göğsünde küçük yeşil bir yürek olmayan öteki-; sıcak ve etli parmakları vardı ve yakayı ilikleme için parmaklarını boynumda dolaştırırken çimdiklemişti beni; yakanın yüzünden iki üç kere boğuluyordum nerdeyse, kusacaktım az kalsın.

Yola çıktığımızda güneş, boyalı ayakkabılarımı parlattı, kaldırım taşlarında kaymamak için zorlanıyordum; annem elimden çekeliyor, koşuyordu neredeyse, yine de memnundum, sorduklarıma o yanıt vermeyince kendi kendime yanıtlıyordum. Birden «Susacak mısın sen?» dedi. «Gören deli midir nedir diyecek.»

Ve tam o sırada delinin evinin önünden geçiyorduk; sıvasız bir evdi bu, çok da eski. Bir pencerenin demir parmaklıklarında telle bağlanmış konserve kutuları vardı, arkasında da gelip geç-

ne durmaksızın haykıran deli. Boylu boslu, iri bir adamdı, damalı bir gömlek vardı sırtında. Zaman zaman zayıf, ufarak bir kadın olan karısı gelip susturuyordu onu, ne var ki, hemen yeniden bağırmaya başlıyordu deli ve sesi birdenbire boğuklaşıyordu.

Ardından kasabın önünden geçildi; sıranın bana gelmesini bekleyerek çok sabahlar geçirmiştim orada, kimse konuşmazdı, bir kanarya vardı, bir o öterdi, hep aynı nakaratı tutturdurdu nendense, çok canım sıkılırdı.

Tepenin eteğinde atlı tramvayın geçtiği yol vardı; önce kornası duyulurdu, ardından atların gürültüsü, zincirler ve uzun kırbaç -baştaki ata da yetişsin diye. Cama karşı sıralardan birine oturmaya çalışırdım. Bir süre sonra, nehir kıyısındaki soğukhava depolarının oradan geçerken burnumu tıkamam gerekirdi. Kimi zaman, tramvay ve atlar köprüde fazla gürültü yaptığında burun deliklerimi tıkamayı unuturdum ve kokuyu duyardım anında.

O öğleden sonra, Paso Molino'da indik ve annem biraz çene çalmak için sahibini tanıdığı bir şekerçi dükkânına girdi. Biraz hoşbeş ettikten sonra şekerçi dükkânının sahibi hanım.

«Oğlunuz şekerlemelere bakıyor,» dedi. Ve kavanozları göstererek sordu bana: «Hangisinden istersin? Bundan mı?, şunlardan mı?»

Ben anneme kavanozun kapağını istediğimi söyledim. Gülüştüler ve şekerçi bayan geçen hafta kırılan bir kavanozun kapağını aramaya gitti içeri. Annem sokakta bununla dolaşmamı istemeyince, bayan bir kâğıda sardı onu, sicimle bağladı, rahat taşıyabilmem için sicimime bir de tutamak taktı.

Çıktığımızda akşam oluyordu, sokağın orta yerinde ışıklı bir koridor gördüm. Annem beni kendine çekelerken ben renkli camlara bakıyordum. Bunun elektrikli bir tramvay olduğunu söyledi annem. Aynı anda bir çan çaldı, koridor derin bir inilti koyverdi ve ağır ağır rayların üzerinde kaymaya başladı. İlk güç kımıldadı yerinden, içinde gördüğüm kişiler vitrinlerdeki gibi kımıldamaksızın duruyorlardı. Derken, bir de baktım koridor çoktan uzaklaşmıştı.

Büyükannemin evi limanın yanındaki sokağa bakıyordu. Uzun bir avludan giriliyor, sonra merdivenden çıkılıyordu. Bir yemek odasına girildi, ortada bir masa, üzerinde de bir tepsi pasta. Annem hiçbir şey istememem için kulağımı bük-müştü evde. Ben de işte büyükanneme: «Verirseniz isterim, yoksa zarar yok,» dedim o zaman. Bu çok hoşuna gitti onun ve gelip gelip beni öptüğünün bir keresinde göğsünün üzerinde küçük yeşil bir yürek farkettim. Onu bana vermesini istedim, ama o vermek istemedi. Akşam yemeğinden önce adı Yvonne olan küçük bir kızla oynamama izin verdiler. Annesinin başında kâğıttan jandarma kasketi gibi bir şapka vardı ve tüm yüzü ve boynuna attığı atkı minnacık beyaz tüylerle doluydu.

O akşam işte, yatmadan önce duvarda ışıktan basamaklar gördüm: pancurlardan sızan ışık. Yatak örtüsü kayarak yere düşüp de tüm ev halkı gürültüye koşana dek de uyanmadım. Ertesi gün sütlü kahvemi içerken ikide birde garip, çılgılık gibi bir şey duyuyordum. Yvonne'un hıçkırığı olduğunu söylediler. O sabah Yvonne, arka odalardan birindeki ölüyü görmeye gidelim istedi. Annesi, hıçkırığı olduğu için onu oraya gönder-

miyordu. Kâğıttan şapkaya baktım ve bu sabah menekşe rengi olan minimini tüylere. O dakika ölü geldi aklıma. Yvonne diyordu ki: «Ama anne, tanıdık bu ölü, piliç satan ufak tefek yaşlı adam o.»

Yvonne elimden tuttu beni ve götürdü: Korkuyordum, Yvonne'un elini bırakmadım. Ufacık ihtiyar yalnızdı, bir tül örtülüydü. Yvonne ikide birde hıçkırmaktan sıkkın, tabutun çevresindeki bütün mumları söndürmek istiyordu. Birden anesi girdi içeri, kolundan tuttuğu gibi hemen çıkardı onu odadan, ben de Yvonne'un koluna yapışmış olduğumdan ben de onunla birlikte çıktım dışarı.

Büyükannem, yeşil yüreği bana işte o sabah armağan etti. Aradan birkaç yıl geçtiğinde bu anılara yeni olaylar eklendiler.

Bir Arjantin kentindeydim, konserlerimi düzenlemekle yükümlü kişi öyle dangalaklıklar yapmıştı ki, hiçbir şey düzenlenememişti. Bekleme süresince, son sınıfına kadar otellere indim birer birer ve kent dışında tekin olmayan bir mahallede, kiralık bir odada kalan bir arkadaşa kapağı attım. Ana babası bir yatak göndermişlerdi ona, şiltesine razı etti beni. Çok soğuktu, paramın epeyce bir kısmını eski gazete satın almaya harcadım; açıp bir çarşafın üzerine yaydım onları, üzerlerine de emprezaryomun ödünç verdiği paltoyu yaydım. Bir gece korkunç bir çılgılla uyandırdım arkadaşımı; kendi çılgılıma kendim de uyandım ve ayakta yastığımı duvara yaslamaya çalışırken buldum kendimi. Orada bir delik görmüştüm düşümde, bir deli gülüp duruyordu delikten, başında gazete kâğıdından şapkasıyla. Uzun uzun düşündükten sonra Yvonne'un anne-

sinin jandarma biçimi şapkasını anımsadım.

Aradan birkaç gün geçti, kentin merkezinde dertli dertli geziniyordum, yeşil yüreği rehin verip sinemaya gitmek geldi içimden. O gece işte, sinemadan sonra Buenos Aires'teki başka bir arkadaştan borç istemeye cesaret ettim; oldukça borçluydum ona, ama bu kez komşu kentlerden birinde bir konserim hemen hemen kesinleşmişti. Aynı gece Yvonne'un annesinin kâğıttan şapkasını da düşündüm yeniden, ve bu kadının o minimini tüyler ve kâğıttan şapkasıyla böyle ne yaptığını benimkine sormaya karar verdim. Bunu bilse bilse annem bilirdi.

Para gelince, yeşil yüreği rehinden kurtardım, komşu kente gittim. Orada daha işin başından her şey yolunda gitti ve rahat bir otele yerleşebildim. Üç yataklı bir oda vermişlerdi bana: biri iki kişilik, öbür ikisi birer kişilik üç yatak. Kendi başıma bir oda istiyordum, bu odanın zaten bir başıma benim olduğunu söylediler, istediğim yatağı seçebilirdim. Akşam, âlâsından bir yemek yedikten sonra, iki kişilik yatağı seçtim, öteki iki yatağın örtülerini de ona serdim. Eşyalar çok koyu renkli ve eskiydiler, aynalar buğuluydu, ışığı kötü yansıtıyorlardı.

İlk konserimi verdiğim gece, mağazaların kapanmasından önce zamanım oldu biraz, kitap altlarını çizmek için renkli kalemler aldım, daha sonra neler yapabileceğimi görmek için bir de güzel repertuvar. Yemek biter bitmez kitaplarımla büyük yatağa yattım, gelgelelim aklım fikrim sinemadaydı, tutkumu yenemiyordum: Yeniden giyindim ve uzun uzun öpüşen âşık'ların bulunduğu eski bir filmi görmeye gittim. Çok mutluydum, dönüp yatmak istemiyordum, bir kahveye

girdim o zaman, masaların arasında insana alışkın bir devekuşu gezinip duruyordu. Onu seyrederip eğlenirken boyunbağı iğnemi parmakları arasında döndürüyordum, her zaman yaptığım şey, derken devekuşu bir çırpıda yanıma geldi, bir gaga vurduğu gibi yeşil yüreği kaptı elimden ve yuttu. Gözlerim, umutsuzluk içinde, çorabın içinden kayan bir top gibi devekuşunun boynundan aşağı kayan yeşil yüreği izlediler. Onu çekip çıkarmak geçti pekâlâ içimden, ama kahvehanenin garsonu geldi hemen ve:

— Yapmayın sakın, dedi.

— Ama bu aileden kalma bir anı!

— Dinleyin bakın bayım, dedi kahvehanenin garsonu, -arabaları durduran trafik memuru gibi bir elini havaya kaldırarak,- devekuşu çok şey yutmuştur, ama hepsini de çıkarmıştır. Acele etmeyin, yarın ya da öbür gün iğnenizi hiçbir şey olmamışcasına geri veririm size.

Ertesi gün gazetelerde konserim üzerine iki yazı çıktı. Baş sayfadaysa şu başlık: «Piyanistin kalması devekuşuna bağlı.» Makale maskaralıktan başka şey değildi. Aynı gün annemden de bir mektup aldım, Yvonne'un annesinin pudralıklar için tüyden ponponlar, türlü renklerde ponponlar yaptığını yazıyordu. Bir sonraki gün, kahvehanenin garsonu yeşil yüreği getirdi bana ve dedi ki: «Söylemiştim bayım size ben, devekuşu sıradan biri değildir, aldığı geri verir.»

Bir dahaki sefere, bu küçük kasabaya dinlenmeye gittiğimde, oturanları çoğalmış bulacağım belki, kimbilir; bulacağım da, o yeşile çalan eski püskü gazete de olacak kuşkusuz, yeşil yüreğin iğnesiyle gözlerini oyduğum beşizleriyle.

YEMEK ODASI

Birkaç ay boyunca işim, bir yemek odasında piyano çalmak olduydu. Tek bir kişi dinliyordu beni. Çalan benmişim yoksa bir başkasıymış, bunu da pek umursadığı yoktu. Ve ben de kendi hesabıma öyle hevesli çalmıyordum. İşin hoşuma giden tek yanı, her parça arasında, düşüncelerimin alışmadığım bir biçimde gelişmesini sağlayan bir ara verilmesiydi.

Her şey bir öğleden sonra Piyanistler Derneği'ne gitmemle başlamıştı. Dernekteki kimseler bana oralardaki orkestralarda sık sık iş bulurlardı, daha geçenlerde benim çalacağım bir konser düzenlemişlerdi.

O öğleden sonra işte, derneğin başkanı bir kenara çekti beni:

— Dinle bak, senin için küçük bir işim var. Öyle fazla bir şey değil, -bunu söylerken yüzü anla artık gibilerden bir anlam almıştı- yine de senin için iyi bir gelecek olabilir. Zengin bir dul, haftada iki kez kendisine müzik çalınmasını istiyor. Birer saatlik iki seans, her seansa Ellişer pe-so.

Sözünün burasında, konuşmayı kesti ve bitişik odadan çağrıldığı için gitti.

Bu kadar aza çalışmak istemediğimi sanıyordu kuşkusuz, bu yüzden önerisini şakaya getirmişti, yine de beni kesinkes razı etmek istedi-

gi belliydi, iş önerileri çok azalmıştı çünkü o günlerde, çıkacak ilk işe sarılmam yerinde olurdu.

Önerisinin beni ne denli hoşnut ettiğini yürekten açıklamak isterdim ona, gelgelelim bunun açıklanması zor olacaktı benim için, o da niçin bilinmedik evlere girmek gereksinmesi duyduğumu ölse anlayamayacaktı.

İçeriden döndüğünde kıvanç içinde yüzüyordum, öyle ya, dul, konserimden konuşulduğunu duymuştu besbelli ya da gazetelerde adıma ya da resmimi görmüşü.

— Beni özellikle adımla mı istetti?

— Hayır, bir piyanist sordurdu.

— Klasik müzik için mi?

— Bilemeyeceğim. Onu orada anlayacaksın.

Bayan Bebek diye soracaksın.

Ev birkaç katlıydı, mermerden balkonları vardı. Girişteki ince uzun hol alışılmamış boyutları ve mermerleriyle daha görür görmez çarptı beni; balkonlardaki mermerlerden daha ince, anlatılmaz bir renkteydiler, oradaydılar, ama başka yerde yaşıyor gibiydiler.

İç avluya açılan kapıların yontulu camları bana bakıyorlardı, ahşap kısım çok azdı kapılarda ve kalçaları yere yakın, gerdanlarını açmış hanımlara benziyorlardı; ince perdelerin ardında gecelikleriyle kadınlara da mı rastlardı yoksa insan? Yüksek kapıların arkasında, neredeyse bir palmiye boyunda bir fulya ağacı görünüyordu.

Zili çalmamın üzerinden bir an geçti geçmedi, avlunun dibinde iri bir kadının belirdiğini gördüm. Gelip kapıyı açana dek dudaklarının arasından sarkan şeyin bir sigara olduğuna inandım.

ramadım kendimi.. Selâmsız sabahsız sordu: «Piyaniistler Derneği tarafından mı geliyorsunuz?»

Karşılığımı vermemle kapıyı ardına kadar açması ve dönüp, peşimden gelin gibilerden yeniden avluya doğru yürümesi bir oldu. Ağzının anısı gözümünden ayrılmamıştı henüz: etli dudaklar ve konuştuğunda sallanan yanar sigara. Avlunun bir köşesine götürdü beni, ince uzun holün hiçbir yanı görünmüyordu oradan. Gözkapaklarıyla işaret ettiği koltuğa oturur oturmaz sordum:

— Bayan Bebek siz misiniz?

— Bayan Bebek sizi duysaydı, ikimizi de kapı dışarı ederdi. Ama, dert etmeyin, her şey ayarlanmıştı.

Yemek odasına girilen kapıyı açtı. Kapının camlarında leylekli bir manzara resmi vardı. Kadının başı camın bir köşesine ulaşıyordu, öteki köşede de başka bir baş vardı, gagasında balık, bir leyleğin başı.

Rönesans çağı İtalyan fayansları ve bitkilerle dolu koskoca avluyu seyrediyordum ki, sarışın kadın elinde meyve dolu bir tabakla çıkageldi. Koltuğumun yanında bir iskemleye oturdu, tabağını bitişik iskemleye yerleştirdi. Sonra dedi ki:

— Gecikmeyecek. Her döndüğünde zili çalmaya alıştırdım onu. Kapıyı açık bırakırsa onu soyarlar diye anlattım.

Konuşmak istiyordum ama sesimi bulamıyordum; cebimin dibinden bulup çıkaracaktım onu sanki, biraz zaman gerekliydi.

— Çok zevkli doğrusu.

— O zevk onun değil. Bir doktorun eviydi burası. Kızı ölünce herşeyini ona sattı.

Sigarasının külünü tabağa silkeledi, tabak düşecek sandım.

1 — Doktorda olmayan bir bu piyanoydu. Ona çok gözyaşı dök-türdüğü halde, piyanoyu alan odur.

Gözlerimi açarak baktım ona, ağzım da açık mıydı, kimbilir. Dinleme biçimimi beğenmiş olacak, başlangıçtaki o küçümseyici uzun suskunkluktan sonra evin hanımının gelişine kadar susmak nedir bilmedi. Ona en çok esin veren, Bayan Bebek'e dokunan her ne varsa oydu: Başka bir şeyden sözetmeye başlasa bile, belki de farkına varmaksızın, sözü dönüp dolaştırıp usulca aynı konuya getiriyordu. Sordum ona:

— Bayan Bebek de sizin gibi iri midir?

Güldü.

— Buraya geldiğimizde, tüm aynaları alçaltmak zorunda kalmıştık. Ve eğilmek zorunda kalan benim şimdi.

Birdenbire, nereden aklına estiyse, piyano öyküsüne döndü yeniden.

Ağır ateşte tıklar tıklar pişen bir şeydi de sanki kaşıkla şöyle bir karıştırıyordu şimdi.

— Öyle, çok gözyaşı dök-türmüştür bu piyano ona! Onu kendi nişanlısı çalsın diye almıştı. «Bebek» diye bir tango bestelemişti adam bizimkine. Derken, Buenos Aires'e gideceği bir akşam, limana kadar geçirilmek istememişmiş meğer, yine de gitmeye karar verdi bizimki ve ikimiz kalkıp gittik. Rıhtıma geldiğini gördüğümüzde, bir başkasının kolundaydı ve geç kaldıkları için koşarak çıktılar merdivenleri.

Düşeceğini sandığım için табаğı tutacak oldum. Anladı ve korkmamamı söyledi; tam o sırada da zil çaliverince табаğıyla birlikte koşarak

gitti ve yeniden leylekli manzaranın içine gömüldü.

Biraz zaman geçti geçmedi, giriş holünün dibindeki kapının ardında mor bir leke gördüm. Sabırsız tırnaklar camı tıkırdatıyordu. İri kadın açtığında küçük bir kadın girdi ve hemen kasaptan sözetmeye başladı. Yeni gelenin bir gözü bana bakıyormuş gibime geldi; yandan görüyordum onu; oldukça yaşlı olmasına karşın çirkin görünmüyordu; yine de ağır ağır bana doğru döndüğü ve onu tam karşıdan görmeye başladığım anı hâlâ anımsıyorum; öyle zayıftı ki cepheden görülen kimi evler geçildiğinde bir dar açıyla sona ererler hani, enleri yoktur, öyleydi işte. Bu yüzde yalnız profil vardı o kadar; karşıdan bakıldığında gözlerin orada genişliyordu az bir şey; herbiri kendi havasında gözler, sol karşıya bakarken, sağ sağa doğru bakıyor. Bu yüzün darlığının acısını çıkarmak için Bayan Bebek, türlü renklerin seçildiği saçlarını karşılıklı sarp tepeler halinde kabartmıştı: siyah, kumral, kestane-nin tonları ve kirli beyaz birkaç tutam. Tümünün üzerine taç gibi kurulmuş, bütün bu renklerden birer örnek taşıyan bir bileşim, küçük bir de topuz.

Bana doğru ilerledi ve konuşmaksızın birbirimize baktık; avluyu geçtiği süre boyunca da yine öyle.

— Piyanist siz misiniz? Buyurmaz mısınız?

Sarp tepeleri yemek odasına doğru yöneltti. O saçtan görkemli yapıya karşın balığı yutan leyleğin ayaklarına erişebiliyordu zar zor. Büyü-k masanın önüne sıralanmış iskemleleri çektiğimizde gürültü bir kükremeye yankılandı.

Mobilyalarıyla kararmış ve zayıf bir ışıkla zar zor aydınlanan bu yemek odasının kendine özgü bir sessizliği vardı. Bu kadın onu bozmakla yazık etmişti: «Ailemde... -gözleri oynuyordu, ikisinden hangisi bana bakıyor bilemediğimden, hangisine bakacağımı kestiremiyordum- ailemde, müziğe her zaman saygı duyulmuştur. Ve ben de, bu evde haftada iki kez öyle olmasını istiyorum.»

Tam bu sırada içeriden çağrıldı, kasap gelmişti. Boynuna birkaç kez dolandıktan sonra kemerinin sağ yanında sona eren altından büyük bir zinciri sallayarak kalktı yerinden.

Büfenin üzerine oval iki tepsi yerleştirilmişti. avluya bakıyordu tepsiler ve avludan az sonra yemek odasında kalacak olan tek ışığı alıyorlardı. Duvardaki bir tabloda beyaz balıklar vardı bir de. Masanın üzerindeki, yeşili henüz seçilen örtüyü ovuşturmaktan avucum uyuşmuştu.

Bayan Bebek dönüp geldiğinde görüşmeyi kısa kesmeyi denedim:

— Ne tür müzikti dileğiniz?

— Nasıl ne tür müzik? Herkesin çaldığı müzik, moda neyse o.

— Pekâlâ. Piyano denenebilir mi?

— Denemiş olmanız gerekirdi.

— Nerede?

— Arkanızda. Görmediniz mi?

— Hayır bayan; pek aydınlık değil.

Piyanonun olduğu köşeye ayaklı bir lâmba yanaştırdı. Ayağı takılır gibi oldu, söylendi biraz. Prizi bulduğunda, ışık küçük bir piyanonun kiraz rengini aydınlattı. Denedikten sonra ikinci bir «Pekâlâ» dedim, ve sormayı akıl ettim nasılsa:

— Parçalar arasında bir ara bırakmalı mıyım?

— Ne demek istediniz?

— İki parça arasında ne kadar süre olsun isterdiniz?

— Japon kahvesinde olduğu kadar.

Son bir «Pekâlâ» diyerek belirlenen güne kadar izin istedim.

İlk kez çalmaya gittiğim öğleden sonra, Bayan Bebek bir önceki sefer gibi evde değildi. İri kadın yemek odasına götürdü beni ve hoşbeşe başladı. Adı Philomène'miş ama çocukluğundan bu yana Dolly diyorlarmış; o yılların bir filminde kendini suya atan bir talihsizin adıymış bu. Daha sonra anlayabildiğim kadarıyla, ne o ne de evin hanımı, Dolly'nin İngilizce küçük bebek demek olduğunu biliyorlardı. Ve, bilmiyorum neden, onların bunu öğrenmemelerini yeğ tuttum. Sözlerimi bitirmeden Bayan Bebek'in bir erkek kardeşinden sözetti. Bayan Bebek onun «bir yer» edinmesini sağlamıştı, «doğru dürüst davranması» nı sürdürürse Prado'da, yine kendisinin olan büyük bir villanın yanındaki küçük evi vasiyet edecekti ona.

Benim yine avucumun içi uyuşmuştu, bitişikteki iskemlenin kabartmalı derisini ovuşturmuşum çünkü.

Bayan Bebek kapıyı çaldığında iskemlemi piyanonun önüne götürdüm, partiyonları nota yerine yerleştirdim ve başlamaya hazır, onu bekledim. İçeri girer girmez, elini sol yanına götürdü ve zincire asılı küçük bir saat çıkardı oradan; bir

süs köpeğini kalın bir zincire bağlamışlar gibi aşırı bir şeydi bu. «Başlayabilirsiniz,» dedi bana. Sonra masanın öbür ucuna oturdu ve onun da aklına, benim gibi, eliyle örtüyü ovuşturmak geldi.

Bir tango çalmaya başladım ve tangoyu bitirmeden koca kazık çıktı ortaya piyanonun sesini bastırmak için bağıra bağıra konuşuyordu:

— İbrik nerede, Bebek?

Bebek, olayları çok daha başka bir biçimde düşünüyordu oysa; müzik yaptırttığını düşünüyor-
du bir kere, ve parasını sayıyordu onun; tiyatrodaki salt kendisi için bir piyes sahneletmesi gibi bir şey, ciddi bir şey, öteki de kalkmış gösteriyi bozduğu gibi, evinde egemen olmasını istediği ağırbaşlı ve seçkin havayı da çiğniyordu! Öfkeyle söylendi:

— Buraya bağırarak gelme, müziği de kesme sakın.

Koca kazık gerisin geri döndü ve çıkıp gitti. Ne var ki Bayan Bebek hemen o dakika yeniden seslendi ona.

— Dolly!

Ve öbürü karşılık verdi:

— Efendim Bebek?

— İhlamuru hazır et. İbrik banyoda.

Tangoyu bitirmiştım; mobilyaları seyrediyor ve doktoru düşünüyordum. Bu evde aceleyle terkedilen kutsal bir mezarmış gibi bir şey vardı. Bu kadınlar arkadan girmişlerdi buraya ve anıları kirletiyorlardı. Servis masasının üzerinde açılmış bir ihlamur paketi vardı ve camlı bir büfenin içine en bayağısından bir şarap şişesi ko-

yabilmek için kristal kadehleri bir köşeye itip yığmışlardı.

Dolly, kendisinden isteneni sessizce getirdi; bir «ağır vals» çalmaya koyuldum ve kimse konuşmadı artık. Bayan ıhlamurunu yudumluyor, avluyu seyrediyor ve tepsiler gibi günün son ışıklarını üzerine çekmekten başka şey yapmıyormuş gibi duruyordu. Ayaklı lâmbayı yakmalarını istemedim. Ezbere bir şeyler çalıyor ve aralarında işlerimi düşünüyordum. Bayan Bebek müziği dinlemiyor gibiydi, dahası ıhlamur fincanını da bırakmış, ellerinden birini masanın üzerine koymuştu.

Daha sonraki seanslarda, ıhlamur önceden demlendi. Ve Bayan Bebek daha bir iki yudum alıp, ben ilk tangoları çalarken dalıp gitti ve ben de işlerimi düşündüm.

Bu evde çalışmaya başlayalı bir ay kadar olmuştu ki ıhlamur olayı yenilendi. O öğleden sonra, işte bayan Bebek beni biraz sinirli karşıladı ve beni bitişik odadan da pekâlâ dinleyebileceğini söyledi. Hemen ardından da Dolly'yi çağırarak ıhlamuru hazırlamasını, ibriğin de banyoda olduğunu söyledi. Dolly döndüğünde Bayan Bebek yemek odasında değildi ve Dolly hemen yararlandı bundan:

— Nişanlısı bir başkasıyla gideli tam iki yıl oluyor bugün. Suyuna gitmeni öğütlerim sana.

Dolly'nin benimle böyle yüzgöz oluşu, dahası senli benli konuşması canımı sıkmişti; odadan çıkıp gittiğinde ona çıkışmaya hazırlanıyordum tam. Dolly güzel havayı bozan sâgnaklar gibi ikide birde çıkageldi o öğleden sonra.

Birkaç gün sonra Piyanistler Derneği'nden çağırdılar, başkan dedi ki: «Bayan Bebek başka bir piyanist istemeye geldi. Senin hüzünlü biri olduğunu, çaldıklarının insanın içini açmadığını söyledi. Ona, 'Derneğimizin bir numaralı piyanisti odur yine de hanımefendi,' dedim, repertuvar değiştireceğini, daha canlı bir şeyler çalacağını söyleyerek razı etmeye çalıştım onu.»

Cesaretim kırılmıştı. Ertesi seansa gitmek için kendimi zorladım iyice, orada 'daha canlı' çalmak için zorlanmayacaktım yalnızca, Dolly'ye bundan böyle benimle senli benli olmamasını söylemek de vardı işin içinde. Neyse ki beklenmedik şeyler çıkageldi. Bayan Bebek'in erkek kardeşi oradaydı, ziyarette, meğer, önceden tanıdığım biriymiş. Fırladığı gibi kalktı yerinden, elini uzattı bana:

— Nasılsınız üstat? Kutlarım sizi. Konseriniz çok başarılıymış. Gazetelerde resimleri, makaleleri gördüm.

Bebek her yönde dolaştırıyordu bakışlarını, her biri ayrı bakan gözleriyle topumuza meydan okuyor denebilirdi. Sözlerimizi keserek bitirdi işi:

— Nasıl? Sizin gazetelerde adı geçen biri olduğunuzu söylemedilerdi ki bana.

Erkek kardeş söze atıldı hemen:

— Öyle, öyle elbette. Bir keresinde üstelik aynı gazetede çıktık, bir sütun farkla; beni kulüp sekreterliğine atadıklarında hani.

— Ve başkan da seni kutlamıştı değil mi, diye pohpohladı Bayan Bebek kardeşini, Gel! diye ekledi. Başımı önüme eğmiştim, karanlık yemek odasından, önce mor bir giysinin ardından az bir

şey geride, erkek kardeşin siyah pantolon paçalarının çıktığını gördüm. Erkek kardeşle tanıştığımız kahveyi, bir ara piyano çaldığım o kahveyi düşünmeye koyuldum. Ona Örümcek demelerinin ve buna katlanmasının nedenini, niçinini bilemiyordum. Ve şimdi, Bayan Bebek'i mor giysileriyle, bu çocuğun öyküsüne yerleştirmeye çabalıyordum. Onun hakkındaki yakıştırmacama katılmakta gecikiyordu ve bu işi başka bir güne bırakmak çok daha iyi olacağı halde, Örümcek üzerine bildiklerimi, bu kez işe bir de bu kızkardeşi katarak silbaştan ele almaktan alıkoyamıyordum kendimi. Öte yandan bu öyküye katılmaya can atan sanki oydu, kendisi, tıkabasa dolmuş bir otobüse zorla binmek istiyor gibi.

O dediğim kahve bir birinci katın çıkma balkonlarının altında ağaçların ardına gizlenmiş. Girmeyi kafasına koyan her kimse daha kapıda durdurulurdu. Elini köhne bir kömür ütüsü gibi kara ve büyük kapı kulpuna koymaya görsün, kulp hiçbir direnç göstermeksizin o yana da, bu yana da döner dururdu. Kapı sanki alay ediyormuş gibisine gelirdi insana. İçeride, camın orarlarda biri varsa, olur a, koluyla, «İtin.. kuvvetlice itin...» gibilerden işaret edebilirdi size. O zaman işte, protesto eden, ama başeğen kapıya omuz vurduğunuz gibi girerdiniz içeri. Ve girip de arkanızı döner dönmez kendiliğinden kapanarak öcünü alırdı.

İçeride olan ışığı da sigara dumanı yutardı, giysilerin çoğunun rengini de. Bizim çaldığımız —üçlüydük, bir keman, bir flüt, bir de ben— asma katı tutan küçük kolonlar da zar zor seçilirdi dumandan ve balkonumuzu tavana kadar yük-

selten o dumanmış gibi gelirdi insana. Göküzü-
nün görevlileriydik sanki, duman bulutlarının
ötesinden, hiç de oralı olmayan aşağıdakilere
müziğimizi sunuyorduk. Bir parçayı bitirmeye
görelim, konuşmaların gürültüsü üzerimize ka-
panırdı yeniden. Sesli bir mırıldanma, tekdüze
ve kıssa rahatlatıcı. Asma kadın korkuluğuna
oturur, mırıldanmaların üzerine eğilinirdi ve göz-
ler sürüyle şeye dikili, bütün bu zaman içinde ne
yapılabilirdi, merak ediyorum. Bakardık, o ka-
dar; mermer masaların beyaz çemberlerine nasıl
eğiliyor başlar ve küçük bir siyah leke olmuş
kahveleri, yüzlere kadar nasıl yükseltiyor eller,
ona bakardık. Garsonlardan biri uzağı göremez-
di, kalın kalın camların ardında dolaşırdı orta-
lıkta; falan ya da filan şeyi bulabilmesi için ağır
ağır hareket etmesini gerektirirdi genellikle bu
camlar; burnu tam yönü göstermeden önce saila-
nan pusula iğnesi gibi sağa sola kımıldardı hep.
Bir eliyle tepsiyi taşır, öbürüyle kalabalığın ara-
sında sağ solu yoklaya yoklaya ilerlerdi. Boşan-
mış, sonradan yine evlenmişti, küçük yaşta sü-
rüyle çocuğı vardı. Adalar arasında dolaşan,
her yere yanaşarak ısmarlananları limanları bir-
birine karıştırarak boşaltan küçük bir vapurmuş
gibi seyrederdik onu.

Bütün bunlar akşama doğru olurdu. Sıra ye-
mek öncesi bir iki kadeh içmeye geldiğinde her
şey bambaşkaydı: Bunun nedeni, akşam değil de
öğleden sonranın geç saatleri olması değildi, otu-
ranların başka kişiler olması ve çeşitli içkiler iç-
mesiye hiç değil. Bu saatte kahvehanenin üze-
rindeki politika kulübünden birileri gelirdi. Dip-
teki iki masaya otururlardı, hemen hemen tümü

Örümcek'in arkadaşı ya da hayranıydılar. Onunla çene çalabilmek için tezgâhın arkasında kokteyllerini hazırlamasının bitmesini beklerler, öyle uzaktan seyrederdilerdi onu. Ve işte o zaman ancak, Örümcek'in ceketinin, gömleğinin ve dişlerinin beyazını ısıtan çok kuvvetli bir lâmba yakılırdı. Tüm bu beyazın üzerinde boyunbağı, kaşları, gözler ve saçları en güzel bir siyah renkte seçilirdi bir bir. İkisinin arasında yüzünün uyumlu rengi vardı; zeytin yeşiline çalan ve kimi yerlerde az bir şey koyulaşan, traş edilerek birer ayakkabı bağı kadar bırakılmasalar kimbilir ne olacak işte o kaşların üzerinde özellikle. Tüm bu tören boyunca yüzünde hiçbir yer kıınıldamaz mıydı ne; bir şişeyi ne zaman alıp ne zaman bırakacağı da kestirilemezdi pek öyle; görüş, bir nesneye hareket verdiği anla, nesnenin ona uyum sağladığı anı birbirinin üzerine oturtamazdı. Şişelerin, bardakların, buz parçaları ve süzgeçlerin kendilerine özgü yaşamları var denebilirdi, özgür bir düzende yetiştirilmişlerdi sanki; o an başeğmişler ya da eğmemişler farketmiyordu; sorumluluklarını biliyorlardı ve her şey zamanında oluyordu. Gözlerin rastlaşma anına olan arsız susamışlıklarını giderebilecekleri tek an, Örümcek'in canlılıkla karıştırıcıyı salladığı andı. Tam o sıralarda işte, dipteki masaların yanından geçtiğim bir gün masadakilerden birinin şöyle dediğini duydum: «Bu işte, sağlam adam olduğunu gösterir.» Örümcek, hangi kokteylin hangi anda hoşla gideceğini iyi bildiğinden öncesinden bir sürrü kadeh hazırlardı. Karıştırıcıyı salladıktan sonra aynı bilek hareketiyle bardakların arasında bölüştürürdü sıvısını, ve öyle bir ölçülü yapardı

ki bunu, doğanın gizlerini düşünmeye kaptırırdı kendini insan; her damla, camdan yapılmış çitin içine, sürüye katılan hayvanın uysallığıyla girerdi. Karıştırıcının ilk yükünü boşalttıktan sonra, koyu türden olabilirdi bu yük çoğu kez, beyaz türden bir başkasını hazır eder ve yine aynı biçimde boşaltırdı onu da. Ve o zaman işte, hepimizin beklediği an gelip çatardı. Örümcek, uzun saplı bir kaşık alır eline, çeşitli içki ailelerini hızla döndürür bırakırdı ve hiç beklenmedik bir şey olurdu o zaman: Her kadeh ayrı bir şarkı tutturur ve kendiliğinden bir müziktir başlardı. Önceden kestirilemeyen, görünürde birbirine eş, ama her birinden ayrı bir tını çıkan kadehlerin, o gün nasıl sıralandığıydı.

Derken, Örümcek'in siyah ve hafifçe bele oturmuş ceketini, madenden yapılmış gibi sert ve dümdüz kenarlı şapkasını giydiği görülürdü. Barın öte yanına geçer ve patron kendi eliyle, dost ve hoşgörülü, bir içki sunardı ona. «Politikacı» lar çıkmış olurlardı çoktan ve o, onları Kulüp'te bulurdu.

Düşündükçe çok şeyler anımsıyordum: Örümcek'in bir nişanlısı vardı bir ara, baloya gitmek için izin istemişti ondan; Örümcek izin vermemiş ama kız yine de kalkıp gitmişti. Haber Örümcek'in kulağına gelmekte gecikmemiş ve nişan bir patırtıyla son bulmuştu. Bir öğleden sonra kız kahvehaneye geldi, Örümcek garsonlardan biriyle dışarı çıkarttırdı kızı: Çok geçmeden, kızın zehir içtiğini duyduk.

Önceleri iyi dosttuk o ve bizler ama bir gün baktık ki selâmı sabahı kesti. Çaldığımız asma katın rampasında bir dizi ampul vardı ve açılış

parçasına başladığımızda onları yakmakla görevli olan oydu. Bir gün, keman, Örümcek'in lâmbaları, daha ilk akor çalındığında yaktığını keşfetti. O zaman işte, onu dalgaya getirmek için, hepimiz birlikte ilgisiz bir akora başladık bir akşam. Akorun başlamasıyla ışıkların yanması oturanların dikkatini çekti ve bir iki kişi bizi alkışlayacak oldu, derken Örümcek'in tezgâhın arkasında öfkeyle bir o yana bir bu yana dolaştığını gördük, öte tarafa atlayacak gibi nerdeyse. O andan sonra bizi bir daha hiç selâmlamadı. Uzun bir zaman sonra, artık o kahvehanede çalmadığım sıralar yolda gördü beni, gülümseyerek geldi bana doğru ve yeniden dost olduk.

O öğleden sonra da, alacakaranlık yemek odasında, gitmeden önce konuştu benimle:

— Kuşkunuz olmasın sakın, bu evdeki çalışmanız güvenlidir.

İyi ki o konseri vermişim. İşte sonuçlarından biri. Yine de başka bir kuşkum vardı, biliyordum, ama ne olduğunu anımsayamamıştım birden. Sonunda buldum: Dolly senli benli olmamalıydı benimle. Ve işte elini uzatmış geliyordu karşıdan. Ayaklarının ucunda koşarak gelmişti. Ve elini sıkmaktan başka şey yapamayacağım ortadaydı. Dedi ki o zaman: «Gözün aydın!» ve geldiği gibi koşarak gitti.

Daha sonraki seanslarda Bebek, ıhlamurunu içmek için gelip sessiz sedasız oturdu yemek odasında, ben de kafam rahat, işlerimi düşündüm durdum. Örümcek kızkardeşinin evindeki durumumu sağlamlaştırdıktan sonra Bebek, düşün-

celerimi yarıda kesmeden duruyordu öyle uzun süre. Demlikteki su soğuyana dek ıhlamur içiyor, sonra da her biri ayrı yöndeki gözlerini birer noktaya dikerek o da anılarını seyre dalıyordu. Bir akşam yemek odası iyice karardığı ve seans sona ermek üzere olduğu bir sırada, Bebek benimle konuştu. Ben o anda binlerce fersah ötelerydim ondan. Sözcükleri gelip de bana çarparak sessizliği bozduğunda irkildim birden, piyanoya vurmuşum ayağımla; kasa yankılandı ve Bebek bayağı bir kahkaha attı.

— Çaldığınız tangonun adını sormak istiyordum, dedi.

Birden tangonun adını söyleyecek oldum, derken nişanlısının gidişiyle bu ad arasında bir bağlantı kurabileceğini düşündüm, öyle ya «Gittinse... Güle güle...» ydi tangonun adı. Lâmbayı yaktım, notayı kendisine götürmek için ayağa kalkacak oldum, ama ne yapacağımı kestirdi, hemen durdurdu beni:

— Yok, yok, adını söyleyin yalnızca.

Boğukça bir sesle söyledim adını, tekrarlattı nedense ve cıyıkladı birden:

— Aman Tanrım! Ne kaba saba bir şey bu.

Bu adın onu kötü anılara döndürmesini istemiyordum, istemiyordum ama, başkalarının bahtsızlığı çekiyordu beni nedense ve konserimden beklediğim şeylerden biri de bilinmedik evlere girmemi sağlayarak yeni ilişkiler kurmama olanak yaratmasıydı.

Bir öğleden sonra bu kadının acıklı yaşamını düşünürken loş yemek odasında ağır bir yahni kokusu duydum. Dolly'ye söyledim bunu:

— Bu koku ne böyle? Yemeği neden kaldır-

mıyorsunuz? Bu kadar güzel bir yemek odasında... yazık doğrusu.

Kızdı:

— Yahni, yemek odası kokusu değil mi yani? Salona mı koyaydım?

Büfenin üzerinde, mavi emaye bir tencere içindeydi, üzerinde beyaz bir tülbent. Sözlerini tamamlar tamamlamaz çıkıp gitti Dolly, ama gitmesiyle dönmesi bir oldu:

— Anladım, senin canın yahni istiyor.

Şiddetle karşı çıktım. Gelgelelim o sesimi bastırmak için, Sssss! Ssssss! diyor, bir yandan da ellerimi yakalamaya ' çalışıyordu. O ellerimin peşinde, ben onları kaçırarak, havada türlü şekiller çiziyorduk ve al basmış yüzümde dört elimizin rüzgârını hissediyordum. Benimkileri arkama kaçırdım sonunda ve Dolly'yi dinlemeye razı oldum.

— Dinle, gece saat onda, arka sokaktan gelirsin; mutfağın küçük penceresine karşı kalın dallı bir ağaç vardır. Ön kapıdan sokamam seni, dedikodu olur; nişanlım var, evlenmeyi düşünüyorum.

Sözlerini kesmek istedim, ve ellerimin birini kaptırdım ona.

Olanca gücümle çektim gerisin geri ve yaptığımın ne kadar ayıp bir şey olduğunu düşünürken tam, o başladı yeniden.

— Ağaca tırman, içeri girersin; saat ondan önce gelme sakın ha; yanında bir şişe de şarap, yahnin hazır, bayram edeceksin, bayram.

Konuşabildim sonunda:

— Ya Bebek bizi duyuyorsa? Bir tabak yahni için işimi kaybetmeye değer mi?

— Dokuz buçukta Bebeği yatırmış olurum ben, üstünü başını çıkardığının farkında bile olmaz.

— O kadar ağır uykusu var demek?

Dolly kahkahayla gülmeye başladı; ardından oturdu, ayaklarını kırmızı ayakkabılarından çıkararak sandalyesinin bacaklarına geçirdi:

— Sen daha çıkar çıkmaz içmeye başlar; yemekte devam, yemekten sonra da hadi bakalım, iyice «gittiğinde,» yatağa taşıyım onu.

Bana değil de başıma baktı Dolly, son derece neşeli, anlattı:

— Şu yapılacak, bu yapılmayacak diye sürüyle öğüt çeker, öyle; kendisini görmeye gelenlere, dahası kardeşine bile neler söylenecek, neler söylenmeyecek anlatır birer birer, ondan sonra da domuz gibi sızar kalır.

Başımı önüme eğdim, o susmuyordu:

— Hadi bakalım, karar ne? Yahniyi yemeye geliyor musun, gelmiyor musun?

Tutar yanı olmayan mazeretler yaratmaya başladım; en beteri ağaçtan düşebileceğimi söylemem oldu; anladı, ağzının kenarını ısırды, ayakkabılarını giydi yeniden ve gözden kaybolacağı sırada kesip attı:

— Hadi, hadi, daha hammışsın sen.

Bunun üzerinden pek fazla geçmeden, bir öğleden sonra kapıyı Dolly değil, çizgili yelek giymiş favorili bir uşak açtı. İşime son verildiğini bildiren bir kartla, birikmiş olan alacağımı tutuşturdu elime.

İşsiz güçsüz uzun bir süre izledi bunu. Dolly'yi görürüm diye ağaca tırmanacak oldum neredeyse.

Bir sabah, gayet kötümser, başarısızlıklarımı düşünüyordum bir bir. Konser para getirmediği gibi beklediklerimin hiçbirini verememişti bana; bilinmedik evlere girebilmek için yeni ilişkiler bile; tek yeni ev, loş yemek salonu olan o ev olmuştu ve Bebeğin içtiğini öğrendiğimde bir felâketin kokusunu alır gibi olmuştum; Dolly'ye gelince, sorunları olan bir kadına benzemiyordu öyle. Prado'nun daracık yolu boyunca ellerim arkamda bütün bunları düşününce düşünce dolaşırken birinin avucumu gıdıklamasıyla toparlandım. Döndüm baktım, Dolly.

— Evin önünden geçerken gördüm seni, koştum peşinden.

— Hayrola? Bebek'in yanında değil misiniz artık?

— O mu? Beni kolay kolay unutamaz o. Bir öğleden sonra dedim ki ona: «Birini arayın benim yerime, çünkü ben yarın gidiyorum» dedim. «Ne-
yin var yine?» dedi, «Yine bir şey mi yaptım sana?» O zaman dedim ki: «Yook,» dedim, «bir şey yapmadınız, ama ben evleniyorum... kardeşinizle.» Bir titremedir sardı her yanını, ağzından köpükler geldi. Çünkü daha o sabah küçük evi kardeşine bağışlamıştı.

Yeniden yürümeye koyulmuştuk. Gelgelelim Örümcek'ten sözedince, durup yüzüne baktım. Elimi tuttu o zaman, dedi ki:

— Gel, küçük evimizi gör. Bu saatte Örümcek bürosundadır hep.

Elimi kurtardım:

— Yoo, başka bir gün.

O zaman işte, hani ağaca çıkmak istemediğim günkü gibi öfkelen-di ağzını büzerek:

— Hadi sende, dedi, piyanist parçası.

BALKON

Yazları gitmeyi sevdiğim bir kent vardı. O mevsimde işte, hemen hemen tüm bir mahalle deniz banyolarına giderdi. Böylece bomboş kalmış evlerden biri, iyice eskilerden kalma bir evdi; otel yapmışlardı orayı, yazın gelmesiyle birlikte ev bir hüznülenirdi; en iyi ailelerini yitirirdi birer birer ve hizmet görenlerden başka barınan kalmazdı içinde. Arkasına gizlenip de haykıracak olsam çılgılığım sarmaşıkların arasında sönüp giderdi.

Konserlerimi verdiğim tiyatroya da az kişi geliyordu; sessizlik kaplamıştı her yanını, onun piyanonun büyük siyah kapağı üzerine yayıldığını görüyordum. Sessizlik müzik dinlemeyi seviyordu; son tınıya kadar dinliyor ve sonra dinlediğini düşünüyordu. Kararı bekletiyordu kendini, ama bir kez başeğmeye görsün, seslerin arasından koskocaman kara kuyruğuyla bir kedi gibi geçerek onlara istek aşıliyordu.

Bu konserlerden birinin sonunda yaşlı çekingen bir bay gelip selâmladı beni. Mavi gözlerinin altından gözkapaklarının kırmızı içleri görünüyordu; enli alt dudağı yarı açık ağzını bir locanın kenarı gibi sarmıştı çepeçevre. Sönük bir ses çıkıyordu bu ağızdan, yakınma ve baskı dolu bir soluğun araladığı sözcükler yavaşlamışlardı. Uzun bir aradan sonra şöyle dedi bana:

— Kızımın müziğini dinleyemediğine üzülüyorum.

Neden bilmem, kızı kör falan olmalı diye düşündüm, sonra bunun, duymasını engellemeyeceği geldi aklıma, sağır olmalıydı öyleyse ya da yoktu. Ölmüş olmasın, dedim kendi kendime. Öyle ya da böyle, o gece mutluydum; bu kentte her bir şey ağırdı, gürültüsüzdü ve yaşlı adamla yeşilimsi yansıyan alacakaranlıkta yürüyordum.

Birden -son derece nazlı bir şeye özen göstermesine- ona doğru eğildim ve sordum:

— Kızınız gelemiyor mu?

Kısa ve şaşkın bir «yaaa...» dedi; durdu, yüzüne baktı ve şöyle dedi:

— Öyle işte, evet öyle, çıkamıyor; tahmin ettiniz. Ertesi gün çıkması gerekeceği düşüncesiyle yatmadığı geceler oluyor. Erkenden kalkıyor o sabah, büyük bir telâşın tutsağı, her şeyi hazır ediyor, sonra vazgeçiyor ondan. Bir koltuğa oturuyor ve tamam, çıkamıyor bir daha.

Konser halkı tiyatroya doğru giden sokaklarda kayboluverdi bir anda, biz bir kahveye girdik. Yaşlı adam garsona işaret etti, küçük bir kadehte koyu renkli bir likör getirdiler hemen ona. Pek az zamanım vardı ona ayıracak, yemeğimi dışarıda yemek zorundaydım. Dedim ki ona:

— Çıkamaması üzücü bir şey. Hepimizin gezmeye, eğlenmeye gereksinmemiz vardır.

O, küçük kadehini tümü bir türlü ıslanmayan o kocaman dudağa dayadıktan sonra açıkladı:

— Eğlenmesine eğlenebilir. Eski bir ev aldım, ikimize fazla büyük ama, iyi durumda. İçinde havuzlu bir bahçesi var, onun odası bir camekândan

sokağa bakıyor; hayatını bu camekânda geçirdiği söylenebilir neredeyse. Kimi zaman bahçede dolaşır, bazı geceler de piyano çalar. Dilediğiniz zaman bize yemeğe gelebilirsiniz, çok memnun edersiniz beni.

O anda anladım; yemeğe gideceğim ve piyano çalacağım günü kararlaştırdık.

Yaşlı bay bir öğleden sonra güneş henüz yükseklerdeyken beni almaya, otelime uğradı. Uzak-tan, yolun köşesinden kış balkonunun yerini gösterdi. Birinci katta bir balkondur bu. Otların arasına gizlenmiş küçük küçük heykellerin ve bir havuzun bulunduğu bahçeye büyük bir kapıdan giriliyordu. Bahçe çok yüksek bir duvarla çevriliydi; duvarın tepesi çimentoda dondurulmuş cam kırıklarıyla kaplıydı. Eve, camlarının ardından bahçenin görüldüğü bir galeride son bulan birkaç basamakla ulaşılıyordu. Bir koridor boyunca açılmış bir sürü şemsiye görünce şaşırdım; türlü renkteydiler, serada büyütülen iri çiçekler gibi. Yaşlı bay hemen açıkladı.

— Bu şemsiyelerin çoğunu ben armağan etmişimdir ona. Renklerini görmek için açık bırakmayı sever. Hava güzelse birini alır ve bahçede şöyle bir dolaşır. Rüzgârlı günlerde bu kapı açılmaz hiç, şemsiyeler uçuşurlar çünkü, o zaman başka bir taraftan gireriz içeri.

Duvarla şemsiyeler arasında kalan daracık yerden yürüyüp geçtik koridoru. Bir kapıya vardık, yaşlı bay camı tıkırdattı ve boğuk bir ses karşılık verdi içerden. Yaşlı adam beni içeriye soktu ve kışlık balkonun ortasında yüzü bize, sırtı renkli camlara dönük kızı gördüm. Balkonundan ayrılp bize doğru yürümek için salonun yarısına ka-

dar ilerlememizi bekledi. Olduğu yerden bize kadar elini uzatmış, öyle yürüdü, hoşgeldiniz demek için. En az ışık alan duvarda kapağı açık küçük bir piyano vardı: Zoraki gülümsemesinde bir saflık gördüm. Çıkamayışından ötürü özür diledi ve boş balkonu işaret ederek eliyle, dedi ki:

— Tek dostum işte bu.

Piyanoyu gösterdim ve sordum:

— Ya bu saf şey, o da dostunuz değil mi peki?

Yatağının ayakucunda duran iskemlelere oturmuştuk. Tümü aynı yüksekliğe asılmış, odayı neredeyse çepeçevre bir bant gibi saran küçük küçük çiçek resimlerini gördüm bu arada. Piyanonunki kadar saf bir gülümseme, yüzünün ortasında bir başına kalakalmıştı. Donuk sarı saçları ve ince bedeni de uzun bir süredir kendi hallerine bırakılmış gibiydiler. Piyanonun niçin balkon kadar dostu olmadığını açıklamaya koyulduğunda yaşlı bay neredeyse ayaklarının ucunda odadan çıktı. O anlatıyordu: «Piyano annemin iyi dostuydu.»

Gidip bakacakmış gibi yaptığında bir eli havada, gözlerini açarak durdurdu beni: «Kusura bakmayın ama, yemekten sonra denemenizi yeğlerdim. Işıklar yakıldığında. Küçüklüğümden bu yana, piyanoyu ancak akşamları dinlemeye alışkınım. Annem o zamanlar çalardı. Dört mu da yakar, öyle ağır, öyle aralıklı basardı ki notalara sesleri de birbirinin ardından yakardı sanki.»

Ayağa kalktı ve özür dileyerek balkonuna doğru yürüdü; ona eriştiğimde çıplak kollarını birinin göğsüne yaslanmış gibi camlara yasladı. Dö-

nüp geldi sonra.

— Bir erkeğin kırmızı camın arkasından birkaç kere geçtiğini görürsem, kesinkes kötü, kaba biridir o, anlarım.

Sormadan alamadım kendimi:

— Peki ben, hangi camdaydım?

— Yeşilde. Kırılık yerde yalnız yaşayanların kidir o.

— Bitkilerin arasında bir başınalığı sevdiğim doğru.

İçeri girdiğimiz kapı aralandı ve yaşlı adam, ardında çocuk muydu cüce miydi birden anlayamadığım, minnacık bir hizmetçiyle göründü yeniden. Küçücük kollarında tuttuğu minimini masanın üzerinden kırmızı yüzü görünüyordu. Yaşlı bay sordu: «Ne içerdiniz?»

«Hiçbir şey» diyecek oldum, derken bunun kibarlık olmayacağını düşünerek, herhangi bir şey istedim; ona konser gecesi içtiğini gördüğüm likörden bir kadeh verdiler. Hava karardığında yeniden şemsiyeli koridordan geçerek yemek odasına gittik; şemsiyelerin birkaçının yerini değiştirdi kız, pek güzel olduklarını söylediğimde yüzü mutlulukla ışıdı.

Yemek odası yola göre aşağıya düşüyordu ve parmaklıklı küçük pencerelerin ardından, kaldırımında yürüyenlerin bacakları, ayakları görünüyordu. Yeşil bir abajurdan çıkan ışık tam beyaz örtünün üzerine düşüyordu: Oraya, anıların bayramı varmış gibi aileden kalma eski şeyleri yerleştirmişlerdi. Oturduk ve bir süre üçümüz de sessiz durduk; masanın üzerindeki şeylerin hepsi, sessizliğin değerli biçimlere dönüşmesi gibiydi. Derken ellerimiz, çifter çifter örtünün üzerinde sahne-

ye girdiler; masanın alışlagelen kişileriydiler san_ ki. Ellerin yaşamını düşünmekten alamıyordum kendimi. Uzun yıllar önce, eller bu masanın üzerindeki şeyleri biçimlenmeye razı etmişlerdi. Ve nice değişiklikten sonra bu büfenin içindeki yerlerini bulmuşlardı. Masanın hizmetinde olan bu yaratıklar hangi eller olursa olsun emrindeydiler onun; ilk gelenler yiyecekleri tabakların parlak ve kaygan yüzüne fırlatabilecek, şurahileri dolmaya ve boşalmaya zorlayacak, çataldı, bıçaktı, ete saplanarak onu parçalayacak ve ağızlara götürecekti. Sonunda yıkanıp kurularak küçük odaların yerleştirileceklerdi.

Az önce evin kızının odasındaaydık; balkondan gelen yarım yamalak aydınlıktan yararlanmak için lâmbayı yakmak istememişti ve eşyalardan konuşmuştuk. Işık çekilip gittikçe, kanatları varmış gibi kendi üzerlerine kapanıyorlar ve uyuma-ya hazırlanıyor gibiydiler.

Nesnelerin insanlarla ilişkiye girdiklerinde canlandıklarını söylemişti orada. Kimileri başka türlüydüler geçmişte -şimdi ayakları olanların dalları vardı bir zamanlar; piyanonun tuşları savunmaya yarayan dişlerdi belki de zamanında-gelgelelim onun balkonu, bakın o, kendisi gelip oturduğunda tek bir ruha sahip olmuştu, o kadar. Birden, örtünün kenarında cücenin kırmızı yüzü belirdi. Küçük kollarını, küçük elleriyle öteberiyi toplamak için kararlılıkla masanın üzerine uzattığı halde, yaşlı bay ve kızı, tabakları masanın kenarına, ona yaklaştırdılar. Nesneler cücenin ellerinde saygınlıklarını yitiriyorlardı. Üstelik yaşlı adamın şişeyi boynundan yakaladığı gibi içinden şarap çıkana dek eğmesinde, aşağılayıcı, sinirli bir yan vardı.

İlkin konuşmaya giriş zor oldu. Derken eski bir duvar saati birkaç kez çalarak girişini yaptı; tüm bu zaman boyunca, yaşlı bayın arkasındaki duvarda işlemişti, ama ben onun varlığını unutmuştum. O zaman işte konuşmaya koyulduk. Kız sordu:

— Eski giysilere bir şefkat duymaz mısınız?

— Elbette duyarım. Ayrıca sizin eşya kuramınıza göre bizlerle en sıkı fıkı ilişkilere girmiş olan eşyalar giysiler olmalı -burada gülmeye başladım, ama o ağırbaşlı durdu öyle -hem onların bizlerden beden biçimimiz ya da tenimizin kokusundan daha fazla bir şeyler koruduklarını sanıyorum.

Beni dinlemiyordu oysa, ip atlayanların arasına katılmak için çevrilen ipi kolluyor gibiydi. Vereceği karşılığı düşünerek bu soruyu sormuştu kuşkusuz bana. Başardı da:

— Şiirlerimi yattığım yerde yazarım hep -az önce, öğleden sonra da şiirlerine değinmişti. ilk yazdığım şiirlerden bu yana bana eşlik eden beyaz bir geceliğim vardır. Kimi yaz geceleri balkonuma onunla birlikte giderim. Geçen yıl ona bir şiir yazdım.

Yemeği bırakmıştı ve cücenin kollarını masaya uzatmasıyla ilgilenmiyordu artık. Hayal görmüş gibi açmıştı gözlerini, okumaya başladı: «Geceliğime.»

Bedenim olduğu gibi kasılmıştı, yine de cücenin ellerini gözden kaybetmemiştim. Tıkız küçük eller tabağa çanağa yumruk gibi yaklaşıyor ve tam tutacakları anda açılıyorlardı.

Önce çeşitli biçimlerde dikkatimi belirtmeye çalıştım, derken bir terazinin ölçülü sallantısına eşlik eden bir baş hareketiyle onaylamakla yetin-

dim onu. Sıkılıyordum, şiir bittiğinde ne diyeceğimi bilememenin sıkıntısı içindeydim. Yaşlı bayın alt dudacağının tam köşesine yapışıp kalmış olan maydanoz parçasıysa umurumda bile değildi.

Şiir iddialı ve aptalcaydı; ama bir uyumu var gibiydi: Beklediğim hiçbir sözcükle uyaklandırılmamıştı gecelik sözcüğü; şiirinin bir tazeliği olduğunu söyleyecektim. Dilimi dudaklarımda gezdirerek yaşlı baya baktım, ama o kızını dinliyordu. O zaman işte, şiirin bir türlü bitmemesinden azap duymaya başladım. Birden «gecelik» le uyumlu bir söz «güzellik» dedi ve şiir bitti. Konuştum. İlk üç beş söz bitince, bulmak üzere olduğum bir şeyi arıyormuş etkisini vermek için öyle kendimi dinledim.

— Bu şiirde, diye başladım ardından, o ilk gençlik yıllarının sesiyle çarpıldım doğrusu. Bir tazelik ve...

«Tazelik» dememle sözümü kesmesi bir oldu.

— Bir tane daha var...

Dünya başıma yıkılır gibi oldu; her türlü ihanete hazır bir bencillik içinde kendimi düşündüm. Cüce elinde bir başka yemek yeniden çıktı ortaya, özenle tabağıma aldım yemekten. Büyü bozulmuştu; masadaki şeyler de yitirmişlerdi kendilerininkini, üst tarafımda kalan şemsiyeli koridoruyla ev ve duvarın bir yanını örten sarmaşık da öyle. Daha beteri, onlardan ayrılmış hissediyordum kendimi ve tıkmaya başladım; ihtiyar şişeyi her boynundan yakaladığında boşalmış bardağımla karşılaşıyordu.

İkinci şiirini bitirdiğinde yemekleri gösterek, «Bütün bunlar bu kadar güzel olmasaydı, bir tane daha okumanızı isteyecektim...» dedim.

İhtiyar araya girdi hemen, önce yemeğini bitirmeliydi. Ondan sonra bütün zaman onundu.

Her şeyi alaya almaya başlamıştım, hiçbir şey umurumda değildi o anda. Yine de, bu zavallı ihtiyara cömert bir an yaşatmak geçti içimden. Şarabı işaret ederek geçenlerde bir sarhoş öyküsü anlattıklarını söyledim. Öyküyü tekrarladım onlara, ikisi de çaresiz gülmeye başladılar. Ondan sonra başkalarını anlattım. Kızın gülüşü acıklıydı, yine de devam etmemi rica etti. Ağzı, koskoca bir yarık bırakarak ortada, iki yana açılmıştı; yaş dolmuş gözlerinin köşelerinde kırışıklar şekillenmişti ve kenetlediği ellerini dizlerinin arasında tutuyordu. İhtiyar öksürüyordu, şişeyi bırakmıştı kendi haline, kadehini doldurmaksızın. Cüce, reverans yaparmışçasına iki büklüm, öyle gülüyordu.

Bir garip biçimde birleşmiştik ve bundan en ufak bir pişmanlık olsun duymuyordum.

O akşam işte, piyano çalmadım. Kalmamı istediler ısrarla ve evin sarmaşık kaplı tarafına düşen bir odaya götürdüler. Merdivenden çıkarken duvar saatinden çıkan ve merdiven boyunca uzanan bir kordon gördüm; odaya kadar giriyor, ya tağımın başucundaki mihrap biçimi süslemenin bir direğinde son buluyordu, bağlanmıştı oraya. Eşyalar sarı ve eskiydi, bir lâmbanın ışığı çıkıntılarını aydınlatıyordu. Ellerimi göbeğime yerleştirdim. ihtiyarınkine baktım. İhtiyarın o gecelik son sözleri birkaç öğüt oldu:

«Uyumaz da saatin kaç olduğunu öğrenmek isterseniz, şu kordonu çekin o kadar. Yemek odasındaki çalar saati buradan duyarsınız; önce saati ardından dakikaları çalar.» Bunun üzerine gülme-

ye başladı ve bana iyi geceler dileyerek gitti; öykülerimden birini anımsamış olmalıydı, çalar saatle konuşan sarhoşunkini. Merdiven adımlarının altında gıcırdarken henüz, kendimi bedenimin içinde kötü hissetmeye başlamıştım. Başkalarını yutan bir hayvan gibi, bir sürü şarap, bir yığın abur cubur doldurmuştu içine o -bedenim. Şimdi bütün bir gece boyunca savaşıması gerekecekti. Soydum onu tümüyle ve çıplak ayak odada gezdirmeye koyuldum.

Böyle erkenden yatmışken hazır, şu günler boyunca hayatta ne yapıp ettiğimi bilmek istedim. Daha önceki günlerden birkaç olay getirdim aklıma ve uzaklarda bıraktığım kimseleri düşündüm. Neden sonra sessizliğin tuzaklarına benzer bir şeyin içine kaydım hazla ve bir tür hâyâsızlık içinde.

Ertesi sabah gülümseyerek ve yaşamımdaki şeylerden neredeyse mutlu, şöyle bir bakındım ufka. Çok erkendi; ağır ağır giyindim ve bahçenin üst tarafındaki bir sete çıktım. Bu tarafta da yüksek otlar ve bodur ağaç kümeleri vardı.

Yaşlı bayla kızının konuştuklarını duydum ve tam aşağıda bir bankta oturur buldum ikisini. Önce kızı işittim:

— Ursule hiçbir zaman bunca azap çekmemişti, diyordu. Günden güne kocasını daha az, öbürünü daha çok sever oldu.

Yaşlı bay sordu:

— Peki, boşanamıyor mu?

— Hayır; çocuklarını seviyor ve çocuklar babalarını seviyorlar, öbürünü değil.

O zaman yaşlı bay, çok yumuşak, önerdi:

— Çocuklarına kocasının bir sürü kadınla

ilişkisi olduğunu söyleyebilir belki de.

Kız ayağa kalktı, öfkeliydi.

— Oldum olası aynısın! Ursule'yi ne zaman anlayabileceksin kuzum? Böyle bir şey yapabilecek biri değil ki o.

Şaşırmış kalmıştım. Cüce kadın olamazdı bu, onun adı Tamarinde'ydi öyle ya. Ve sonra ihtiyarın dediklerine bakılırsa, gelenleri gidenleri de yoktu hiç. Peki, bu haberlere ne demeli? Gece biri çıkıp geldi de mi, anlattı bütün bunları? Kızdığını belli ettikten sonra yemek odasına girdi yeniden kız, ama girmesiyle elinde beyaz tül-den fırfırlı sombalığı pembesi bir şemsiye, çıkması bir oldu. Öğle yemeğinde sofrada görünmedi. Yaşlı bayla ben, hafif bir şeyler yedik, biraz da şarap içtik. Ardından, çıktım, çılgın otlara terkedilmiş bir evde, alabildiğine yiyip içildikten sonra dilsiz bir gecede okunmak için yazılmış kitaplar vardır hanı onlardan almaya çıktım işte bir tane.

Dönerken, balkonun oradan hemen az önümden yaşlı ve topal, kafasında nerdeyse Meksikalılarınki gibi adamakıllı geniş kenarlı yeşil bir şapka yoksul bir zenci geçti.

Balkonun yeşil camına dayalı beyaz tenin lekesi seçiliyordu. O gece işte, sofraya oturur oturmaz öykülerimi sıralamaya başladım birer birer ve o hiçbir şey okuyamadı. Gülüşmelerimiz, ihtiyara olsun bana olsun o yemek ve içki bolluğunun yok olup gitmesine yardımcıydılar.

Bir sessizlik oldu bir ara. Kız dedi ki:

— Bu akşam müzik dinlemek geliyor içimden. Odama gideyim de piyanonun mumlarını yakayım. Çoktandır kimse yakmadı onları. Piya-

no, bu zavallı ana dostu, o çalıyor sanacak.

Yaşlı adam ve ben ses etmeden bekledik.. Çok geçmeden Tamarinde küçük bayanın bizi beklediğini söylemeye geldi.

İlk akora bastığımda sessizlik, bir peçesini kaldırmış ağır bir hayvana benzedi. İlk notadan sonra, tınılar mumların alevleri gibi oynaşmaya başladılar. Bir adım daha atıyormuş gibi başka akor bastım. Birden ve üçüncü akora basmama zaman kalmadan bir tel koptu. Evin kızı bir çığlık attı. Yaşlı adam ve ben sıçrayarak kalktık ayağa ve o, tellerin eskimiş, aşınmış olduklarını anlatarak sakinleştirmek için kızına koştu. Ama kız ellerini gözlerine kapatmış, başıyla hayır diyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum; böyle tel kopsun, başıma gelmemiştii hiç. Odama çekilmek için izin istedim; koridordan geçerken bir şemsiyenin üzerine basıvereceğim diye korktum.

Ertesi sabah yaşlı bayın kızıyla bahçede tah-ta bank üzerindeki buluşmalarına zamanında gelemedim, kızın son cümlesine yetişebildim zar zor: «Ursule'nin âşığı o gün geniş kenarlı yeşil bir şapka giymişti.»

Önceki gün ikindi vakti geçerken gördüğüm topal zenciden sözedildiğine inanasım gelmiyordu; gelmiyordu ya, gece vakti bu haberleri kimin taşıdığını da çıkaramıyordum bir türlü.

Öğle yemeğinde yaşlı bay ve ben yeniden birbirimizle kaldık. Bundan hemen yararlandım:

— Galeriden bu tarafa doğru görünüş çok hoş doğrusu. Ne ki, bugün pek fazla duramadım orada, Ursule diye birinden sözediyordunuz, istemeyerek özelliğinize girmekten korktum.

Yaşlı bay yemeği bırakmıştı alçak sesle sordu:

— Duydunuz demek?

Kapının gizlere açıldığını görmüştüm, konuştum hemen:

— Evet, hepsini duydum, duydum da Ursule'nin dün başında geniş kenarlı yeşil bir şapka olan o ihtiyar topal zenciye nasıl olup da güzel bulduğuna akıl sır erdiremedim.

— Ah, dedi yaşlı bay, anlamadınız ki. Kızım böyle olmadık kişiler icad etmeye başladığında çocuktuk henüz, onların öykülerini dinletir, onlara karışmaya zorlardı beni. O gün bugün, sanki gerçekten yaşıyorlarmış da kendilerinden haber alıyormuşuz gibi, öykülerini sürdürdük durduk. Balkondan, tepeden gördüğü giysileri, türlü şeyleri yakıştırır onlara. Dün yeşil şapkalı bir adamın geçtiğini gördüyse, bugün kişilerinden birine o şapkayı giydirirse şaşmayın. Onu düş dünyasında izleyebilecek yetenek yok bende ve işte bundan rahatı kaçıyor. Peki siz, niçin ona yardım etmiyorsunuz? İsterseniz, ben...

Bırakmadım konuşsun:

— Olamaz, dedim. Onu çok daha üzecek şeyler buluveririm bakarsınız.

İşte o gece de sofraya gelmedi. Baba ve ben geç saatlere kadar yedik, içtik çene çaldık.

— Parkenin gıcırdadığını duyduğumda henüz yatmıştım. Merdivenden birinin çıktığı belliydi. Kapım tıktı. Kim olduğunu sordum ve kızın sesi karşılık verdi:

— Benim, sizinle konuşmak istiyordum.

Lâmbayı yaktım, az bir şey araladım kapıyı, dedi ki:

— Kapaıyı aralık tutmanız yararatsız, yarıktan aynayı görüyorum çünkü, ve kapının arkasında çırılçıplak olduğunuzu.

Hemen kapadım kapaıyı ve biraz beklemesini rica ettim. Girebileceğini belirttiğimde, odayı bir boydan bir boya ta dipteki, benim bir türlü açamadığım kapaıya kadar yürüdü. Gayet kolaylıkla açtı kapaıyı ve el yordımıyla, benim bilmediğim bir odaya girdi. Elinde bir iskemleyle çıktı hemen, iskemleyi getirip yatağımın yanına yerleştirdi. Üzerindeki mavi pelerini araladı ve şiir defterini çıkardı içinden. O okurken uyuyakalmamak için sonsuz bir çaba harcıyordum; gözkapaklarımı açık tutmak istiyor, ama bir türlü bunu başaramıyordum; kimi zaman gözlerim kayıyordu, can çekişir gibi bir halim olmalıydı kuşkusuz. Birden, piyanonun teli koptuğundaki gibi bir çığlık attı ve yatağımdan sıçradım. Odanın ortasında koskocaman bir örümcek vardı. Ben onu gördüğümde olduğu yerde durmuştu; tüylü bacaklarının üçünü kasmıştı, sıçramaya hazırlanmış gibi. Ayakkabılarımı fırlattımsa da rastlatamadım. Kalktım yerimden, ama kız yaklaşmamamı, bunun sıçrayan örümceklerden olduğunu söyledi. Lâmbayı aldım, duvarların dibinden dibinden küçük tuvalete kadar dolaştım odayı ve oradan sabunu fırlattım önce, ardından sabun kutusunun kapağını, fırçayı, sonra sabun kutusunun kendini, o yerini buldu. Örümcek bacaklarını topladı ve minnacık kara bir yün yumağı olup kaldı. Ozan kız babasına bir şey dememi istedi benden, böyle geç saatlere kadar okumasını, çalışmasını yasaklamıştı babası.

Gittiğinde örümceğı ezdim ayakkabımla ve

ışığı söndürmeden yattım. Tam uyuyacağım sırada, elimde olmaksızın ayak parmaklarımı oynattım; bu ömürceğin hâlâ orada olduğunu getirdi aklıma ve yeniden yerimden sıçrattı beni.

Ertesi sabah yaşlı adam örümcek yüzünden özür dilemeye geldi bana. Kızı ona her şeyi anlatmıştı. Bunun önemli bir şey olmadığını söyledim karşılık olarak ve lâfı değiştirmek için yakında komşu kentlerden birinde vermeyi düşündüğüm konserden söz açtım. Bunu alıp başımı gitmek için bahane ettiğimi sandı, ben de konserden sonra yeniden geleceğime söz vermek zorunda kaldım.

Yola çıkma sırasında kızının elimi öpmesini bir türlü önleyemedim. Ne yapacağımı bilemiyordum; ihtiyarla ben kucaklaştık ve birden beni kulağımın oradan öptüğünü hissettim.

Konserimi vermeye zaman olmadı. Hemen bir telefon çağrısı geldi yaşlı baydan. Sıradan bir iki sözden sonra dedi ki:

- Burada bulunmanız gerekli.
- Kötü bir şey olmasın?
- Felâketin ta kendisi bile denebilir.
- Kızınıza mı yoksa?
- Hayır.
- Tamarinde'ye?

-- Ona da değil. Bütün bunları buradan anlatamam size. Konserinizi ertelemeniz olabilirse dört trenine binin Tiyatro, kahvesinde buluşalım.

- Kızınız iyi ya?

— Yatağa düştü kızım. Bir şeyi yok, yok ama ne yataktan çıkmak istiyor, ne de gün ışığını görmek. Lâmba yakılmasına izin veriyor yalnız, bü-

tün şemsiyeleri de kapattırdı.

— Pekâlâ. Görüşmek üzere.

Tiyatro kahvesinde bir sürü insan vardı, gürültü de, başka yere gittik. Küçük bir kadehte koyu renkli likörünü getirdiler, dedi ki:

— Önceki gün bir fırtına oldu ve akşam yemek odasında olduğumuz sıra korkunç bir gürültü duyduk, duyduk ya gökgürültüsü olmadığını anında anladık. Kızım odasına koştu, ben de peşinden. Odaya vardığımda camekânlı balkona bakan kapıyı açmıştı çoktan: Gökyüzünden ve fırtınanın ısıltısından başka şey yoktu görünürde. Ellerini gözlerine götürdü ve bayıldı kaldı.

— Şimşeklerden ürkmüş olmasın?

— Anlayamadınız mı hâlâ dostum?

— Neyi anlayamadım mı?

— Balkonu kaybettik, dahası var mı, balkon yıkıldı!

— Ne yani? Bir balkon...

Susmayı yeğledim. Bu olanlardan kızına hiç söz etmemesini istedi. Peki ama bunca şeyin ortasında ben, ben ne yapabilirdim? Zavallı ihtiyarın bana güveni vardı oysa. Birlikte yaşadığımız o sofraya sefalarını düşündüm. Ve o zaman işte, önceden bir kaygıya kapılmamaya karar verdim, kızının karşısına çıktığımda nasılsa bir şey gelirdi aklıma, bekleyecektim.

Dar koridoru şemsiyesiz görmek can sıkıcıydı.

O gece pek bir şey yemedik, içmedik de. Sofradan kalkınca yaşlı bay kızının odasına kadar götürdü beni ve kendi çıktı biraz sonra. Kız, baba orada olduğu sürece tek bir şey söylememişti; gelgelelim o çıkıp gidince başını şimdi boşluğa

bakmakta olan kapaıya döndürdü, dedi ki:

— Bizi nasıl da terkedip gittiğini gördünüz ya!

— Peki ama küçük hanım, bir balkon yıkıldı diye...

— Yıkılmadı ki o, kendini aşağı attı.

— Tut ki öyle olsun, ama...

— Yalnız ben onu sevmiyordum ki, o da beni seviyordu, bundan eminim. çok kereler kanıtlamıştı bunu bana.

Başımı önüme eğdim. Hazırlanmadığım bir sorumluluğu yüklenmekte olduğumu algıladım. Zavallı ruhunu dile getirmeye çalışıyordu ve ben bu ruhu nasıl anlayacağımı da, ne yapacağımı da bilemiyordum.

Zavallı kız diyordu ki şimdi de:

— Hep benim yüzümden oldu. Gece vakti sizi görmek için odanıza gelmem kıskandırdı onu.

— Kimi?

— Kim olacak? Balkon, balkonumu!

— Küçük hanım, biraz fazla düşünüyorsunuz bunu. Eskimişti bir kere. Kendiliklerinden yıkılan şeyler vardır.

Beni dinlemiyordu ki.

— Ayrıca bir uyarı da almıştım o gece, bir tehdit.

— Aklınızı kullanın kuzum, nasıl olur da...

— Beni kimin tehdit ettiğini hatırlamıyor musunuz? Tüylü üç pençesini birden kaldırıp da, bana uzun uzun gözlerini dikip de kimdi bakan?

— Doğru ya! Haklısınız. Örümcek.

— Onun tarzında bundan âlâsı can sağlığı.

Gözlerini kaldırdı, örtüleri attı üzerinden ve

geceliğiyle yatağından indi. Balkona açılan kapıya doğru gidiyordu ve kendini boşluğa atarsa diye korkmuştum; tutacak oldum, ama gecelikleydi. Duraksadığım o arada, yönünü belli etmişti: Daha o oraya varmadan, üzerindeki şiir defterini görüverdiğim küçük bir masaya doğru gidiyordu.

Ve oraya varınca bir iskemleye oturdu, defterini açtı ve okumaya başladı:

«Balkonun dolu...»

HANI O BANA BENZEYEN KADIN...

Daha birkaç yaz önce, ben mutlaka bir at olmalıydım diye kurmaya başlamıştım. Gece bastırmaya görsün, bu düşünce dönüp dolaşıp evimin bir kıyıcığına yerleşirmiş gibi içime yerleşiyordu. Hele yatmayayım, atlık anılarım insan bedenimde dörtnele...

Bu gecelerin birinde işte, yaprak gölgelerinden lekeleri adımlarımın altında ezerek toprak bir yolu tutturmuş gidiyordum. Bir yanda ay izliyordu beni, öte yandan gölgem; tepelikleri ine çıkıca yol aldığım sürece izlerimi siliyordu ardımdan. Karşı yönden ardarda ağaçlar çıkıyordu yoluma ve gölgem o zaman onlarınkiyle içiçeydi. Yorgun bedenimin içine büzülmüştüm, eklemleirim ağrıyordu, hele toynaklarımın oraları. Kimi zaman ellerimle arka ayaklarımın arasındaki uyu mu unutuluyordum, ve tökezliyor, yuvarlanacak oluyordum. Kimi zaman su kokusu geliyordu genzime, ama yakın bir su birikintisinin kokuşmuş suyuydu bu. Gözlerim de su birikintileriydiler oysa ve onların eğimli ıslak yüzeylerinde irili ufaklı nesneler yansıyordu kendiliklerinden, yakınlı uzaklı. Beni tek uğraştıran iyi gölgeleri kötülerinden ayırmaktı, insan ve hayvan tuzaklarını kestirmekti önceden. Ağaçların yanısıra biten otları yakalamak için başımı eğecek olduğumda zehirli bitkilerdi beni bekleyen; burun deliklerime dikenler gelip takılıyorsa onlar düşe-

ne dek başımı eğmem gerekiyordu.

Gecenin ilk saatlerinde, aç olmama karşın hiç durmadım. Bu at gövdesinde, insanınsinde bıraktığımkine çok eş bir şey bulmuştum: tembelliğin âlâsı. Onun içinde anılar, rahatları kaçmaksızın veryansın edebilirlerdi. Hem sonra, yol alırken anıların daha bir boşaldıklarını farketmiştim, yürümedeki devinim onları ortaya çıkarıyordu. O yıllarda bir fırında çalışıyordum: Bir an, hâlâ mutlu olabileceğim hayaline kap-tırmıştı bu beni. Boğazıma kadar bir çuval geçir-mişti başıma ve beni tahıl öğütmek için kullandı-ğı bostan kuyusu örneği bir değirmene koşmuş-tu. Saatlerce, dakikaları gösteren ibre gibi ilerle-yen oku iterek dönüp duruyordum. Ve böylelikle, aralıksız, adımlarımın ve dişli gürültüsünün nin-nisiyle anılarımı yeniden yaşıyordum birer birer. Gece geç saatlere kadar çalışıyordum. Derken, efendim yem veriyordu bana ve dişlerimin ara-sındaki mısırın hıştırtısıyla düşüncelerim sırala-nyorlardı yeni baştan.

Bu bana, insanken, bir akşam başıma geleni anımsatmaz mı: Açlıktan bir türlü uyuyamadı-ğım bir gece, dolabımda kalmış olan naneli pas-til torbacığı gelmişti aklıma. Onları çiğnerken çıkan gürültü, çiğnemen mısırınkine eşti neden-se.

Gerçek, bir at olduğumu getiriyor aklıma. Adımlarım bir boğuk yankılanıyorlar; büyük tahta bir köprüden geçiyorum ve çın çın öttürü-yorum onu.

Birbirinden farklı yollarda hep aynı anılarım olmuş. Gece gündüz, belleğimde aynı ülkenin ır-makları gibi akıp duruyorlar. Kimi zaman seyre-

diyorum onları, zaman oluyor yataklarından taşıyorlar.

İlk gençliğimde, bana bakan seyise için için kinlenirdim. O da benim yaşlarımda bir şeydi oysa. Bir gün, güneş yükselmişti çoktan, bu hain gelip burnuma vurmaz mı; kanım alev aldı o anda, öfkeden deliye döndüm. Arka ayaklarımın üzerine dikilerek, kafasını ısırduğım gibi yere devirdim onu; ardından başladım üzerinde yürümeye ve oralardan geçen biri uçan yelemden beni gördüğünde, sıçradığım gibi dönmüş, bir çiftede işini bitirmiştım.

Ertesi gün bir sürü kimse insanların bu ölümün öcünü benden nasıl alacaklarını görmek için ölüm törenini iska geçmişlerdi. Aygırı öldürdüler bende ve beni beygir olmaya bıraktılar.

Ondan az zaman sonra çok uzun bir gecem oldu: Önceki hayatımdan bir iki numara kalmıştı ne de olsa ve o gece işte, yola çıkan bir çitin üzerinden atlamak için o numaraları kullandım; gelgelelim tam üzerine düştüm çitin, dizlerimi incittim. Hüzünlü bir özgürlüktü yaşamaya koyulduğum. Gövdem daha bir ağırlaşmakla kalmamış, her bir parçası bağımsız bir yaşam sürdürdüğünü sanır olmuştı, üstelik hiçbir çaba harcamaksızın; efendilerine diklenen uşaklardılar, istemeye istemeye yapıyorlardı her şeyi. Yattığım yerden doğrulmak istemeyeyim hele, her bir bölümü teker teker yola sokmaya başlamam gerekiyordu. Ve son anda umulmadık yakınmalar, karışık çıkmalar vardı hep. Açlık, onları toparlamayı iyi beceriyordu, yine de onları en kolay yola sokan korkuydu.

Kötü bir efendi parçalardan birini dövmeye görsün, tüm ötekiler bir araya geldikleri gibi, zavallıya daha fazla acı çektirmemenin bir yolunu buluyorlardı; üstelik hiçbirinin bir korunması olmadığını bile bile. Alçak çitleri olan sahipleri bulmayı yeğliyordum ve ilk fırlayıpta kaçıyordum; gelgelelim o zaman aklıktı bana zulmeden.

Bir keresinde hain mi hain bir efendiye düştüm. Başlarda, o sırtımda sözlüsünün evinin önünden geçerken vuruyordu çok çok. Sonraları arkamdaki saman arabasını fazla yüklemeye başladı, ayaklarım yerden kesilir oluyordu haniyse, öyle olunca da yaylanmak için yerden yeterince destek alamıyordum; ona gelince, öfkeyle karnımdı, ayaklarımdı, başımdı, vuruyordu habire. Bir öğle sonrasının geç saatleri sayesinde kendimi kurtardım. Gecenin içine gizlenebilmem, uzun uzun koşmamı gerektirdi. Bir kasabanın oradan geçtim, çatısı sazdan bir kulübenin yanında durdum bir ara; ocağın ta dibinde yanan ateş vardı; dumanların ve arada bir ışıyan ufarak alevin arasından bir adam gördüm içeride, şapkası dizlerinde. Çoktan karanlık bastırmıştı, ama ben yolumu sürdürdüm.

Daha yola koyulur koyulmaz bir hafif hissettirdim kendimi. Ötemden berimden bir şeyler kalıp da gerimde, gecenin karanlığında kaybolup gittiler mi yoksa diye geçti içimden. Böyle olunca da adımlarımı hızlandırayım dedim.

Uzaklarda, dallarının arasında oynayan ısıltılarla ağaçlar vardı. Yolun sonunun büyük bir aydınlığa açıldığını anladım birden. Acıkmıştım, durum buyken bu aydınlığın kıyıcığına olsun gelmeden bir şey yemeyecektim. Bir kasaba falan

olmalıydı. Yol, adımlarımın altında daha bir ağır ağır çözülür olmuştu yumağından ve ucundaki ışık gelmek nedir bilmiyordu. Bedenimden hiçbir parçanın çekip gitmediğini anlıyordum yavaş yavaş; her biri peşpeşe yakalıyorlardı beni yeniden; acıkmış olmayanı yorgundu ve ilk gelen ağrılar sızılar içindeydi. Bekleyişlerini nasıl yapıp da unutturmalıydım onlara. Efendiyi eğerlerini çıkarırken gösteriyordum; kısa tıknaz gövdesi bedenimin çevresinde ağır ağır kımıldarken. Gençecik bir aygırken öfkem, isteğim ve kendim tek ve aynı kişiymen, bedenim henüz bölünmeden öldümse, bu adamın hatâsıydı.

İlk evlerin oralarda, az bir şey ot yedim. Geniş beyaz lekeli kara tüylerimle kolay farkedildim; ama gece iyice ilerlemişti şimdilerde ve kimsecikler görünmüyordu. Burun deliklerimden soluduğumda toz kalkıyordu; bunu göremiyordum gerçi, ama gözlerime doluyordu. Sonunda büyük bir bahçe kapısı bulunan bir yolu geçtim toynaklarımı zorlayan. Kapıdan geçerken daha, karanlıkta beyaz lekelerin kımıldadığını gördüm -çocuk önlükleriydi. Korkuttu beni bu ve birkaç basamaklı bir merdiven çıktım. Toynaklarımla döşemeyi takırdattım ve bir de baktım ki seyircilere bakan alabildiğine ışıklandırılmış küçük bir salondayım. Gülüşmeler, bağırışmalar karıştı birbirine. Küçük salondaki uzun giysiler giyinmiş çocuklar koşarak kaçıştılar ve izleyicilerin bir sürüsü çocuktan sağır edici gürültüsü arasından, «Bir at... Bir at...» haykırıışları yükseldi. Şapkayı kafasına fazla geçirmişler gibi hani, kulakları ayrıık duran bir çocuk, bağırıp duruyordu: «Mendez'lerin kadanası bu!» Derken, öğret-

men bayan göründü sahnede. O da gülüyordu ya, yine de susmalarını istedi, piyesin hemen hemen bitmiş olduğunu söyleyerek sonunda ne olduğunu anlatmaya koyuldu. Gelgelelim, yeniden yarıda kalmıştı sözleri: Yorgunluktan haliya yatıvermişim ve halk bana alkış tutuyordu. Gösterinin son bulduğu açıklandı ve birileri sahneye çıktı. Üç yaşlarında falan küçük bir kız çocuğu anasına çaktırmadan, bana doğru geldi ve açık avucunu bir yıldız gibi terden nemlenmiş sırtıma koydu. Annesi onu çekeleyerek götürürken minnacık eli, açık havada yineleyip duruyordu: «Anne! At, ıslanmış at!» Parmağını, zil çalacakmış gibi öğretmen bayana doğru uzatmış bir bay, işin içinde bir iş varmış gibi konuşuyordu. «Bu şaşırtmacayı sizin hazırlamadığınıza bizi inandırmaya kalkmayacaksınız herhalde. At, beklendiğinden erken girdi içeri, o kadar. Atları eğitmek öyle kolay değildir. Benim de bir zamanlar...» Kepçe kulaklı çocuk üst dudağını kaldırdı ve dişlerine bakarak; «Yaşlı bir atmış bu,» dedi. Öğretmen hoşnuttu. Çocukluk arkadaşlarından biri yanına gelerek hal hatır sordu ve öğretmen bayan, hani çocukken bir gün yolda tartıştıklarında arkadaşının kendisine senin kafan ata benziyor dediğini anımsattı. Şaşkın, ben de benimkini kaldırdım, sahi, öğretmen bana benziyordu... Ne olursa olsun, bu şeyi benim önümde hatırlatması insanlara saygısızlıktı.

Benim neden olduğum hoşnutsuzluklar yatıştığında sahneye giden dar koridorda gençten bir adam göründü, çocukluk arkadaşıyla konuşmakta olan öğretmenin sözlerini kesti, seslendi:

— Tomasa! Gidip bir pastanede çene çalsa-

nız daha iyi edermişsiniz,

Don Santiago öyle diyor, burada elektrik harcanıyormuş.

— Peki, at?

— Güzelim, bütün gece onunla öyle orada kalamazsın ya!

— Alejandro ip bulmaya gitti, eve götüreceğiz onu.

O zaman işte genç adam onları topladı ve bana karşı çıksınlar istedi.

— Bu atı evine götürmekle Tomasa başını derde sokacak gibime gelir. Zaten çifte Zubiria'lar yalnız bir kadının hiçbir işine yaramayacak bir atla olmasının bir anlamı yoktur derler. Üstelik annem de bu at onun hayatını karıştıracak ve başına dert açacaktır diyor.

Gelgelelim Tomasa oralı değildi.

— Bir kere ben yalnız değilim, çünkü Candelaria var. Sonra da, bu iki kız kurusu bir sakınca görmezlerse bir çek çek arabası alabilirim bal gibi.

Tam bunlar olurken Alejandro ile geldi; yelken kulaklı çocuk oydu. İpi boynumdan geçirerek bağladı ve beni doğrultmak istediklerinde, kımıldayamadım. Parmağını öğretmene diken adam dedi ki:

— Bu hayvanın ayakları şiş. Bir hacamat gerekli.

Bu beni öyle bir korkuttu ki, ayağa kalkmayı başardım. Tahta atmışım sanki, işte öyle yürüyordum; küçük arka merdivenden çıkardılar beni, avluya çıktığımızda Alejandro sırtıma binip ile ve topuklarıyla vurmaya başladı bana. Anlatılmaz acılar pahasına tiyatronun çevresini gör-

düm; derken öğretmen bayan biz görür görmez Alejandro'yu indirdi.

Kasabayı bir boydan bir boya geçtik, yorgunluğuma ve o tekdüze yürümeye karşın uyuyamadım. Kolu çevrilmiş laterna örneği, acılarımı sırasıyla, aralıksız yinelemek zorundaydım. Acıdan, bedenimin en küçük bir parçasının bile harekete geçmesini kollar olmuştum. Kimi zaman, adımlarımın temposuna ters düşen aralarla, her yanımda dikenler ürperiyor, kimi zaman dinlendiğimde olacakların umudu tatlı bir esinti gibi dolaşıyordu içimde; yeni bir anı yığının olacaktı, öyle ya.

Pastane daha çok kahvehaneydi; bir yanda bilardo masaları, ötede aileler için çay salonu. Bu iki kısım tahta bir parmaklıkla ayrılmıştı; üzerinde sarı krepon kâğıdıyla kaplanmış iki saksı vardı; birinde kurumaya yüz tutmuş bir bitki, öbüründe hiçbir şey; ikisinin arasında, içinde tek bir balıkla kocaman bir akvaryum. Öğretmenin nişanlısı durmadan tersleniyordu; benimle ilgili olarak elbette. Gelişimizle salonda olanlar gülüşmeye başladılar, ilgi toplamıştım. Kahvehanenin garsonu çok geçmeden bir kova suyla geldi; kova makine yağı ve sabun kokuyordu, ama su temizdi. Saldırır gibi içiyordum ve kovanın kokusu bir zamanlar içinde mutlu olduğum bir evin anısını getirmişti bana. Alejandro beni bağlamak istememişti ya, ötekilerle içeri girmek de istememişti. Ben içtiğim sürece beni ipimden tutuyor, müzik falan çalınıyormuş da sanki onun temposuna uymuş gibi ayağını vuruyordu*. Ar-

* Yazar burada, Modena'lı Barberi'nin yapımı, bir manivelanın çevrilmesiyle çalınan org türünden sözetmektedir. (Çev.)

kadan saman getirdiler. Kahvenin garsonu dedi ki:

— Tanıyorum ben onu, bu atı tanıyorum.

Alejandro gülererek şaşırtmacaya getirdi:

— Ben de onu Mendez'lerin atı sandım.

— Yoo, değil, diye atıldı beriki. Benim dediğim başka.

Sahnedeki sırtımı ellemiş olan üç yaşındaki küçük kız, daha büyücek bir başka kızı elinden tutmuş yeniden çıktı ortaya; serbest olan elinde ağzımı daldırdığım saman yığınının katıştırmak istediği bir demet otla; derken otu kafama atıverdi, bir kulağımın içine doğru. O akşam işte, öğretmenimin evine götürdüler beni ve bir ambara kapadılar; Önce o girdi içeri, eliyle mumun alevini örterek.

Ertesi sabah kımıldayamıyordum hiç. Gökyüzüne bakan bir pencere açıldı ve işaret parmağı dik adam beni hacamat etti. Ondan sonra Alejandro geldi, yanıbaşına küçük bir tahta sıra koydu, oturdu ve ağız mızıkası çalmaya koyuldu. Ayağa kalkabildiğimde gittim, pencereden baktım; bir ağaç kümesine kadar inen bir yokuşa bakıyordu; ağaç gövdelerinin arasından bir derenin aktığı görülüyordu. Bana suyu işte oradan getirmişlerdi; mısır ve arpa da veriyorlardı. O gün anılarıma dönmek gelmedi içimden. Akşam, öğretmenimin nişanlısı bana bakmaya geldi. Bana karşı daha bir iyi davranır olmuştu; sırtıma doğru boynumu sevdi, beni okşamasından canayakın bir genç olduğunu sezinledim. Öğretmen de okşadı beni, hoşuma gitmedi; bir atı okşamayı bilmiyordu, ellerini boynuma belli belirsiz değdi-

riyordu ve bu kötü gıdıklıyordu beni. Bir kez gözlerimin arasını okşarken dedim ki kendi kendime: «En çok oramızın benzediğini farkettiler mi acaba?» Derken nişanlı avluya çıktı ve resmimizi çekti bizim, onunla ben, pencereye eğilmişiz. Bir kolunu boynuma atmış başını benimkine yaslanmıştı. O gece çok da korktum. Adımlarını sürüye sürüye, iki büklüm bir gölgenin geçtiğini gördüğümde pencerenin önünde gökyüzüne bakarak dereyi dinliyordum. Saçları ağarmış bir kadındı bu. Çok geçmeden öte tarafa yürüdü bu kez. Arkadan bakıldığında dört köşe kalçaları, boğum boğum bacakları, ikiye katlanmış gövdesiyle bir masa yürümeye koyulmuş derdi gören. Dışarı çıktığım ilk gün, avluya oturmuş saplı bir bıçakla patates soymaktaydı. Teni karaydı. Başlarda, kafasını patateslere eğdiğinde beyaz saçlarının sallanışı bir garibime gitmişti; sonraları saçların çevresinde duman olduğunu farkettiler; duman ağzının kenarına ilıştirdiği küçücük pipodan yükseliyordu. O sabah işte, Alejandro sordu ona:

— Candelaria, hoşunuza gittii mi at?

Söyle karşılık verdi o:

— Dert etme sen. Sahibi nasılsa gelip geri alacak onu.

Anılarıma dönmek hiç içimden gelmeksizin yürüdüm yoluma. .

Bir gün Alejandro beni okula götürdü. Çocukların arasında bir kargaşadır çıktı. Bir tanesi nedense gözlerini dikmiş bana hiçbir şey demeden duruyordu. Koca koca kulakları, daha da kocaman gözlükleri vardı, şaşı gözleri burnunun hemen iki yanındaydı. Bir anlık dikkatsizlikten

yararlanarak karnıma bir tekme sallamaz mı şaşkaloz! Alejandro öğretmene söylemeye koştu; döndüğünde kırmızı mürekkep hokkası olan küçük bir kız karnımı, tam beyaz lekemin olduğu yeri, hokkanın tıpasıyla boyuyordu; Alejandro yine koştu öğretmene söylemeye: «Bir kız da karnını üzerine kalp yaptı boyayla.»

Ders arasında, kocaman bir bebek getirmiş bir küçük kız okul dağıldığında onu vaftiz etti-receğini haber verdi. Ders bitince Alejandro'yla ben yola koyulduk, ama Alejandro beni her zamankinden başka bir yoldan geçirdi, kiliseyi dönerek âyin eşyalarının bulunduğu yerin önünde durduk. Rahibi çağırdı ve sordu ona:

— Bay rahip, atı kutsamak için benden ne kadar alırdınız?

— Ama yavrum, dedi rahip, atlar kutsanmaz ki!

Ve göbeğiyle birlikte gülmeye başladı bunları söyleyip.

Alejandro girişti yeniden:

— Peki ama, Meryem Anamızın bir eşeğin sırtında tasviri var ya.

— Ee? N'olmuş?

— Bir eşek kutsanıyorsa at da kutsanır pekâlâ.

— Ama eşek kutsanmış değildi ki.

— Bakın hele, Meryem Ananız kutsanmamış bir eşeğe bindi demek!

Rahip karşılık vermek istiyordu, istiyordu, da gülmeyi kesemiyordu bir türlü.

Alejandro öfkelendi:

— Ve siz, siz kutsadınız onu, tasviri; tasvirde bir eşek vardı.

Gayet üzgün yola koyulduk. Birkaç gün geçti geçmedi, Alejandro arkadaşlarından küçük bir zenciye rasladı ve sordu ona:

— Ne ad takmalı ha, ata?

Küçük zenci biraz düşündü taşındı, sonra şöyle dedi:

— Öğretmen, bir şey güzelse ne demeliyiz ona, demişti?

— Haa, tamam, dedi Alejandro... «Safat.»

Akşam Alejandro yanibaşımdaki küçük tah-ta sıraya oturmuş ağız mızıkası çalarken öğret-men çıkageldi.

— Çabuk eve dön Alejandro, seni bekliyor olmalılar.

— Öğretmenim, ad kondu, adı «Safat».

— Bir kere safat değil sıfattır o, ayrıca sıfat ad değildir... sıfattır, dedi bir an durakladıktan sonra öğretmen.

Bir akşam, öyle mutlu döndüm ki eve. Bir ke-pengin arkasından.

«Bak, işte öğretmenle at...» dendiğini duy-muştum.

Ambarda şöyle kendi kendimle konuşmama kalmadan öğretmen göründü yeniden, çıkardı beni ve şaşılasi bir şey, alıp odasına götürdü. Sonra okşadı beni, fena gıdıklanıyordum ve dedi ki: «Özellikle, yalvarırım bak, kişneme sakın.» Ve çıkıp gitti hemen, bilmiyorum neden. Ben de bu odada bir başıma kendi kendime sorup duruyordum: «Bu kadın benden ne istiyor peki?» İşkemle-lerin ve yatağın üzerinde giysiler vardı, darma-

dağınık. Birden başımı kaldırıncı kendi karşımda buldum kendimi, unutulmuş mutsuz at kafamla. Ayna bedenimin başka taraflarını da gösteriyordu: Kara lekelerimle beyazlar, onlar da o darmadağınık giysilere benziyorlardı. Yine de beni en şaşırtan kafamdı; her seferinde onu biraz daha dik tutuyordum. Öyle şaşırmış, altüst olmuştum ki gözkapaklarımı indirmek ve gözlerimden haberim olmadığı sıralar atlık üzerine kurduklarımı içirimde yeniden araştırmak zorunda kaldım.

Bir şaşırtmaca daha bekliyordu beni: Tomasa'yla ben oradaydık, aynanın altında, birlikte pencereden eğilmiş, nişanlısının çektiği o resim vardı ya hani. Ve birden bacaklarımın gövdem altında kasıldıklarını hissettim, dışarıda konuşan sesi benden önce duymuşlardı sanki. Ne dediğini anlayamamıştım pek, gelgelelim Tomasa'nın verdiği karşılık açık seçikti: «Sizden kaçtığı gibi buradan da kaçıp gitti. Bu sabah yemlemeye gidildiğinde ahır boşmuş:»

Sesler uzaklaştı. Bir başıma kalır kalmaz, az önce daldığım düşünceler yeni baştan kapladı kafamı, ama aynada kendime bakmaya cesaretim yoktu artık. Atlığını bile bile kalk da böyle düşler kur! Olacak şey mi? Öğretmen epey sonra döndü. Yine okşadı beni, gıdıklandığımı bilmeden, bunu bilmemesi daha da kötü etti içimi.

Aradan birkaç gün geçtiğinde, Alejandro yanıbaşında oturmuş ağız mızıkası çalarken aklına bir şey gelivermiş olmalı, kalktı birdenbire, mızıkasını yere atarak cebinden hani Tomasa'y-

la benim resmim vardı, onu çıkardı. Önce gözümün birine yaklaştırdı iyice; bozuntuya vermediğimi görünce resmi uzaklaştırdı az bir şey; sonra aynı şeyi öbür gözümde yineledi ve sonunda bir metre kadar ilerime tam karşıma koydu. Ve suçlu duygularım hüzne boğdular içimi.

Bir akşam derenin sesinde yitip gitmişken, içeriye giren Candelaria'yı tanıyamadım, sıçradım ve su kovaasına bir çifte attım. Yaşlı zenci dedi ki: «Korkup durma öyle, sahibin nasılsa bulacak seni.» Ertesi gün, Alejandro dereye yıkamaya götürdü beni; sırtıma binmişti ve sıcacık kayığının üzerinde çok mutluydu. Yüreğinde bir ağırlık olan bendim yalnız ve on dakika ya geçmiş ya geçmemişti aradan, kanımı donduran bir ıslık sesi duydum. Kulaklarımı periskopmuşlar gibi tam o yana döndürdüm. Derken «onun» sesi bize ulaştı; sesleniyordu: «O at benim!» Alejandro beni kıyıya doğru döndürdü ve hiçbir şey söylemeksizin eve kadar sürdü dört nala. Sahip koşuyordu peşimizden, saklanmaya zamanımız olamadı. Bir aynalı dolabın içindeymişim gibi hareketsizdim bedenimin içinde. Öğretmen beni satın almayı önerdi ona. O şöyle karşılık verdi: «Altmış peso nuz olsun da hele, bana altmış kâğıda patladı o.» Alejandro gemi ve ipi çıkardı, onundu onlar; sahip kendi getirdiklerini taktı. Öğretmen odasına çıktı ve tam giderken ağlamak üzere olan Alejandro'nun köşeli ağzını gördüm. Ayaklarım titriyordu, titriyordu ya, kamçıyı yiyince yola koyuldum. Bu arada yine de bana öyle altmış peso falan vermediğini, pompasız, lastiksiz, gökmavisi bir bisikletle değiş tokuş ettiğini anımsadım. Tam o sırada o kolunun olanca kuvvetiyle vura-

rak öfkesinin acısını benden çıkarmaya başlamıştı. Soluk soluğaydım, çünkü şişmanlamıştım iyice. Alejandro'nun bana özenle baktığını söylemenin gereği var mı? Derken, bu eve girdiğim ilk anı isteyiverdim, o suçlu düşüncelere kapılmadan önce tanıdığım mutluluğu. Yüreğimi bir sıkıntıdır sardı, bastırılacak gibi değil. Pek susamıştım, kurumuş bir dalı suya doğru sarkan ağacıyla bir dereyi geçecektik, onu hatırlayıverdim. Mehtaplı bir geceydi ve uzaktan derenin pul pul parlayan taşlarını gördüm. Suyun kıyısına gelince durdum; anladı ve yeniden vurmaya başladı. O zaman işte karanlıkta rastlaşıp da ortalığı kollamaya ve şöyle birbirlerini tartmaya başlayan düşmanlar gibi, dövüşe kalkışmanın çeşitli duyguları sardı içimi. Ve birden olduğum gibi yana attım kendimi, dal vardı ya, işte oraya. Zar zor yapıştı dala; özgürdüm. Gelgelelim kuru dal kırıldı ve ikisi birden suya düştüler, taşların arasında çırpınarak. Tam daldan kurtulacağı sırada üzerine yürüdüm. Çiğnemeye başladım onu, ayağım omzunun üzerinden kaydı, gırtlığını ısırdım o zaman, ensesini. Tüm çılgınlığımla sıktım ve bekledim, kımıldamaksızın. Bir an sonra ve bir kolunu oynattıktan sonra o da kımıldamayı kesti. Ekşi teninin tadını duyuyordum ağzımda ve sakalı dilime batıyordu. Bir kan tadı da duydum ve taşlarla su çok geçmeden karaya boyandılar.

Özgürlüğümü ne yapacağımı bilemeden derenin bir kıyısından öbür kıyısına gittim geldim bir zaman. Sonunda öğretmenlere dönmeye karar kıldım; derken birkaç adım atıp vazgeçtim ve ölünün yanına su içmeye döndüm.

Kendimi zorlamadan yürüyordum, çok yor-

gundum çünkü; yine de özgür hissediyordum kendimi ve korkmuyordum. Alejandro nasıl sevi-necekti kimbilir. Ya o? Alejandro o resmi göster-diğinde bana, pişmanlık içindeydim, oysa şimdi resme sahip olmayı çok istiyordum.

Eve ağır adımlarla vardım; ahıra çıkmayı düşünüyordum, derken Tomasa'nın odasının önünden geçerken ses gibi bir şey duydum. Alt-mış peso gibi bir şeyler işittim. Ve onlara beda-vaya geleceğim düşüncesiyle sevineceğim sırada tam nişanlının evlilikten sözetmeye başladığını ve kendini kaybederek bağırıldığını duydum: «Ya at, ya ben!»

Başım odasının pencere pervazına düşecek gibi oldu ya, toparlandım ve bir an içinde haya-tıma karar verdim. Gidecektim. Dingin bir hayat sürmeye başlamıştım ve günden güne solunma-sı zorlaşacak bir havada yaşamak istemiyordum. Kalırsam istenmeyen bir at olup çıkacaktım. O kendi de, zamanla benden yana kararsızlık anla-rı geçirecekti.

Nasıl olduğunu pek de bilemiyorum ya git-tim işte. Gittim de en üzüldüğüm bir insan ol-mamam oldu, şu resmi cebime koyup da gideme-yişim.

İLK KONSERİM

İlk konser günümde garip sıkıntılar, sanki beklenmedik bir kendi kendimi tanıma duygusu sardı içimi. Sabahın altısında kalkmışım, akşamları bir kahvede çaldığım, ardından bir türlü de uyuyamadığım hesaba katılırsa alıştığımın tam tersiydi bu. Kimi akşamları odamdaki küçük piyanoyu bir tabuta benzetir, bir türlü yatmaya cesaret edemeyerek sokaklara fırladım yeniden. Konserden önceki akşam da böyle olmuştu işte. Yine de ertesi sabah, gün doğarken neredeyse, gidip boş bir tiyatroya kapanmışım. Küçük denebilecek bir tiyatro, beni izleyicilerden ayıran bölüm beyaza boyalı madenden direkler üzerinde duruyordu. Konser işte orada olacaktı. Piyano sahneye konmuştu: Eski, siyah ve kırmızı kâğıttan yaldızlı büyük panolarla çevrili, sözümona bir salon. Deliklerden tozlu güneş ışınları süzülüyor tavanda hava kocaman örümcek ağlarını şişiriyordu. Kendime güvenim yoktu, gece soyulduğundan korkan parasını nasıl sayarsa, çalacaklarımı öyle bir sıraladım. Sonunda sandığım kadarına da sahip olamadığımı gördüm. Bu kuşku birkaç gün öncesinde düşmüştü aslında içime, tiyatro yöneticisine peki dediğimde. Yakın bir tehlikeyi sezince insanda olur ya, içimde bir garip yanma hissetmişim. Dönerken de çalacaklarımı hemen tekrarlamaya karar vermişim,

gelgelelim önümde daha birkaç gün olduğundan, yine hemen -hep o aynı karar hatâsına düşerek-artakalan günlerde ne yapacağımı düşünmeye başlamıştım. Ancak konser sabahı, piyano çaldığım sıra kendi kendime tanıdığım ayrıcalıkları ölçüp biçebilmişim ve şimdi istediğime ulaşmak şöyle dursun, önümde bir çalışma yılı bile olsa yitirilmiş zamanı yakalayamayacaktım. Gelgelelim en çok azabı nereden mi çekiyordum, belleğimden. Bir pasajın her notasını bir bir tekrarlamayı becerebilecek miyim bakalım dediğimde, kesinkes bunu başaramadığımı yine kendim görüyordum. Düş kırıklığı içinde hava almaya çıktım. Bir yolun köşesinde üzerinde koskocaman harflerde benim adım yazılı koca koca ilân panoları taşıyan bir arabayla burun buruna geldim. Harfler biraz daha küçük olsalardı bakın, sorumluluğum da daha bir azalırdı. Tiyatroya dönmekten, sakinleşmeye çalışmaktan ve yapacaklarımı düşünmekten başka şey yoktu. Orkestra yerine oturdum ve bir başına, kapağı kalkık beni bekleyen piyanoya baktım. Arkadaşlarımdan iki erkek kardeşin her zaman oturdukları iki koltuk az ötedeydi; onların arkasında bir önceki, oranın genç kızları tarafından verilen konseri fena halde eleştiren bir aile oturuyordu sürekli: Kızcağızlar sahneden iki elleriyle yüzlerini saklayarak kaçışmışlardı ürken tavuklar gibi. Bu beni konserimin sahnelenmesini, tiyatro yanını düşünmeye sürükledi. Önce salonda birilerinin olup olmadığına baktım, sonra türlü biçimlerde sahneye nasıl girileceğini denemeye koyuldum. Dekor kapısından piyanoya kadar gittim. İlk keresinde yükünü devirmekte acelesi olan bir hamalın telâşy-

la yürüdüm. Doğru yol bu değildi. On dokuzuncu mevsimin yirmi dördüncü konserini verecek olanın ağırlığıyla içeri girmekti bana gereken. Neredeyse sıkıntılı bir tavırla -güvenim korkuyla yaralanma tehlikesindeyse acele etmemeli-, bilinmeyen bir yaşam boyunca sindirilmiş, sonsuz bir biçimde kişisel gizemli bir şeyin taşıyıcısı falanmışım etkisini vermeliydim. Yeniden yaptım girişimi, ağır ağır bu kez; izleyicilerin varlığını o denli güçlü hayal etmişim ki, ilerlemede zorluk çektim ve adımlarıma dikkat edince de nasıl yürüdüğümü bilemedim; o zaman sahnenin dışına doğru gelişigüzel yürümeyi denedim, peşinden kendi adımlarımı taklit edeyim diye. Kendimi bir ya da iki kez yakaladım çaktırmadan; ama doğal olmaya çalışarak kollarımı sarkıtıp gittiğimde bile öyle ya da böyle yapmacıklı yürüyordum: Ya boğa güreşçileri gibi kalça kırıyor, ya başımda dolu bir tepsi taşıyormuş gibi dimdik gidiyordum ya da boksörler gibi bir sağ bir sol yaylanıyordum.

Derken bir başka güçlkle karşılaştım ki güçlüğün âlâsı: eller. Kimi konsercilerin selâm verirken kollarını sarkaç gibi sallandırmalarını hiçbir zaman hoş bulmazdım. Onları adımlarımın temposuna uydurarak yürümeyi denedim; gelgelelim askerî bir törene benzedi bu. Bir şey buldum gibime geldi o zaman: Koldüğmemi düzeltmeyi tamamlıyormuşum gibi sol elimle sağ bileğimi tutarak girecektim; yıllar sonra bir oyuncu «bunun dansçı duruşu» olarak adlandırılan sıradan bir numara olduğunu söyledi; gülerek bir sağ eliyle sol bileğini, bir sol eliyle sağ bileğini tutarak birkaç da dans adımı attı üstelik.

O gün işte zar zor bir şeyler yedim ve tüm

ögle sonrasını sahnede boyuna dolaşarak geçirdim. Gün batımına doğru elektrikçi geldi, sahne ve salonun ışıklarını düzenledik. Ardından bir arkadaşın ödünç verdiği smokini denedim; çok dardı, sıkıyordu; doğal ve rahat görünmek için gösterdiğim tüm çabayı boşa çıkardı; ayrıca her an dikiş yerlerinden atabilirdi. Sonunda ağırbaşlı bir takım elbiseyle kalmaya karar verdim; böylesi daha iddiasız olacaktı; olacaktı da fazla içli dışlı bir hale de girmemeliydim; yepyeni bir şey bulmak istiyordum, ama yorulmağa başlamıştım, sonra smokinin dikiş yerleri koltuk altlarımı kötü acıtıyordu.

En akıllıcası salonun alacakaranlığında konser saatini beklemektir. Durum buyken, falanca ya da filanca pasajın tüm notalarını hatırlamak gibi inatçı bir istek peşinde, beş dakika bile olduğum yerde duramıyordum. Artık onu düşünmemeye kalkışmanın yararı yoktu; beni rahatlatacak tek şey gidip partiyonu bulmak ve notaları bir bir yeniden geçmektir.

Konserden biraz önce erkek kardeşler arkadaşlarım ve akortçu geldi. Bir saniye beni beklemelerini istedim ve gözden geçirmekte olduğum pasajı tamamlamak için gidip bekleme odama kapandım; böyle yapmasam diken üzerinde olacaktım. Hem sonra, onlarla konuşmak bu tutkudan ayıracaktı beni. Salonda kimseler yoktu henüz. Kardeşlerden biri başını dekorların arasına soktu ve kara piyanoya baktı, piyano değil de tabutmuş gibi. Ve benimle, ölenin yakın bir hısmıymışım gibi, alçak sesle konuşuyorlardı. Birileri gelmeye başladığında, bir siperdeymişiz gibi, biraz eğilerek seyircileri izlemek için dekora mini-

mini delikler deldik. Arada piyano büyük bir top gibi salonun bir bölümünü saklıyordu bizden. Ötekilerin deliklerinden de gözetliyordum ben: Emir dağıtan bir subayın hali vardı üzerimde. Az kişi gelsin istiyordum, böylelikle çuvallamamın yankısı da daha az olurdu, müzik hastalarının sayısı da. Müziği kendi kendilerine yargılayamayanlar için, sahnedeki tüm çabalarım benim yararına olurdu. Bu işten anlamayanlarsa bir başlarına düşünmeye bile kalkışamazlardı. Bütün bunlar moralimi yükseltti ve farfaraya bile başlattı: «İnanılır iş değil! Bu tür şeylere karşı bu kayıtsızlık görülmüş şey değil! Boşuboşuna bunca özveri ha!» Derken gelenler çoğalmaya başladıkça ben bozulmaya başladım; yine de ellerimi oğuşturuyor ve şöyle diyordum arkadaşlarıma: «Yine de... eh yine de...»

Arkadaşlarım, bakın onlar da korkuyor gibiydiler. O zaman işte, ben tam zamanında olmas gerekiyordum ve sesimi yükselterek dedim ki: «Söylesenize... yoksa benim için kaygılanıyor musunuz? Seyirci karşısına ilk kez çıktığımı mı düşünüyorsunuz yoksa? İşkence masasına gider gibi mi gideceğim piyanoya, diyorsunuz? Bekleyin biraz ve görün. Şimdiye dek sustum, sustum ama, konserden sonra cırcır konuşmayı gayet iyi bilen bütün o çokbilmiş hanımlara çalgılı-salon piyanocusunun gerçek konserler verebileceğini söylemekten zevk duyacağım; bunun tam tersinin de pekâlâ olabileceğini ve bu ülkede bir konser piyanistinin yaşamak için kahvelerde çalmak zorunda olduğunu da bildiklerini sanmıyorum!»

Sesim ta salondan işitilemeyeceği halde, ar-

kadaşlarım beni sakinleştirmeye giriştiler.

Zaman gelince zili çaldım ve arkadaşlarım-
dan yerlerine dönmelerini istedim. Yanımdan ay-
rılmadan önce, yorumları iletmek için bitişte ge-
leceklerini söylediler. Elektrikçiye salonu karan-
lığa gömmesi emrini verdim; adımlarımı nasıl
atacağımı yeniden getirdim aklıma; sağ elle sol
bileğimin kol düğmesini yakaladım ve bir
yangının müthiş parıltısına girercesine daldım
sahneye. Tepeden yürüyüş biçimimi boşuna göz-
lüyordum, benden güçlüydü artık, salonun gözle-
ri önünde onu kendime sunar gibiydim ve düşün-
celeri beni tökezletmek için uğursuz kuşlar örne-
ği çevremde uçuşuyorlardı. Yine de inançlı
adımlarımın sahneyi nasıl aştıklarını görmeye
kendimi zorlayarak yürüdüm. Tabureye ulaşmış-
tım ve alkışlar henüz görünürde yoktu. Derken
ulaşılar ve oturmak için başlattığım hareketi,
selâm vermek için yarıda kesmek zorunda kal-
dım. Bu hafiften tersliğe karşın büyük bir titizlik-
le programımı izlemeyi sürdürdüm: Şöyle bir göz
gezdirdim salona, daha çok dalgın bir bakış, yine
de karanlıkta yüzlerin yumurta kabuğu örneği
beyazımsı lekelerini seçiyordum. Ve sahne par-
maklığının kadifesi üzerinde bir sürü çift el gör-
düm. O zaman işte benimkileri tuşların üzerine
koydum ve hızlı akorlar salıverdim birbiri ardın-
dan. Ondan sonra, yeniden durdurdum kendimi.
Ardından, programıma göre bir an tuşlara bak-
tım öyle, kendimi yoğunlaştırmak ve esin perisi-
nin ya da bestecinin ruhunun gelişini beklemek
için. Bach'tı o ve çok uzaklarda olmalıydı. Gelge-
lelim izleyiciler gelmekteydiler hâlâ ve iletişimi
kesmek zorundaydım. Bu umulmadık ara beni

rahatlattı; salona baktım ve olabileceğim bir yerde olduğumu düşündüm. Yine de bir anlığına uzaklaştırmayı başardığım korku adım adım ilerlemekteydi. İlk akorlarda hangi tuşların yer aldıklarını anımsamak istedim, derken bu ters yaklaşımla unutulmuş bir akorla karşılaşabileceğimi sezdim. Hemen ilk notaya basmaya karar verdim. Siyah bir tuştur bu; parmağımı üzerine koydum ve tam ona basarken, tam o sırada, her şeyin başlamakta olduğunun, hazır olduğumun, artık bekleyemeyeceğimin farkına varacak zamanı buldum. Kaza öncelerine özgü bir bomboşluk vardır ya, öyle bir sessizlik oldu. İlk nota çınıladı; suya atılan taş. Sonunda olan oldu'yu anlama zamanı, beni şaşkına çeviren işaret; tokat gibi patlayan bir akoru kapsamak için koca bir el açtım. İlk ölçülerin eylemine girişmiş buluyordum kendimi. Birden piyanonun üzerine kapandım, haince boğdum onu ve tizlerin içinde bir pianissimo derlemeye başladım. Ondan sonra oradan başkalarını yaratmak gibi olmadık bir tutkuya kapıldım. Elleri sesli kitleye daldırdım ve onu sıcak ve yumuşacık bir madde gibi yoğurdum, biçimlendirdim; kimi zaman duruyordum, sertlik zamanını düzenleyerek kitleye bir başka biçim vermeyi denemecesine; soğumaya yüz tuttuğunu gördüğümde hareketi arttırıyor ve gönlümce sıcacık buluyordum onu yeniden. Bir büyücünün mağarasındaydım sanki. Bu ateşi harlandırmak için neleri birbirine katmıştı bilmiyordum, bilmiyordum ama, benden bir biçim istediğinde o anda yapıyordum dediğini. Kimi zaman ağır bir tempoya düşüyordum ve alev dümdüz ve durgun kalıyordu. Ve ben yana eğik başımı doğrultuyor-

dum o sıralar, dua yerinde diz çökmüş bir adam-
dım. İzleyicilerin bakışları sağ yanağıma düşü-
yordu, orayı yakıp koparmış olmalılardı. Son no-
tayla birlikte alkışlar yükseldi. Selâmlamak için
kalktım, alçak gönüllü, ama büyük sevinç içinde.
Yeniden oturdum sonra, kümesin parmaklıkları-
na ve alkışlayan ellere bakarak. «Müzik kutusu»
na girene kadar her şey yolunda gitti. Daha rahat
çalabilmek için tabureyi incelere doğru ittim ve
ilk notalar bir sağanak öncesi damlalar gibi düş-
meye başladılar. Bu parçanın da öbürlerinden da-
ha kötü gitmediğinden kuşku yoktu, ama yine
de salonda mırıldanmalar, dahası gülüşmeler var
gibime geldi. Solucan gibi büzüldüm hemen, ça-
lışımın kuşkulana ve beceriksizleşmeye
başladım. Sahnenin döşemesinde bir gölgenin kı-
mıldadığını da gördüm sanki. O yana bir göz ata-
bildiğimde gerçekten bir gölge ilişti gözüme;
ama kımıldamıyordu. Çalmayı sürdürdüm ve
salonda da gülüşmeler sürdü gitti. Bakmama ge-
rek kalmadan gölgenin kımıldadığını görüyor-
dum artık. Gizemli bir şey ya da birinin bana
maskaralık yaptığını falan getirmek istemedim
aklıma. Kolayca bir bölüme geldiğimde, gölgenin
uzun bir kol uzattığını gördüm. Baktım, baktı-
ğında yoktu. Bir daha baktım ve kara bir kedi
gördüm. Parçanın sonundaydım ve salondaki
gülüşmeler, konuşmalar giderek artıyordu. Ke-
dinin ön patisiyle yüzünü temizleyerek yalandığı-
nı gördüm. Onu ne yapsaydım ki? Kulise mi ko-
valamalı? Bu gülünç geldi bana. Bitirdim, alkış-
landı, selâm vermek için kalkarken kedinin ba-
caklarına süründüğünü hissettim. Eğildim ve
gülümsedim. Oturdum yeniden ve onu okşamayı

düşündüm. Üçüncü parçaya başlamadan şöyle bir zaman geçmesini bekledim; kediye ne yapacağımı bilemiyordum hâlâ. Onu tutup da sahnedan kovalamak olacak şey değildi, üstelik halkın önünde. Sonunda çaldığım sürece onu yanımda tutmaya karar kıldım, gelgelelim aklım kediye takıldığından birbirini izleyen notaları önceki gibi rahatça hatırlayamıyordum. Ve az sonra başıma gelebilecek olan ve beni kaygıya boğan şeyi düşünüyordum: Parçanın ortalarında sol elimle klavyenin ta ucuna ardarda vurmam gerekiyordu; kedinin tarafıydı o taraf ve bu onun da tuşların üzerine atlamasına neden olabilirdi. Ne var ki bir değerlendirme yapıverdim hemen: «Kedi atlarsa eğer, kötü çalışımdan nasılsa onu sorumlu tutacaklardır.» O zaman işte her şeyi her şey için feda etmeye ve çılgınlıklar yapmaya başladım. Kedi atlamadı ve ben parçamı ve onunla konserin birinci kısmını tamamladım. Alkışların arasında, sahneye şöyle bir baktım kaçamak, ama kedi ortalarda yoktu.

Arkadaşlarım, hani bir önceki konseri fena halde eleştiren aile vardı ya, tam arkalarında oturan, işte onların övgülerini bana iletmek için sonu bekleyemeden, arada yanıma geldiler. Konser bitiminde, başka birileriyle birlikte bana ayaküstü bir şeyler ikram etmek istediklerini söylediler.

Sonuna kadar her şey iyi gitti ve program dışı iki parça istendi benden. Çıkışta kalabalık arasından bir kızın şöyle dediğini duydum: «Müzik kutusu gibi adam ha!»

KİMSE LAMBALARI YAKMIYORDU

Bir gün, epey zaman geçti aradan, yıllanmış bir salonda yüksek sesle öykü okuyordum. Pencereden az bir şey güneş giriyordu içeri. Orada bulunanların birkaçının üzerinden usulca yayılarak sevilen ölümler resimlerinin durduğu yüksekçe sehpaye ulaşıyor ve son buluyordu. Ben, nefesli bir saz mıydı neydi bedenim, sözcükleri çıkarmakta zorlanıyordum. En yakındaki iskemlelere oturmuşlardı iki dul, ev sahipleri; çok yaşlıydılar, ama gür saçları vardı hâlâ, topuzlarından belliydi. Kendimi okuduğuma veremedim okuyordum, üstelik gözlerimi ikide birde sayfadan ayırarak, ne ki her seferinde aynı kişiye bakmamaya özen gösteriyordum. Gözlerim, dullardan birinin topuzuyla giysisi arasında kalan solgun yere takılıp kalmaya alışmışlardı neredeyse. Durgun bir yüzdü bu, bir zaman boyunca daha, hep aynı geçmişten bir şeyler anımsaması sürüp gidecek olan bir yüz. Gözleri buğulu camlar gibiydiler zaman zaman, ardında kimsecikler yoktu sanki. Arada, kimi konukların önemli birileri olabileceğini aklıma getiriyor ve öykümün yaşamına katılmaya zorluyordum kendimi. Ondan koptuğum sıralardan birinde, pencereden bir heykelin üzerine konmuş güvercinler görmüştüm, hemen ardından salonun ta dibinde genç bir kadın! baş duvara yaslanmış, dalgalı saçları omuzlara dökülmüş çepeçevre ve ben gözlerimi terk edilmiş bir evin duvarlarına tırmanan bitki örneği bu saçlarda dolaştırmıştım. Okuduğumu anlamak ve anlamı

karşımdakilere hissettirmek yok mu, bu beni yoruyordu işte. Gelgelelim, sözcükler ve onları seslendirmekteki alışkanlık başına buyruk oluyor kimi zaman, dinleyenlerin gülüşmeleriyle toparlanıyordum. Duvara yaslanmış başı gözücuyla seyrediyordum ki yeniden, kadının bakışlarını farketmiş olabileceği geldi aklıma. İşte o zaman, yersiz bir davranışta bulunmamak için heykelden yana baktım. Bir yandan okuyor, bir yandan da anlamını bilemediği bir önemli kişinin görüntüsüne bürünmek zorunda kalan heykelin saflığını düşünüyordum. Güvercinleri daha mı iyi anlıyordu ne? Başının üzerinde durmadan dönmelerine, kollarına konmalarına aldırmadığına bakılırsa... Birden, duvara dayalı o yüze yeniden bakmakta olduğumu ve aynı anda o yüzün gözlerini kapadığını farkettim. O zaman işte, bu öyküyü ilk kez nasıl da büyük bir coşkuyla okuduğumu anımsamaya çabaladım. Her akşam kendini öldürmek için köprü başına giden bir kadının öyküsüydü bu. Gelgelelim her akşam ne olursa oluyor, kadın kıyamıyordu canına. Köprüde gezinen bir adamın kadına yanaşmaya çalışması ve kadının korkudan koşa koşa eve dönmesini anlatan bölüme geldiğimde dinleyicilerim gülüştüler.

Duvarın kadını da gülüyordu, başı duvarın üzerinde bir yastığa dayalıydı sanki, öyle sallanıyordu. Sonunda gözlerimi düzenli olarak bu baştan ayırıp heykele döndürmeye alışmışım. Heykelin temsil ettiği önemli kişiyi düşünmek istedim; inandırıcı pek bir şey gelmedi aklıma; o önemli kişinin ruhu, yaşadığınca sahip olduğu inandırma gücünü yitirmiş miydi ne, güvercinlerle mi oynuyordu şimdi, kimbilir? Bir kez daha,

sözcüklerimin gülüşme konusu olmasına şaşıtm. Dullara baktım ve en dertli olanının bakışına yerleşmiş olan o birini gördüm. Bakışımı duvara dayalı baştan çevirdiğim bir keresinde, heykelin o yana döndürmedim, başka tarafa baktım, üzerinde alevlerin oynadığı bir masaya; bakışımı ötekiler de izlediler, gelgelelim o masanın üzerinde bir damlacık güneşin ısıdığı kırmızı ve sarı çiçeklerden bir demet vardı, o kadar. Öyküm bitmişti, mırıldanmalar alevlendiler, oturanlar kalkıp çevrelediler beni; yorumlar yapıyorlardı, bir bay başka bir kadının öyküsünü anlatmaya koyuldu; o kendini öldürmüştü. İnce bir dille anlatmak istiyordu anlatacaklarını, gelgelelim sözcükleri bulmakta zorlanıyor, bir gözlem keşmekeşi içinde konudan sapıp kayboluyordu. Ötekilere baktım ve sabırsızlık belirtileri gösterdiklerini gördüm; hepimiz ayaktaydık, ellerimizi nereye koyacağımızı bilemeden. Dağınık saçlarını omuzlarında taşıyan kadın yaklaşmıştı. Ona baktıktan sonra heykele baktım. Anlatılan öyküyü dinlemek istemiyordum artık, sözcüklerinin peşine takılmış olan bu adam acı çektiriyordu bana, heykelin güvercinleri yakalamaya kalkışması gibiydi biraz. Çevremdeki kişiler öykülü bayı dinlemeye zorunluydular ve o beceriksiz bir dikbaşlılıkla, «Bir politika adamıyım ben, tamam; ama çarpıcı bir öykü anlatmayı da söylev vermek kadar iyi bilirim,» dercesine anlatıp duruyordu .

Dinleyenler arasında alnında garip bir şey olan bir genç adam vardı: Saçların genellikle başladığı yerde, bant biçiminde bir koyuluktan bu; bu koyu renk _ traş edilerek pudralanmış gür bir sakalın rengi- alna doğru yer yer büyük çıkışlar yapıyordu. Dağınık saçlı kadına baktım ve hiç bek-

lemezken, onun da benim saçlarıma bakmakta olduğunu gördüm. İşte o sırada politikacı öyküsünü tamamladı ve herkes alkışladı. Bana gelince, onu kutlayacak kadar yürekli değildim. Dulların biri, «Buyrun, oturun,» dedi. Hepimizin yaptığı da bu oldu, rahat bir soluk aldı herkes; gelelim benim oturmamla kalkmam bir oldu, dulların biri uzun saçlı bir genç kıızı tanıştırdı bana; belki de yeğenlerinden biriydi. Üç kişilik geniş bir kanapeye buyur edildim; sağ yanıma oturdu yeğen, soluma da alnı yolunmuş genç adam. Yeğen konuşmak için ağzını açacak oldu, ama genç adam hemen kesti sözünü. Bir elini kaldırmıştı, bütün parmaklar havada -rüzgârda tersine dönmüş bir şemsiyenin iskeleti sanki- şöyle dedi:

— Bir ağacın dostluğuyla yetinecek yalnız bir yaradılış görüyorum benliğinizde.

Alnının daha enli görünmesi için böyle traş ettiğini düşündüm ve içimden gelen onu şöyle bir tersleme isteğini engelleyemedim.

— Yanılıyorsunuz: bir ağacı, şöyle bir dolaşmaya gönderemezdim.

Gülüşür gibi yaptık; yolunmuş alnını geri devirdi ve sürdürdü konuşmasını.

— Doğru, ağaç her zaman olduğu yerde kalandır.

Dullar yeğeni çağırdılar. Kız sinirli bir hareketle kalktı yerinden; uzaklaşmasını seyrettim ve canlı olduğunu, yaşadığını o zaman farkettim. Önüme döndüğümde, alnı traşlının bana tanıştırmakta olduğu bir genç adam buldum karşımda. Bu genç adam daha yeni taranmıştı, su damlacıkları vardı henüz saçlarında. Küçükken bir kez böyle taranmıştım ben de, taranmıştım da büyükannem «Ne o öyle, inek yalamış gibi...» demişti.

Yeni gelen, yeğenin yerine oturdu ve konuşmaya koyuldu:

— Ulu Tanrım. Şu adam ve öyküsü... daha nasıl inat edilir ki.

Hiç durmayıp karşılık verecektim: «Ya siz? Daha nasıl kadınsı olunur ki.» Ama, sordum:

— Adı neydi?

— Kimin?

— Adamın... İnatçının.

— Ah, aklıma gelmiyor. Tuhaf bir adı var. Gözde bir politikacı olduğu için tüm edebiyat jürilerinde yer alır. Alnı kazınmış adama baktım, «Buyrun bakalım...» der gibilerden bir hareket yaptı.

Dulların yeğeni geri döndü ve komşumu kolundan sarsarak kalkmak zorunda bıraktı, böyle olunca da birkaç damla su düştü komşumun ceketine. O sırada dedi ki:

— Sizinle aynı kanıda değilim.

— Hangi konuda?

— ... ve bir ağacın gezinmek için ne yaptığını bilmemenize de şaşıtm.

— Ne yaparmış peki?

— Her yüz adımda bir yineler kendini.

Bu sevindirici buluşu övdük hepimiz ve o tutkuyla tamamladı söyleyeceklerini:

«Bir cadde boyunca bize yol göstermek için yinelenir ağaçlar, derken uzaklarda toplanır ve gelişimizi görmek için eğilir bize bakarlar; biz onlara yaklaştıkça ayrılıp yol verirler ki geçelim.»

Bütün bunları söylerken hafiften alaycı, düşüncesindeki romantizmi silip götüren bir tavır takınmıştı. Utanç ve haz yüzünü kızarttı. Islak saçlı oğlan atılarak bu keyfi bozdu:

— Yine de ormanlarda gece bastırınca her

yandaki ağaçlar bize kol kanat açar; kimi e ilir  ne adım atacakmı  gibi, atlatır ge irtir üzerinden; zaman olur yolumuzu keserler ve dallarını sallayarak korkuturlar bizi.

Ye en dayanamadı:

— Tanrı aşkına! Pamuk Prenses mi okunuyor yoksa!

Hepimiz birden g l   rken, bana sorulacak soruları olduğunu söyledi, çiçeklerle vazunun durduğu tarafa geçtik.

Masaya yaslandı ve yarı bedenine kadar gömüldü neredeyse olduğu yere, sonra, ellerini saçlarına daldırarak bana sordu:

— Gerçeği söylesenize bana: Neden kendini öldürdü kadın,  yk n zdeki hani?

— Yoo, bu onun kendisine sorulmalıydı.

— Siz yapamaz mısınız peki?

— D  teki bir görüntüye bir şey sormak gibi olur bu, olanaksız.

Gülümsedi, önüne baktı. Büyük ağzına işte o zaman bakabildim ve gözlerim nemli bir rujun geniş yayg nlı ında zevkle dola tı. Gözkapaklarının ötesinden görüyor muydu ne, ya da bu uzun suskunluklar boyunca doğru dürüst bir şey yapamayaca ımı düşünüyordu, kimbilir, her neyse ba ını daha da indirdi önüne, ağzını gizledi. Şimdi, olduğu gibi saçlarını sunuyordu gözlere; dalgaların kaynaşması arasından az bir şey ten görünüyordu bu da bana tüylerine üflenlen bir tavu u anımsattı. Bu kafanın sıcak, iri ve insandan bir tavuk olduğunu d  lemekten haz duydum; çok hoş bir sıcaklığı olmalıydı ve sa lar en ince tüyler neyse, işte o türdendi.

Halalardan biri -gözleri bu ulu olmayan- küçük likör kadehleri getirmek için geldi. Ye en

başını kaldırdı ve halası dedi ki:

— O var ya o, işte ondan kollamalı insan kendini, tilki gözleri gibi gözleri var, gördün ya.

Tavuğu düşündüm yeniden ve:

— Efendim, dedim, kümeste değiliz ki.

Yeniden yalnız kaldığımızda, likörü yudumladığım sırada -çok tatlıydı likör, içim bulandı- yeğen sordu:

— Geleceği hiç merak etmez misiniz?

Ağzını büzmüştü, bütün ağzını küçücük kâdehin içine sığdırmaya çalışıyordu sanki.

— Yo, dedim, şu anda bir başka kişinin başına ne geldiğini bilmeyi daha çok isterim ya da şimdi dışarıda olsam ne yapıyor olacağımı.

— Peki, ben burada olmasaydım ne yapardınız, bilebilir misiniz?

— Hem de nasıl. Kadehimi çiçek vazosuna boşaltırdım.

Piyano çalmam istendi. Salona döndüğümde gözleri buğulu dul başı önüne eğik oturmuştu ve kardeşinin ısrarla kulağına söylediklerini dinliyordu. Piyano küçük, eski ve akortsuzdu. Ne çalacağımı bilemiyordum, tam başladığımda gözleri buğulu dul ağlamaya başladı ve herkes sustu. Kardeşi ve yeğeni alıp götürdüler onu; yeğenin gitmesiyle dönmesi bir oldu ve halasının, eşinin ölümünden bu yana müzik dinleyemediğini söyledi; yüce bir sevgiyle sevmişlerdi birbirlerini.

Konuklar dağılmaya başlamışlardı. Kalanlar, gün battıkça hafifleyen bir sesle konuşuyorlardı. Kimse lâmbaları yakmıyordu.

Sona kalanlardan biriyle, eşyalara takılarak çıktım ben de; yeğen yolumu kesti: «Size bir şey söyleyeceğim.»

Gelgelelim bir şey söylemedi; koridorun duvarına yasladı başını ve beni kolumdan çekti.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ (Cortazar)	5
BATIK EV	11
TİMSAH	43
URSULE	63
ORTANCALAR	79
YEŞİL YÜREK	145
YEMEK ODASI	153
BALKON	173
HANI O BANA BENZEYEN KADIN	191
İLK KONSERM	207
KİMSE LAMBALARI YAKMIYORDU	217

ORTANCALEAR

Felisberto Hernandez

*Felisberto Hernandez'in (1912 - 1963). Latin Amerika-
lı bu ünlü yazarın garip sesi, Jruaguay'dan geliyor biz-
lere. Hernandez'in dünyası, anlamsız kuklaların, yır-
tık pırtık kâğıttan kentlerin, uyumsuz konuşmaların,
gülünç acıların, hüzünlü maskaralıkların yer aldığı,
inanılmazın kol gezdiği bir tiyatro gibidir. Hernan-
dez, öykülerinde kendi özyaşarından kesitler kulla-
nıyor; bir tel cambazının rahatlığıyla anıların ince-
cik ipinde geziniyor. Öykülerini o durmaksızın do-
laşan aç piyanisti, ... idir. On iki yaşında sessiz
sinemalarda ... al ... onraları da taşra turne-
lerinde konser ... en piyanist, kendisidir. Bu kita-
ba adını veren öykünün kahramanı, çocuksuz bir ka-
rı-kocanın biriktirdikleri, doğal büyüklükteki yapma
bebeklerden biridir: *Hortense*. Ve bu yapma bebek,
yavaş yavaş, çılgınlığa dönüşen bir kıskançlığa kapı-
lan eşin yerini alır. Bu kitaptaki öteki dokuz öykünün
her biri de, okuyanda düşler kurduracak öykülerdir.
Bir ünlü yazarı daha okurlarımızla tanıştırmamız kı-
vancı içindeyiz.*

Kapak resmi : ESAT TEKAND